

**Tunteiden koko kirjo: Suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön näkemys
brasilialaisesta jalkapallosta MM-kisoissa 1958 ja 1966–1978**

Itä-Suomen Yliopisto
Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta
Historian oppiaineryhmä
Yleisen historian pro gradu tutkielma
Tammikuu 2010
Mikko Kuikka 145 953

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Jalkapallon MM-kisat.....	1
2. Tutkimustehtävä ja lähteet	3
2.1. Tutkimusperinne.....	4
3. MM-kisat 1958: Brasilian läpimurto.....	5
3.1. Brasilian jalkapallo on uutta ja ihmeellistä.	5
3.2. Aluksi kritiikkiä, mutta lopussa kiitos seisoo.....	10
3.3. Brasilialainen pelityyli aloittaa maailmanvalloituksen.	18
4. MM-kisat 1966: Brasilian haaksirikko.	20
4.1. Televisio nousee tärkeään asemaan Englannin kisojen myötä.....	20
4.2. Brasilian joukkueen valintoja ihmetellään.	21
4.3. Brasiliaan kohdistuvaa väkivaltaa kauhistellaan.	24
4.4. Kovat puolustukset pysäyttävät Brasilian.	33
5. Vuoden 1970 MM-kisat: Kaunis jalkapallo kukoistaa viimeisen kerran.....	36
5.1. Brasilian rytmi on vastustamaton.	36
5.2. Kisat kuin Rion karnevaalit.	41
5.3. Viimeinen jäännös vanhalta ajalta.	46
6. Vuoden 1974 MM-kisat: Totaalisen jalkapallon esiinmarssi.	50
6.1. Brasilia on vain varjo parhaastaan.	50
6.2. Brasilian maine katoaa pitkien puukkojen yöhön.	56
6.3. Brasilia jää totaalisen jalkapallon jalkoihin.	61
7. Vuoden 1978 MM-kisat: Kisat ilman hallitsijaa.....	66
7.1. Brasilian joukkuetta pidetään huonona.	66
7.2. Brasilian joukkue ei saa kehuja osakseen.....	69
7.3. Argentiinan kisat ovat tasoltaan heikot.	73
8. Johtopäätökset.....	78
Lähteet ja kirjallisuus	82
Lähteet.....	82
Kirjallisuus	83

1. Johdanto

1.1. Jalkapallon MM-kisat

Kansainvälinen jalkapalloliitto FIFA perustettiin vuonna 1904. Jo tuolloin syntyi ajatus lajin maailmanmestaruuskisojen järjestämisestä. Kuitenkin useimmissa maissa vallitsi tuolloin voimakkaana ajatus urheilun amatöörihengestä. Erillisten MM-kisojen järjestämistä olympialaisten jalkapalloturnauksen lisäksi ei katsottu tarpeelliseksi, vaan lajin olympiavoittajia pidettiin maailmanmestareina. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen eräät Euroopan maat siirtyivät ammattilaisuuteen ja myös eteläamerikkalaisia joukkueita epäiltiin ammattilaisiksi. Englannissa oli puolestaan perustettu ammattilaisliiga jo vuonna 1888¹. Kun kaikki parhaat pelaajat eivät voineet osallistua olympialaisiin, syntyi päätös MM-kisojen järjestämisestä. Ensimmäiset MM-kisat järjestettiin vuonna 1930 Uruguayssa. Moni Euroopan joukkue, esimerkiksi Englanti, ei osallistunut ensimmäisiin MM-kisoihin.² Vuoteen 1978 mennessä maailmanmestaruudesta oli pelattu yksitoista kertaa. Alla on taulukko yksistötoista ensimmäisistä MM-kisoista.

Vuoteen 1978 mennessä maailmanmestaruuden oli voittanut kuusi maata. Kisoihin karsineiden joukkueiden määrä oli lisääntynyt huomattavasti. Ensimmäisiin MM-kisoihin pääsivät kaikki 13 halukasta joukkuetta, mutta 1970-luvun lopulla karsijoiden määrä ylitti sadan kappaleen rajan. Kisoihin osallistuneiden joukkueiden määrä säilyi silti koko ajan suunnilleen samana, 13–16 joukkueen välillä. Näin itse kisoihin pääsi vain pieni osa karsijoista. Maalien määrä kisoissa oli vähentynyt huomattavasti. Vuoteen 1958 asti jokaisissa kisoissa tehtiin vähintään 3,60 maalia ottelua kohden, mutta tämän jälkeen kaikissa kisoissa maalikeskiarvo jäi alle kolmen. Katsojamäärät olivat nousseet selvästi. Lukuun ottamatta vuosien 1950 ja 1954 MM-kisoja yleisökeskiarvo kisoissa jäi vuoteen 1962 asti alle 30 000 katsojan. Tämän jälkeen vuosien 1966 ja 1970 kisoissa ylitettiin 50 000 katsojan yleisökeskiarvo ja myös kaksissa seuraavissa kisoissa yleisökeskiarvo oli yli 40 000 katsojaa. Näin kiinnostus kisoihin sekä joukkueiden että yleisön kesken oli lisääntynyt selvästi. Kisoissa menestyminen oli yhä tärkeämpää. Siksi otteluissa puolustettiin yhä enemmän ja maaleja tehtiin selvästi aikaisempaa vähemmän.

¹ Jalkapallon pikkujättiläinen 2003, s.101.

² USA 1994 Jalkapallon MM-kisakirja 1994, s.8.

Taulukko 1: Jalkapallon MM-kisat 1930–1978:³

MM-kisat	isäntämaa	maailmanmestari	hopeaa	pronssia	karsijoita	osallistujia	m/o	y/o ⁴
1930	Uruguay	Uruguay	Argentiina	*	-	13	3,89	24 139
1934	Italia	Italia	Tšekkoslovakia.	Saksa	32	16	4,12	23 235
1938	Ranska	Italia	Unkari	Brasilia	37	15	4,67	26 833
1950	Brasilia	Uruguay	Brasilia	Ruotsi	34	13	4,00	60 773
1954	Sveitsi	Länsi-Saksa	Unkari	Itävalta	45	16	5,38	36 269
1958	Ruotsi	Brasilia	Ruotsi	Ranska	55	16	3,60	24 800
1962	Chile	Brasilia	Tšekkoslovakia	Chile	56	16	2,78	24 250
1966	Englanti	Englanti	Länsi-Saksa	Portugali	74	16	2,78	50 459
1970	Meksiko	Brasilia	Italia	Länsi-Saksa	75	16	2,97	52 312
1974	Länsi-Saksa	Länsi-Saksa	Hollanti	Puola	99	16	2,55	46 685
1978	Argentiina	Argentiina	Hollanti	Brasilia	106	16	2,68	42 374

*Vuoden 1930 MM-kisoissa välierissä hävinneet Yhdysvallat ja Jugoslavia eivät pelanneet pronssiottelua

m/o=maalikeskiarvo ottelua kohden

y/o=yleisökeskiarvo ottelua kohden

³ <http://www.rsssf.com/tables/w/worldcup.html>.

⁴ http://www.planetworldcup.com/STATS/stat_misc.html

2. Tutkimustehtävä ja lähteet

Tutkin suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön suhtautumista Brasilian joukkueeseen vuosien 1958 ja 1966–1978 MM-kisoissa. Jätin vuoden 1962 MM-kisat väliin, koska lehdissä niistä kirjoitettiin vain vähän. Kun minulle ehdotettiin tätä aihetta valitsin sen koska jalkapallo on lähellä sydäntäni. Aihe kiinnosti minua myös siksi, että Brasilia voitti vuosien 1958 ja 1970 välillä kolme ensimmäistä maailmanmestaruuttaan. Näinä vuosina Brasilia nousi jalkapallon todelliseksi suurvallaksi. Toisaalta vuoden 1966 kisoissa Brasilia menestyi heikosti. Vuosien 1974 ja 1978 MM-kisoissa Brasilia menestyi suhteellisen hyvin, mutta joukkueiden peliesityksiä ei ole arvostettu kovin korkealle. Pyrin ottamaan selvää, eroavatko suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön näkemykset Brasilian joukkueesta ja onko kisoista kirjoitettujen artikkelien määrässä suurta eroa. Mikäli eroja löytyy, pyrin myös selvittämään miksi eroja esiintyy. Vertailen myös sitä, antavatko maiden lehtien kommentit erilaisen kuvan niistä kirjoituksista joita esiintyy näitä kisoja käsittelevissä kirjoissa ja myöhemmin ilmestyneillä internetsivuilla. Tutkittavina lehtinä minulla on suomalaisista lehdistä sanomalehdet Helsingin Sanomat ja Uusi Suomi sekä urheilun erikoislehtenä Suomen urheilulehti. Ruotsalaisista lehdistä tutkin sanomalehti Dagens Nyheteriä ja urheilulehti Idrottsbladetia.

Valitsin tutkittavaksi suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön koska maat olivat tuohon aikaan hyvin erilaisia jalkapallomaita. Ruotsi oli mukana kaikissa tutkimissani kisoissa lukuun ottamatta vuoden 1966 MM-kisoja. Ruotsi myös menestyi hyvin kisoissa. Suomi taas oli tuohon aikaan hyvin heikko maa jalkapallossa. Jalkapallo ei tuohon aikaan ollut Suomessa edes erityisen suosittu laji. Minua kiinnostaa myös ottaa selvää, onko naapurimaiden journalistiikassa eroja. Lehtien valinta johtui siitä että kaikki sanomalehdet ilmestyivät pääkaupungeissa ja olivat tuohon aikaan maiden johtavia sanomalehtiä. Urheilun erikoislehdet puolestaan olivat tuohon aikaan käytännössä ainoita maansa urheilun erikoislehtiä. Suunnittelin aluksi tutkivani suomalaisen urheilun erikoislehtenä Veikkaajaa, mutta luovuin tästä suunnitelmasta, koska lehdessä esiintyi hyvin vähän kirjoituksia jalkapallon MM-kisoista.

Tutkimusmenetelmänä minulla on kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Ohessa on taulukko siitä, minkä verran lehdet kirjoittivat MM-kisoista päivää kohden. Vuosina 1970 ja 1978 kirjoitusten määrään vaikutti aikaero. Useimmat otteluraportit olivat lehdissä päivää myöhemmin kuin tavallisesti ja olivat siten normaalia lyhyempiä. Aikaero vaikutti myös suomalaisiin lehtiin vuonna 1966. Monissa otteluraporteissa kerrottiin ottelun tulos, mutta tämän lisäksi kerrottiin vain ensimmäisen puoliajan tapahtumat. Taulukosta käy selvästi ilmi, miten paljon suositumpaa jalkapallo oli Ruotsissa.

Suomessa kirjoitettiin kisoista yleensä sivun verran, korkeintaan 2-3 sivua päivässä. Ruotsissa kisoissa kirjoitettiin vähintään sivun verran, yleensä useita sivuja päivässä. Erityisen paljon huomiota saivat tietysti kotikisat 1958, joissa Ruotsi myös menestyi erittäin hyvin. Dagens Nyheterissä kirjoitettiin tuolloin parhaimmillaan kuusi ja Idrottsbladetissa 8-13 sivua kisoista päivässä.

Taulukko 2: Lehtien kirjoittamien sivujen määrä MM-kisoista päivää kohden⁵:

MM-kisat	HS	US	UL	DN	IB
1958	1	1/2-1	1	1-6	8-13
1966	1	1-1,5	1-2	1-2	4-5
1970	1	1	1	2-3	3-4
1974	1	1-2	1-2	1-5	3-5
1978	1	1-2	2-3	1-4	3

2.1. Tutkimusperinne

Jalkapalloa on tutkittu monista eri perspektiiveistä. Tutkimusta on tehty esimerkiksi jalkapallon sosiaalisesta ja kulttuurisesta asemasta, arvostuksesta sekä sosiaalisista kuvioista jotka ympäröivät peliä sekä sen katsojia eri yhteiskunnissa. Myös jalkapallon suhdetta talouteen, politiikkaan ja valtaan on tutkittu. Yhteiskuntatieteellinen jalkapallotutkimus löi itsensä läpi 1980-luvulla. Erityisesti tutkimuksen aiheena oli jalkapallohuliganismi.⁶ Myöhemmin tutkimuksen kohteiksi tulivat jalkapallon kaupallistuminen ja globalisoituminen. Jalkapallo on viimeisten vuosikymmenien aikana kaupallistunut valtavasti ja tutkimuksen kohteena on, mihin suuntaan jalkapallo on menossa. Useat tutkimukset ovat kyenneet huomaamaan, miten jalkapallon poliittinen merkitys on erittäin suuri. Nykyiset jalkapallotutkijat eroavat ensimmäisen sukupolven tutkijoista puolestaan siten, että heidän näkemyksensä jalkapallokulttuurista on selvästi myönteisempi.⁷

⁵ Olen käyttänyt lähteenä taulukolle lähdeluettelossa mainitsemiani lehtiä.

⁶ Idrott Historia & Samhälle 2002, s. 145-146.

⁷ Idrott Historia & Samhälle 2002, s.150-151.

3. MM-kisat 1958: Brasilian läpimurto.

Brasilia voitti ensimmäisen maailmanmestaruutensa Ruotsin MM-kisoissa 1958. Kisoissa menestyi hyvin myös Ranskan joukkue. Joukkue sijoittui kolmanneksi tehden kuudessa ottelussa peräti 23 maalia. Näistä Just Fontaine teki 13 kappaletta. Joukkueessa pelasi myös Raymond Kopa, joka valittiin myöhemmin samana vuonna Euroopan vuoden pelaajaksi. Isäntämaa Ruotsi päätti sallia Italiassa pelaavien ammattilaisten mukaantulon. Heidän avullaan Ruotsi selviytyi loppuotteluun, jossa siitä ei kuitenkaan ollut vastusta Brasilialle. Brasilia voitti ottelun 5-2. Vuoden 1958 MM-kisat olivat merkittävät sen takia, että Pele ja Garrincha tekivät kansainväliset läpimurtonsa näissä kisoissa. Ruotsin kisat olivat myös ensimmäiset MM-kisat jotka televisioitiin kansainvälisesti, joten he tulivat suuren yleisön tietoisuuteen. He eivät kuitenkaan pelanneet alusta asti, vaan tulivat mukaan vasta alkulohkon päätösotteluun Neuvostoliittoa vastaan. Pele oli vasta 17-vuotias. Silti hän teki Brasilian kolmessa viimeisessä ottelussa peräti kuusi maalia. Brasilia toi näissä kisoissa myös maailman tietoon uuden 4-2-4 pelityylin.⁸

3.1. Brasilian jalkapallo on uutta ja ihmeellistä.

Brasiliasta ei vielä avausottelun jälkeen kirjoitettu paljon suomalaisessa lehdistössä. Joukkue voitti Itävallan maalein 3-0. Kaikkien lehtien mukaan joukkue voitti helposti ja vakuuttavasti halliten ottelua selvästi. Brasiliaa pidettiin tämän jälkeen vahvana mestarisuosikkina. Uuden Suomen mukaan Brasilian teknilliset jalkapallotaiturit eivät antaneet Itävallalle mitään mahdollisuutta. Suomen Urheilulehti kehui erityisesti kaikkiin maaleihin esityön tehnyttä Didiä. Brasiliasta ei vielä kirjoitettu paljon koska joukkue ei vielä esittänyt niin loistokasta peliä kuin myöhemmin turnauksessa. Vastustajaakaan ei pidetty järin merkittävänä. Itävalta oli edellisten kisojen pronssimitalijoukkue, mutta lehdistä sai sen kuvan, että joukkueen ei odotettu pärjäävän näissä kisoissa. Maa jäikin alkulohkossaan viimeiseksi.⁹

Seuraavassa ottelussa Brasilia sai jo enemmän kehuja osakseen, kun Brasilia ja Englanti pelasivat maalittoman tasapelin. Ottelua pidettiin kierroksen parhaana. Helsingin Sanomien mukaan ottelu kohosi yhdeksi tähän asti hienoimmista jalkapallon oppitunneista. Molemmat joukkueet esittivät vahvaa joukkuetyöskentelyä ja puolustuspeliä. Varsinkin maalivahdit torjuivat erittäin hyvin. Molemmat joukkueet esittivät erittäin nopeaa ja kaunista jalkapalloa. Ottelu oli äärimmäisen

⁸ <http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=15/overview.html>

⁹ HS 9.6.1958, s.13, US 9.6.1958, s.8 ja UL 9.6.1958, s.9.

tasainen kummankin joukkueen päästessä hyviin maalipaikkoihin, jotka maalivahdit tekivät tyhjiksi. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Joukkueiden puolustukset pelasivat varmasti ja suuremmitta erehdyksittä, eturivit esittivät hyvää yhteispeliä ja laukaisutaitoa mutta niiden tasaväkisyys selittää mainiosti maalittoman tasapelin.*¹⁰ Myös Uuden Suomen mielestä Brasilia pelasi ajoittain loisteliaasti, mutta ei onnistunut murtamaan Englannin puolustusta. Brasilian peli ei tällä kertaa luistanut yhtä hyvin kuin Itävaltaa vastaan, joskin brasilialaiset muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta olivat yksilöllisesti pelaaja pelaajalta vastustajiaan etevämpiä. Englanti onnistui melko hyvin vaarallisen Didin eliminoimisessa.¹¹

Seuraavassa ottelussa Brasilia voitti Neuvostoliiton 2-0, ja pystyi vielä loistokkaampaan peliin. Helsingin Sanomien mukaan Brasilian peli asetti muutama vuosi aikaisemmin jalkapalloa hallinneen Unkarin suuruuden ajan varjoon. Brasiliasta tuli kisojen suurin voittajasuosikki. Brasilia esitti ottelussa kisojen parasta jalkapalloa leikkien pelättyjen venäläisten kanssa mielensä mukaan. Brasilia juoksutti Neuvostoliiton pelaajat läkähdyksiin antaen heille täyden oppitunnin. *Brasilialaiset tanssittivat venäläisiä todellisessa hullunmyllyssä melkein koko ottelun ajan ja olisivat olleet oikeutettuja ainakin neljän tai viiden maalin voittoon. Neuvostoliiton joukkue ei saanut peliään kunnolla käyntiin ollenkaan brasilialaisten pitäessä palloa hallussaan ja juoksuttaessa venäläisiä kentällä aina läkähdyksiin asti.*¹² Brasilian paras pelaaja oli molemmat maalit ampunut Vava. Neuvostoliiton näkyvin pelaaja oli maalivahti Jashin, joka oli ainoa mies suur tappion tiellä. Didi oli brasilialaisten suuri järjestelijä ja hän teki esityön molempiin maaleihin. Uuden Suomen mukaan Brasilia valloitti pelillään heti alussa yleisön sympatiat puolelleen. Brasilia oli säästänyt otteluun kaksi parasta miestä Garrinchan ja Pelen. Heidän osuutensa voittoon oli erittäin suuri. Molemmat aiheuttivat mainiolla pallonhallinnallaan päänvaivaa vastustajan puolustukselle.¹³

Brasilian saama huomio alkulohkon kahdessa viimeisessä ottelussa johtui joukkueen hyvän pelin lisäksi todennäköisesti myös vastustajista. Sekä Englantia että Neuvostoliittoa pidettiin tuohon aikaan jalkapalloilun suurmaina. Molempia joukkueita pidettiin myös kisojen mestarisuosikkeina. Brasilia ei olisi välttämättä saanut osakseen yhtä paljon huomiota osakseen nimettömämpiä joukkueita vastaan, vaikka olisikin pelannut yhtä hyvin kuin Englantia ja Neuvostoliittoa vastaan. Kaiken kaikkiaan alkulohko sujui Brasilialta erittäin hyvin. Lohkoa pidettiin selvästi kisojen

¹⁰ HS 12.6.1958, s.22.

¹¹ HS 12.6.1958, s.22, US 12.6.1958, s.19 ja UL 12.6.1958, s.9.

¹² HS 16.6.1958, s.14.

¹³ HS 16.6.1958, s.14, US 16.6.1958, s.8 ja UL 16.6.1958, s.9.

kovimpana, mutta Brasilia sai viisi pistettä. Brasilia piti maalinsa puhtaana kaikissa otteluissaan ja myös teki kohtalaisen paljon maaleja, viisi kappaletta.

Brasilia voitti puolivälieräottelussa Walesin 1-0, ja hallitsi ottelua selvästi. Joukkue ei pystynyt hyödyntämään kuin yhden lukuisista paikoistaan. Brasilia pelasi hyvin, mutta ei pystynyt esittämään yhtä loistokkaita otteita kuin kahdessa edellisessä ottelussa. Joukkuetta pidettiin yhä suurena mestariuosikkina. Lehdissä tämä ottelu ei saanut osakseen yhtä paljon huomiota kuin kaksi aikaisempaa peliä. Ilmeisesti tämä johtui siitä, että Brasilia ei pelannut yhtä loistavasti kuin näissä peleissä. Lisäksi Walesia pidettiin selvästi huonompana joukkueena kuin kahta aikaisempaa vastustajaa.¹⁴

Välierissä Brasilia voitti Ranskan 5-2. Brasilian vahvin ase oli HS:n mukaan loistava eturivi, jonka pallonhallintataito on todella näkemisen arvoinen. Joskus se saattaa mennä liiallisuuksiin, mutta useimmiten selvittää ihmeellisistäkin tilanteista vastustajan ohi. Vaikutti siltä, ettei viisikolla olisi erityistä taktiikkaa, sillä pelaajat liikkuvat mielikuvituksellisesti ympäri kenttää. Hyökkääjät olivat kuitenkin laukauksissaan yllättävän epätarkkoja. Suurin osa maaleista syntyi lähitilanteista mielikuvituksellisen yhteispelin jälkeen. Tosin Didi ampui myös 27 metristä ihmelaukan suoraan yläkulmaan. Puolustuksen kyvyt eivät tulleet esiin, sillä suurin osa Ranskan hyökkäyksistä tuli keskustasta ja ne oli helppo selvittää. Puolustajat saivat ainoastaan ottelun alussa olla oman maalin edustalla, sillä suurimman osan ajasta heidät nähtiin tukemassa joukkueen hyökkäyksiä aivan vastustajan maalilla saakka.

Pelaajista oli esille nostettava koko eturivi. Garrincha oli salamannopea harhauttaja, jota Ranskan puolustus ei pystynyt pitämään, vaikka hän harhautti joka kerran samalle oikealle puolelle. Didi pelasi ottelun alun alhaalla järjestellen tilanteita, mutta ottelun edetessä hän lähestyi koko ajan vastustajan maalia. Hänen ja Pelen työskentely oli ehkä kentän nautittavinta katseltavaa. Vava oli karkäs, mutta ei silti kohonnut muiden tasolle. Puolustuksessa keskustuki Bellini ja maalivahti Gilmar erehtyivät tuskin kertaakaan, mutta sen sijaan molemmat puolustajat joutuvat pitämään loppuottelussa miehistään paljon parempaa huolta. Brasilia esitti US:n mielestä todellisia mestarin otteita Ranskaa vastaan. Ranska pystyi vain alussa antamaan tasapäisen vastuksen. Ranska sortui Brasilian hyökkäyskaruselliin. Ranska pelasi nopeaa ja kaunista jalkapalloa, mutta Brasilian peli oli vielä nopeampaa, parempaa ja suunnitelmallisempaa eikä joukkueella ollut mitään vaikeuksia

¹⁴ HS 20.6.1958, s.21, US 20.6.1958, s.23 ja UL 23.6.1958, s.4.

loppuottelupaikan hankkimisessa. Ranskalaiset pystyivät pitämään ottelun tasaisena neljänneštunnin ajan, mutta sitten Brasilian hyvin rasvattu hyökkäyskoneisto aloitti painostuksensa, joka johti selvään voittoon.

Välierän jälkeen UL kirjoitti Brasilian häikäisevän leikittelevällä pallottelulla. Ottelun ensimmäinen neljänneštunti oli suorastaan ihmejalkapalloa. Pallo kulki mieheltä miehelle hämmästyttävällä tarkkuudella. Hyökkäykset vaihtelivat maalilta toiselle ja nautittavia tilanteita luottiin lukuisa määrä. Alkuminuuttien pelivauhti häkellytti Ranskan puolustuksen. Brasilialaiset olivat selvästi nopeampia ja teknisempiä. Ensimmäisen puoliajan niukka maalimäärä johtui siitä, että he yrittivät syötellä huippupaikkoja maalin edustalle. Toisella puoliajalla Brasilia leikki vastustajalla kissaa ja hiirtä. Neljä vuotta aikaisemmin Brasilian peli perustui voimaan ja vauhtiin. Nyt joukkue pelasi joustavampaa jalkapalloa. Pelaajat häikäisivät vastustajansa ketteryydellään ja tarkalla pallottelullaan ahtaissakin tilanteissa. He pelasivat myös kaunista yhteispeliä mielikuvituksellisin paikanvaihdoin. Joukkueen kaksi luonnonlasta Garrincha ja Pele olivat nautittavia nähtävyyksiä. Garrinchan nopeus, kestävyys ja liukkaus pallon kanssa ylittävät kaikkien aikaisemmin nähtyjen hyökkääjien ominaisuudet. Hän yksinkertaisesti oli niin nopea lähdössä ja juoksussa, että hän laittoi vastustajan puolustajan huonompaan asemaan vain ohittamalla hänet. Hän kuitenkin yritti liikaa yksin. Pele ei ujostellut lainkaan kentällä. Hänen liikkumisensa on hieman kömpelöä, mutta hän on älykäs pelaaja ja kaikesta näkee, että hänellä on jalkapalloa veressä yli tavalliselle kuolevaiselle suodun määrän.¹⁵

Loppuottelussa Brasilia voitti Ruotsin 5-2. Helsingin Sanomat kirjoitti Brasilian voittaneen maailmanmestaruuden ylivoimaisesti. Etelän taiturit leikittelivät voiton ruotsalaisista. Joukkue valloitti yleisön ja olisi voinut voittaa ottelun suuremmallakin maalierolla. Brasilia ei lannistunut, vaikka Ruotsi siirtyi ottelun alussa 1-0 johtoon. Joukkue kiristi otettaan esittäen tuon tuostakin taiturimaisia suorituksia. Brasilian voiton avaimena tässä, kuten aikaisemmissakin otteluissa, oli ennen kaikkea nopeus sekä kissamaisen pehmeä pallonkäsittelytaito. Puolustajat eivät antaneet Ruotsin aikaisemmissa otteluissa kunnostautuneille miehille mitään mahdollisuuksia läpimurtoihin. Brasilian eturivissä oikea laitahyökkääjä Garrincha näytti kuka oli kisojen paras laitahyökkääjä. Hänen harhauttamistapansa oli melko yksinkertainen, mutta hän teki sen niin nopeasti, ettei yksikään puolustaja kisoissa pystynyt pitämään häntä kurissa.

¹⁵ HS 25.6.1958, s.14, US 25.6.1958, s.13 ja UL 26.6.1958, s.1 ja s.8.

Hän loi Brasilian vaarallisimmat hyökkäykset ja useimmat maalit syntyivät hänen ansiostaan. Didi pelasi tällä kertaa eturivin takana tukilinjan ja hyökkääjien yhdyslenkkinä. Hän hoiti hyökkäykset loisteliaalla tavalla. Brasilian hallitessa ottelun loppua Didillä oli jo enemmän aikaa osallistua hyökkäyksiin. Vava keskellä oli nimensä arvoinen keskushyökkääjä. Tilaisuuden tullen hän hakeutui nopeasti paikkoihin tehden kaksi maalia. Samanlaista etelän tulisuutta osoitti Pele, joka teki kaksi maalia. Brasilian joukkuetta arvosteltaessa ei sovi unohtaa mainiota maalivahti Gilmaria. Hän oli kärppämäisen notkea ja kykeni antamaan pitkiä maalipotkuja. Ruotsilla oli näissä kisoissa hyvä joukkue, mutta tällä kertaa sen oli alistuttava ylivoiman edessä.¹⁶

Uuden Suomen mielestä Brasilian häikäisevä esitys toi ansaitun maailmanmestaruuden. Joukkue esitti ennennäkemätöntä yhteispeliä. Eteläamerikkalaisten taituruus oli niin häikäisevää, että sellaista on nähty tuskin koskaan aikaisemmin. Ruotsin linjat murentuivat vähitellen ja toisella jaksolla Brasilia leikki ajoittain suorastaan kissaa ja hiirtä. Loppunumerot todistivat vääjäämättä voittajien paremmuuden. Edes unkarilaiset eivät kyenneet parhaimmillaankaan ylittämään Brasilian taitoa. *Brasilian kissamaisen pehmeä pallonkäsittely, joukkueen täydellinen yhteensulautuminen ja mestarillinen yhteisymmärrys viettivät kauneimman päivänsä.*¹⁷ Brasilian joukkueen kaikki pelaajat olivat alansa mestareita. Maalivahti Gilmar oli vakuuttavan varma. Brasilian puolustajat jättivät Ruotsin hyökkääjät täysin varjoonsa. Brasilian eturivissä todellisuus oli tarua ihmeellisempi. Viisikko pelasi siten, että kukaan ei voi unelmoida tuon taidon ylittämisestä. *Keskuskolmikko ja laitahyökkääjät muodostivat saumattoman kokonaisuuden, joka räjähdysmäisesti leimahti salaman tavoin. Vaikea on sanoa, kuka heistä oli paras, sillä kaikki viisi Garrincha, Didi, Vava, Pele ja Zagallo olivat taitureita. Vava ja Pele syöksyivät sellaisella nopeudella muitten järjestämiin tilanteisiin, että alkoi jo epäillä heillä olevan kuudennen aistin, jonka avulla he aavistivat jo monta siirtoa eteenpäin. Didi osasi tarpeen tullen taidon rauhoittaa pitämällä palloa hallussaan. Tällöin kukaan ruotsalainen ei sitä kyennyt ryöstämään, sillä Didin jaloissa taisi olla liimaa. Garrincha näytti taitonsa keskityksillään ja harhautuksillaan, joihin ei ole vasta-asetta ainakaan Atlantin tällä puolen.*¹⁸

Suomen Urheilulehden mielestä paras joukkue voitti mestaruuden. Brasilia osoittautui kisojen ylivoimaisesti parhaaksi numeroiden valossa. Vain Englanti ylsi joukkuetta vastaan tasapeliin ja sekin tapahtui hyvällä onnella. Brasilia on mennyt edellisiin kisoihin verrattuna valtavasti

¹⁶ HS 30.6.1958, s.12.

¹⁷ US 30.6.1958, s.10.

¹⁸ US 30.6.1958, s.10.

eteenpäin. Brasilian peli muistutti Unkarin peliä parhaimmillaan. Määrätietoisuus hyökkäyspelissä oli aivan ihmeteltävää ajateltaessa pelaajien luonnonlapsen mieltä. Umpimähkäisiä syöttöjä ei annettu juuri koskaan. Mikäli jostain kohtaa ei päästä läpi, yritetään toisaalta. Puolustus pelasi aina palloa. Puolustus on niin nopea, että sillä on varaa kaihtaa voimakeinoja. Tämä viehättää katsojaa. Brasilia ansaitseekin tunnustuksen reilusta pelistään. Joukkue on myös nopein ja teknillisin.¹⁹

Suomalaiset lehdet arvostivat suuresti sitä, että Brasilia pelasi kisoissa reilua peliä kaihtuen voimakeinoja. Myös ruotsalaislehdet kehuivat kisojen loppupuolella Brasilian reilua peliä. Kisojen alkuvaiheen syytökset rumasta pelistä olivat luultavasti tarkoituksellista mustamaalausta. Reilun pelin kehumiseen vaikuttivat varmasti edellisten kisojen muistot. Vuonna 1954 Brasilian tie oli katkennut häpeällisesti. Joukkue kärsi tappion Unkarille puolivälieräottelussa, jota sittemmin on kutsuttu Bernin tappeluksi. Ottelussa ajettiin ulos kaksi brasilialaista ja yksi unkarilainen. Tämän lisäksi pelaajat jatkoivat tappelemista ottelun jälkeen pukuhuoneiden ovella.²⁰ Brasilia valmistautui Ruotsin kisoihin erittäin huolellisesti voittaakseen mestaruuden ja välttääkseen Sveitsin kisojen tapahtumat. Valmentaja Vincente Feolan johdolla joukkue harjoitteli ensin ahkerasti kolme kuukautta ja kiersi tämän jälkeen Eurooppaa valmistautuakseen lopputurnaukseen. Joukkueessa oli runsaat taustajoukot, joihin kuului mm. psykologi.²¹

3.2. Aluksi kritiikkiä, mutta lopussa kiitos seisoo.

Ruotsalaisen lehdistön suhtautuminen Brasilian joukkueeseen oli alkulohkossa huomattavasti kriittisempää kuin suomalaisen. Dagens Nyheterin mielestä Itävalta hallitsi suurinta osaa avausottelusta. Joukkueella oli esimerkiksi yhdeksän kulmapotkua, kun Brasilialla niitä oli vain yksi. Kuitenkin lopputulos oli ehdottomasti oikea. Itävallan rotevalla ja rutinoituneella joukkueella ei ollut mahdollisuuksia Brasilian ilmiömäisiä pallonkäsittelijöitä vastaan. Brasilialaisten aseena oli uskomaton nopeus ja hyvin peittävä sekä tehokas puolustus. Puolustusta vahvisti usein yksi tai useampi hyökkääjä. Heillä ei kuitenkaan ollut vaikeuksia ehtiä takaisin mukaan hyökkäyksiin. Itävaltalaiset rakensivat hyökkäyksiä alhaalta kauniilla lyhytsyöttöpelillä, mutta hyökkääjät pysähtyivät tiiviiseen ja nopeaan Brasilian puolustukseen. Lisäksi itävaltalaiset laukoivat surkeasti. Maalivahti Gilmarilla oli ottelussa torjuttavanaan korkeintaan kaksi tavallista laukausta.

¹⁹ UL 30.6.1958, s.12.

²⁰ Urheilu 2000 osa 2, 1994, s.127.

²¹ <http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=15/overview.html>

Brasilia iski nopeilla ja yllättävillä vastahyökkäyksillä kesken Itävallan painostuksen. Nämä hyökkäykset olivat koko ajan vaarallisia. Huippunopeat laitahyökkääjät Joel ja Zagallo iskivät salaman nopeudella laidoilta teräviä läpisyöttöjä vaarallisille laukojille Mazzolalle ja Didille. Mazzola sai aikaan lukuisia vaarallisia tilanteita, laukoi kovaa molemmilla jaloilla ja teki kaksi maalia. Didi ei ollut yhtä paljon esillä kuin odotettiin. Hän vetäytyi alas ja tyytyi järjestelijän osaan. Ottelun lopussa hän kuitenkin esitti muutaman hienon suorituksen.²² Idrottsbladetin mielestä Brasilian maalivahti oli kentän paras pelaaja. IB varoitti tulevia vastustajia Itävallan vaarallisuudesta. Lehden mielestä numerot imartelivat brasilialaisia. IB:n mielestä Itävalta olisi ansainnut ottelusta tasapelin. Itävalta ei saanut yhtään maalia aikaiseksi ennen kaikkea Brasilian maalivahdin erinomaisten torjuntujen vuoksi. Brasilian puolustus onnistui muutenkin hyvin, erityisesti Bellini ja Nilton Santos. Sen sijaan hyökkäyspeli ei onnistunut. Ruotsalaisissakaan lehdissä tämä ottelu ei saanut paljon huomiota ja syyt olivat todennäköisesti samat kuin suomalaisen lehdistön osalta.²³

Dagens Nyheterin mielestä Brasilian olisi pitänyt voittaa Englanti loistavan ensimmäisen puoliajan ansiosta. Ensimmäinen puoliaika tulisi säilymään ihmisten mielissä pitkään. Ottelun tempo oli valtaisa. Brasilialaiset pallovirtuoosit pyörittivät englantilaisia näyttävästi. Englannin maalivahti esitti lukuisia huipputorjuntia. Ikävää Brasilian pelissä oli loputon valittaminen ja näytteleminen. Brasilian pelin strategi Didi avasi usein haavoittuvalta vaikuttaneen Englannin puolustuksen. Brasilian keskuspuolustajat ovat luultavasti kisojen parhaita ja laitapuolustajat antavat usein yllättäviä kovia keskityksiä. Brasilian peli oli ilo silmälle niin kauan kuin tempo säilyi. Lopulta tuli kuitenkin väsymys. Toinen puoliaika oli selvästi ensimmäistä heikompi. Brasilia piti palloa hallussaan ja esitti lyhytsyöttöpeliä. Joukkue hallitsi näennäisesti, mutta ei saanut aikaan vaarallisia tilanteita. Englannin hyökkäyspeli oli selvästi terävämpää kuin ensimmäisellä puoliajalla. Neuvostoliiton uskottiin voittavan Brasilian ja alkulohkonsa. Brasilialaiset ovat erittäin taitavia, mutta heidän kuntonsa ei uskottu riittävän Neuvostoliittoa vastaan.²⁴

Myös Idrottsbladetin mielestä Brasilian peli oli parhaimmillaan eloisaa ja tarttuvaa lumoten yleisön. Didin kaltaisia pelaajia voi löytyä vain Etelä-Amerikasta. Hänellä on uskomaton kyky ottaa palloja haltuunsa ja hänen ulkosyrjällä antamansa syötöt ja laukaukset lähtevät yllättäviin suuntiin. Hän on Brasilian pelin aivot ja usein myös hyökkäysten päättäjät. Tätä loistavaa peliä kesti vain

²² DN 9.6.1958, s.19.

²³ IB 9.6.1958, s.9.

²⁴ DN 12.6.1958, s.19.

ensimmäisen puoliajan. Englantilaiset pelasivat lujaa ja päättäväisesti ratkaisuhetkillä oman maalin edustalla ja tämä ei sopinut brasilialaisille. Englanti myös hallitsi selvästi ottelun toista puoliskoa, vaikka heidän pelinsä ei ollut yhtä hienoa kuin Brasilialla. Brasilian peli toisella puoliajalla oli kuritonta eikä syöttökuvioita juuri esiintynyt.²⁵ Brasilian ottelu Englantia vastaan sai jo enemmän huomiota lehdissä. Tämä tosin johtui osaltaan siitä, että Ruotsi pelasi oman ottelunsa vasta päivää myöhemmin.

Eniten ruotsalaislehdet kritisoivat Brasiliaa Neuvostoliitto-ottelun jälkeen, kun suomalaislehdet kehuivat Brasiliaa. Tämä ottelu sai lehdissä päähuomion osakseen. Toisaalta tämä johtui siitä, että Ruotsi oli jo varmistanut jatkopaikkansa. Ruotsin viimeinen ottelu oli merkityksetön, eikä joukkue pelannut siinä erityisen hyvin. Dagens Nyheterissä R:et Eklöw kirjoitti Brasilian esityksen olleen pelkkää silmänlumetta. Hän sanoi harvoin nähneensä yhtä omituista ottelua. Vain ottelun alku oli jonkin arvoinen. Tänä aikana brasilialaiset ampuivat kaksi tolppalaukausta ennen 1-0 maalia. Mikäli Brasilia olisi jatkanut samalla tahdilla joukkue olisi jyrännyt Neuvostoliiton ylitse. Mutta Brasilia hidasti tämän jälkeen vauhtia ja sortui jäljellä olevan ajan ensimmäisestä puoliajasta jatkuviin harhasyöttöihin. Huolimatta Garrinchan harvoista taikatempuista ottelu vajosi heikkotasoiseksi. Toiselle puoliajalle Brasilia tuli latautuneena jättäen Neuvostoliiton vaille mahdollisuuksia. Brasilialaiset olivat ottelun edetessä yhä hurmioituneempia kun taas neuvostoliittolaiset olivat sekaisin. Eklöw uskoi Brasilian olevan lopulta vaarallinen vastustaja mille tahansa joukkueelle ja uskoi joukkueella olevan hyvät mahdollisuudet maailmanmestaruuteen.²⁶

Vielä enemmän Brasiliaa kritisoi Idrottsbladetin toimittaja ”Wolf”. Aluksi hän kirjoitti Neuvostoliitto-ottelun jälkeen, että mikään joukkue ei kykenisi voittamaan Brasiliaa kisoissa. Ottelun alku oli täysin uskomaton. Tapa millä Brasilia voitti Neuvostoliiton, vahvisti etukäteisuskomuksia Brasilian maailmanmestaruudesta. Joukkue oli vielä parempi kuin sen kuuluisa edeltäjä vuoden 1950 MM-kisoissa. Lisäksi ”Wolf” uskoi Brasilian pelanneen vain puolella teholla. Välillä joukkue pelasi täysillä ja silloin nähtiin uskomattomia asioita, esimerkiksi taidokkaita kierrelaukauksia, salamannopeita kuljetuksia ja akrobaattisia puskuja. Neuvostoliitto sai pian jarrutettua Brasilian peliä. Kuitenkaan Neuvostoliitto ei pystynyt haastamaan Brasiliaa hyökkäyspelissä. Neuvostoliitto ei sopeutunut Brasilian nopeaan temponvaihteluun. Neuvostoliitolta ei onnistunut mikään ja sen vaarallinen hyökkäyskalusto oli helposti selvitetty. Brasilian pelaajista erityisen loistavia olivat Garrincha ja Didi. Brasilia ei menettänyt koko ottelun

²⁵ IB 12.6.1958, s.4.

²⁶ DN 16.6.1958, s.17.

aikana peli-iloaan ja tämä oli myös maailmanmestaruutta enteilevä merkki. Aikaisemmin brasilialaiset olivat suuttuneet jokaisesta vastustajan rikkeestä. Nyt joukkue on hyvin kurinalainen.²⁷

Kaksi päivää myöhemmin ”Wolf” piti Brasilian esitystä pelkkänä hypnotismina. Hänen mukaansa loistava alku peitti alleen surkean jatkon. Hän ei uskonut Brasilian olevan haavoittumaton. Suurin osa ensimmäisestä puoliajasta oli hyvin heikkotasoinen. Toisella puoliajalla Brasilia paransi peliään. Mutta joukkue leikkitteli liikaa vastustajan kustannuksella, mikä oli vaarallista, koska ottelu ei ollut vielä ratkennut. Vaikutelma Brasilian hyvästä pelistä oli ”Wolfin” mielestä paljolti Garrinchan loistavan pelin ansiota. Didiä hän puolestaan syytti arkuudesta kaksinkamppailuissa. Lisäksi ”Wolf” syytti Brasiliaa rumasta pelistä. Hänen mukaansa brasilialaiset pysäyttivät vastustajan etenemisen kevyellä tönäisyllä selkään. Tätä ei ole helppo nähdä ja se vaikuttaa harmittomalta, mutta sitä pidetään erityisen raukkamaisena.²⁸

Mistä johtui, että ruotsalaisten lehtien suhtautuminen Brasiliaan oli huomattavasti kriittisempää kuin suomalaisten? Voi olettaa, että lehdet pyrkivät suorastaan tarkoituksella vähättelemään ja mustamaalaamaan Brasiliaa. Ehkä Brasilian joukkueelle pyrittiin jopa luomaan paineita. Isäntämaalla oli kisoissa kova joukkue, joka kuului ennakkosuosikkeihin. Ruotsalaisten lehtien kirjoittaminen isäntämaan joukkueesta oli varsin kritiikitöntä Brasilian joukkueeseen verrattuna, mikä tukee oletusta. Lisäksi isäntämaan lehdissä Ruotsin joukkue sai todella suuren osan osakseen lehtien kirjoittelusta. Muiden joukkueiden osakseen saama yhteenlaskettu huomio oli huomattavasti Ruotsin joukkuetta vähäisempi. Mitä ilmeisimmin ruotsalainen lehdistö pyrki korostamaan omiensa suosikkiasemaa ja luomaan kuvaa Ruotsin joukkueen ylivoimaisuudesta. Voi olla, että suomalaiset lehdet antoivat herkemmin anteeksi Brasilian pelin muutamat heikkoudet joukkueen pääasiassa esittämien erinomaisten otteiden vuoksi. Silti ruotsalaisten lehtien kriittisyys suomalaisiin verrattuna tuntuu liioitellulta.

Mikään lukemani vuoden 1958 kisoja käsittelevistä kirjoista tai Internet-sivuista ei väittänyt Brasilian pelanneen kisoissa rumasti, eikä joukkueen alkulohkossa esittämää peliä haukuttu huonoksi. Tuloksellisesti Brasilian pelit menivät hyvin, sillä joukkue sai yhtä vaille maksimipisteet alkulohkosta, jota pidettiin kisojen kovimpana. Aineistosta sai sen sijaan kuvan, ettei Ruotsin joukkueen peliä pidetty yhtä erinomaisena kuin Brasilian. Yleisvaikutelmaksi jäi, että joukkueen todettiin pelanneen toki hyvin, mutta ei häikäisevästi. Ruotsi ei onnistunut pelaamaan helppona

²⁷ IB 16.6.1958, s.1 ja s.8.

²⁸ IB 18.6.1958, s.6.

pidetyssä alkulohkossaan erityisen hyvin. Lisäksi joukkueen puolivälierävastustaja Neuvostoliitto oli väsynyt. Joukkue joutui pelaamaan kaksi päivää viimeisen alkulohko-ottelunsa jälkeen uusintaottelun jatkoon pääsystä ja kaksi päivää myöhemmin joukkue kohtasi Ruotsin. Ruotsilla oli puolestaan neljän päivän lepoaika viimeisen alkulohko-ottelunsa ja Neuvostoliitto-ottelun välissä.²⁹

Välieräottelussa Länsi-Saksaa vastaan ruotsalaiset käyttivät huutosakin johtajia kentällä yleisön edessä, kun taas saksalaiset eivät saaneet tehdä näin. Lisäksi ruotsalaispelaaja Kurt Hamrin hankki ottelussa näyttelemällä saksalaispelaajalle ulosajon ja aiheutti toiselle loukkaantumisen. Näin Länsi-Saksa joutui käytännössä pelaamaan ottelun lopun kahden miehen alivoimalla koska tuohon aikaan ei suoritettu pelaajavaihtoja kesken ottelun.³⁰ Aineistosta saa kuvan, ettei Ruotsin joukkueen menestyksen katsottu johtuneen ainakaan pelkästään joukkueen erinomaisuudesta, vaan mukana oli myös onnea ja jopa hiukan vilppiä. Myös kotikenttäetu oli tärkeä hyödyttävä tekijä. Ruotsalaisten lehtien Brasiliia kohtaan esittämä kritiikki ja omien ylitsevuotava kehuminen tuntuivatkin kohtuuttomalta. On toki luonnollista, että lehdet kehuvat eniten kotimaansa joukkuetta, mutta silti Ruotsin joukkueen osakseen saama huomio ja ylistys tuntuivat ylimitoitetuilta.

Mikä sai ”Wolfin” muuttamaan mielensä aikaisempaan kirjoitukseensa verrattuna? Tähän ei voi tietää varmaa vastausta, mutta ehkä Eklöwin kirjoitus vaikutti häneen ja sai hänet muuttamaan näkemyksiään. Ei ole poikkeuksellista että ihminen muuttaa myöhemmin mielipidettään ensivaikutelman jälkeen. Jompikumpi näistä tai sitten molemmat vaihtoehdot luultavasti vaikuttivat häneen. Tai ehkä ”Wolf” vain halusi muuttaa linjaansa ruotsalaisen lehdistön yleisen linjan mukaiseksi.

Brasilia ei DN:n mukaan kyennyt loistamaan uljaasti taistellutta Walesia vastaan, vaikka joukkue oli suupala Brasilialle. Niukat 1-0 numerot eivät kerro koko totuutta. Ne sisälsivät varman voiton. Brasilia ei pelannut huonosti ja joukkue hallitsi ottelua selvästi. Kuitenkin yleisölle jäi ottelusta hiukan väljähtynyt maku suuhun, koska maaleja tuli vain yksi. Ottelu alkoi yllättävästi Walesin painostuksella. Tämän jälkeen Brasilia pääsi peliin mukaan. Eniten vaarallisia tilanteita loi jäljittelemätön Garrincha. Ottelu ei ollut Brasilian yksipuolista hallintaa, vaikka joukkue hetki hetkeltä saikin otteen yhä enemmän haltuunsa. Brasilian ensimmäinen todellinen maalipaikka tuli vasta puolen tunnin pelin jälkeen. Tämän jälkeen Brasilian painostus lisääntyi koko ajan, mutta maalia joukkue ei saanut aikaiseksi. Walesin puolustus taisteli hienosti. Mutta joukkueesta ei ollut

²⁹ Huippu-urheilun maailma osa 2 1979, s.81.

³⁰Urheilu 2000 osa 2 1994, s.131.

vastusta taitaville brasilialaisille. Brazilian painostus jatkui toisella puoliajalla. Lopulta Pele onnistui maalinteossa. Maali tuli joukkueelle psykologisesti tärkeällä hetkellä. Brasilia pystyi saamaan otteisiinsa tutun varmuuden. Brasilia ei pystynyt esittämään aikaisempien otteluiden loistavia otteita. Kuitenkin joukkueen puolustus oli yhtä vahva kuin ennenkin. Lehden kolumnissa R:et Eklöw kirjoitti olevan miellyttävää havaita, etteivät brasilialaiset ole yli-ihmisiä.³¹

Myös IB:n mielestä Wales pelasi odottamattoman hyvin. Ottelun selvästi paras pelaaja oli Didi. Hän teki kaiken yksinkertaisesti käyttäen pääasiassa oikeaa jalkaansa. Hän antoi aina pallon joukkueovereilleen siten kuin he haluavat ja löytää aina uskomattomalla tavalla syöttöpaikkoja. Ei ollut sattumaa että hän teki esityön ottelun ainoaan maaliin. Hän pystyi myös rauhoittamaan kansapelaajiaan. Lehti syytti Garrinchaa huonoksi joukkuepelaajaksi. Pelellä puolestaan on erityinen kyky päästä vastustajan puolustuksen läpi ja saada pallo haltuunsa. Hän pääsi myös erinomaisesti korkeisiin palloihin. IB arveli hänestä myöhemmin tulevan eräs jalkapallon suuruuksista.³² Tämä ottelu ei saanut ruotsalaisissa lehdissä paljoa huomiota. Syyt olivat mitä ilmeisimmin samat kuin suomalaisissa lehdissä. Lisäksi huomion vei luonnollisesti Ruotsin voitto Neuvostoliitosta.

DN:n mielestä Brasilia eteni loppuotteluun loistavan esityksen jälkeen. Lehden mukaan Brasilia poisti kaikki epäilyt ja eräs Euroopan parhaista joukkueista Ranska kaatui 5-2. Ranska asetti ottelun lopputuloksen epävarmaksi ensimmäisen 15 minuutin aikana ja pakotti vastustajan pelaamaan tosissaan koko ensimmäisen puoliajan. Ensimmäinen puoliaika oli varmasti kisojen hienoin ja laadukkain. Puoliajan jälkeen ottelun jännitys hävisi. Brazilian ylivoimaisuus tuli ilmi maalien muodossa. Brasilia sai otteluun unelma-alun siirtyen johtoon jo ensimmäisellä minuutilla. Ranska kuitenkin tasoitti ottelun. Tämän jälkeen ottelu oli hienoimmillaan. Vauhti oli valtaisa. Brazilian taituruus kilpaili Ranskan riskien oton kanssa. Vähitellen vauhti kuitenkin hiljeni. Brazilian puolustus tukki ranskalaisilta laukaisupaikat ja otti miehet kiinni. Ranska menetti otettaan yhä enemmän. Brasilia sai jatkuvasti vaarallisia hyökkäyksiä. Lopulta Didi ampui 30 metristä vasemmalle kiertäneen laukauksen yläkulmaan. Toisella puoliajalla Pele iski hattutempun. Tämän jälkeen brasilialaiset leikittelivät ranskalaisten kustannuksella.³³

³¹ DN 20.6.1958, s.13 ja s.15 sekä IB 20.6.195,8 s.6.

³² IB 20.6.1958, s.6.

³³ DN 25.6.1958, s.22.

Myös ”Wolfin” mielestä Ranska toipui hienosti Brasilian nopeasta avausmaalista ja pystyi pelaamaan tämän jälkeen hyvin. Brasilia voitti ansaitusti, vaikka joukkue saikin toisen ja kolmannen maalin hieman helposti. ”Wolfin” mielestä Brasilian peli muistutti aikaisempaa Unkarin loistavan joukkueen peliä. Hän kiinnitti huomiota myös Brasilian 4-2-4 taktiikkaan jossa keskikentällä Didi auttaa puolustusta, mutta myös käynnistää hyökkäyksiä. Suurin osa pelaajista liikkui hänen ympärillään. Hyökkääjistä kaksi keskimmäistä Pele ja Vava olivat keihäänkärkiä, kun taas laitahyökkääjät Garrincha ja Zagallo poistuvat vain harvoin pelipaikoiltaan. Hyökkääjistä vaarallisin oli ehdottomasti Pele. Hänen kuntonsa ja pelihuumorinsa ovat loistavia. Hänellä on myös suuri valikoima harhautuksia. Kuitenkin ”Wolf” piti Brasilian puolustusta haavoittuvana, erityisesti laidoilta.³⁴ Välieräottelu Ranskaa vastaan oli ensimmäinen, jonka jälkeen ruotsalaislehdet kehuivat varauksetta Brasiliaa. Päähuomion vei silti Ruotsin voitto Länsi-Saksasta.

Loppuottelun jälkeen R:et Eklöw kirjoitti Ruotsin mestaruusunelman kestäneen neljä minuuttia. Joukkue siirtyi neljännellä minuutilla 1-0 johtoon. Kuitenkin jo kahdeksannella minuutilla Garrincha keskitti maalille ja Vava iski 1-1 tasoituksen. Tämän jälkeen ottelu oli käytännössä ohi. Brasilia oli selvästi parempi joukkue ja voitti täysin ansaitusti numeroin 5-2. Eklöw arveli, että Ruotsi olisi saattanut yltää niukempaan tappioon, mikäli joukkue olisi luopunut siilipuolustustaktiikastaan. Melko keskinkertaiset brittijoukkueet pystyivät antamaan kisoissa Brasilialle kaikkein kovimman vastuksen. Brittien tapa ottaa pelaajaa ennen kuin tämä on saanut pallon haltuunsa, tuntui olevan oikea tapa eteläamerikkalaisten pysäyttämiseen. Eklöw kirjoitti Brasilian joukkueen olevan ehdottomasti kaikkien aikojen paras maailmanmestarijoukkue.

Ainoa joukkue joka saattaisi olla tasaveroinen Brasilian kanssa, oli Unkarin vuonna 1952 olympiakultaa voittanut joukkue, joka hävisi vuoden 1954 MM-loppuottelun. Eklöwin mielestä Brasilialla oli aikaisemmissakin kisoissa ollut kyvykkäitä joukkueita, mutta temperamenttisuus oli estänyt joukkuetta voittamasta maailmanmestaruutta. Nyt joukkueessa oli rauhallisia pelaajia, jotka myös pelasivat joukkueen eteen. Parivaljakkoa Garrincha ja Vava on mahdotonta pysäyttää laillisin keinoin. Didi toimii alempana strategina ja lisäksi joukkueella on Pele aiheuttamassa huolia vastustajalle. Lisäksi Brasilia pystyi toisin kuin aikaisemmissa kisoissa pelaamaan järjestelmällistä puolustuspeliä. Ruotsin vaarallisten laitahyökkääjien vartiointi onnistui täydellisesti. Näin Ruotsin hyökkäyspeli tukehtui täysin. Eurooppalainen taktiikka ja synnynnäinen brasilialainen ilo tekivät maailmanmestareista harvinaisen yhtenäisen joukkueen.³⁵

³⁴ IB 25.6.1958, s.5.

³⁵DN 30.6. 1958, s.13.

Idrottsbladet puolestaan kirjoitti Brasilian olevan kiistattomasti maailmanmestari. Brasilialaiset olivat selvästi ruotsalaisia parempia. Siitä ei ollut mitään epäselvyyttä. *He olivat ylivoimaisia osaamisessa, inspiraatioissa, fyysisen hyvinvoinnin hallitsemisessa. Heidän päästyään vauhtiin he olivat niin ylivoimaisia kentällä, että kukaan ei pystynyt haastamaan heitä. Ruotsi taisteli poikkeuksellisen urheasti. Se ei kuitenkaan riittänyt. Me olimme heikompia osaamisessa – mikä tahansa eurooppalainen joukkue olisi ollut. Brasilia on todellakin MAAILMANMESTARI.*³⁶ IB piti Brasiliaa kaikkien aikojen parhaana joukkueena. Lehden mielestä kaikki tunsivat sisimmässään, että ruotsalainen käsityö ei riittäisi Brasilian ilmiömäisiä pallonkäsittelijöitä vastaan. Mistään eurooppalaisesta joukkueesta ei olisi vastusta Brasilialle sen pelatessa parhaimmillaan. Ei ole varmaa, että jalkapallo tulisi olemaan brasilialaisille koskaan samaa kuin meille. Heillä peli voi mennä joskus liiallisuuksiin, taito voi vaihtua sirkustemppeihin. Eurooppalaiset ottavat jalkapallon paljon vakavammin. Brasilia oli viime aikoina omaksunut eurooppalaisia vaikutteita. Joukkueen peli oli järjestäytyneempää kuin 1950-luvun alussa. Joukkue on parempi kuin edellisissä kisoissa, pelaajat käyttäytyvät paremmin ja joukkueen taktiikka on kehittynyt.³⁷

Ruotsalainen lehdistö kehui kisojen loppuvaiheessa myös Brasilialaisten hermojen hallintaa. Tällä viitattiin paitsi joukkueen esittämään reiluun peliin myös siihen, että joukkue pystyi pelaamaan tasaisemmin kuin aikaisemmissa kisoissa. Ruotsalaisten lehtien mukaan Brasilian joukkueet aikaisemmissa kisoissa olivat olleet mielialajoukkueita. Välillä joukkueet olivat pelanneet loistavasti, välillä taas kurjasti. Lehtien kirjoittelusta oli pääteltävissä, että Brasilian joukkueilta oli jo aikaisemmissa kisoissa odotettu menestystä ja joukkueet olivat väläyttelleet potentiaaliaan, mutta vasta Ruotsin kisoissa odotukset toteutuivat. Hermojenhallinnalla viitattiin mm. vuoden 1950 MM-kisojen tapahtumiin. Tällöin selvänä suosikkina ollut Brasilian joukkue menetti maailmanmestaruuden omissa kisoissaan häviämällä viimeisessä ottelussaan sensaatiomaisesti Uruguaylle. Tätä tappiota pidettiin suurena kansallisena tragediana Brasiliassa.³⁸ Ruotsalaislehdet olivat arvioineet ennakkoon yleisesti, että mikäli isäntämaa saisi heti ottelun alussa johtomaalin, niin se saattaisi hermostuttaa brasilialaiset. Epäiltiin myös, että mikäli ennen ottelua sataisi ja kenttä olisi märkä, niin tämä ei sopisi Brasilialle. Molemmat vaihtoehdot toteutuivat, mutta nämä eivät koituneet Brasilian kohtaloksi.

³⁶ IB 30.6.1958, s.3.

³⁷ IB 30.6.1958, s.1 ja s.3.

³⁸ Jalkapallon MM-kisat Uruguay 1930-USA 1994 1997, s.46-47.

3.3. Brasilialainen pelityyli aloittaa maailmanvalloituksen.

Brasilian Ruotsin kisoissa ensimmäisen kerran käyttämän 4-2-4 pelityylin synnystä ei ole tarkkaa tietoa. On kuitenkin tärkeää huomioida, että tämä pelityyli ei juuri koskaan esiintynyt tässä muodossa. Joukkueen hyökätessä se oli muodossa 3-3-4, joukkueen puolustaessa muodossa 4-3-3. Brasilian pelityyli omaksuttiin laajaan käyttöön. Brasilian pelityylissä käytettiin aluevartiointia aikaisemman miesvartiointin sijaan. Tämä antoi lisää joustavuutta Brasilian peliin. Myös hyökkäävistä laitapuolustajista tuli erittäin tärkeä osa Brasilian pelityyliä. 4-2-4 pelityylin myötä heillä oli runsaasti tilaa hyökätä. Lisäksi pelityylissä toinen keskushyökkääjästä putosi hiukan alemmaksi linkiksi keskikentälle. Pelityyliä ei mainittu juuri lainkaan suomalaisessa ja ruotsalaisessa lehdistössä. Voi tosin olla, että Brasilian käyttämä systeemi herätti enemmän yleistä huomiota vasta kisojen jälkeen. Pelityyli muistutti paljon Unkarin aikaisemmin käyttämää pelityyliä, joten tämäkin saattoi vaikuttaa siihen, että Brasilian pelityyli ei saanut yhtä paljon huomiota. Brasilian joukkuetta verrattiinkin runsaasti Unkarin 1950-luvun alun joukkueeseen. Periaatteessa ainoa ero Brasilian ja Unkarin pelityylissä oli keskikentälle vetäytyvän hyökkääjän pelinnumero. Unkarin peli oli myös tarkoituksenmukaisempaa, kun taas Brasilia pyrki viihdyttävyyteen. Siihen että Brasilian ja Unkarin pelityylit muistuttivat toisiaan, vaikutti myös se, että 4-2-4 pelityylin kehittymiseen vaikutti Brasiliassa unkarilainen valmentaja Bela Guttmann.³⁹

Brasilialainen pelityyli on kirjailija Alex Bellosin mukaan ikään kuin kansainvälinen tavaramerkki. Se rekisteröitiin vuosien 1958 ja 1962 MM-kisoissa ja sai maailmanlaajuisen patenttinsa vuonna 1970. Se on jalkapalloa, jossa yksilöiden uskomattomat taidot menevät taktiikan edelle, ja harhautukset sekä kantapääkikat ovat tärkeämpiä kuin taklaukset tai pitkän pallon roiskiminen. Harhautteleminen on brasilialaisen jalkapallon keskeisin osa, ja Brasilialaista jalkapalloa kuvataankin usein musiikkitermein. Etenkin musiikkia ja tanssia yhdistelevä samba on osoittautunut sopivan luontevasti yhteen jalkapallon kanssa. Parhaimmillaan brasilialaiset jalkapalloilijat ovat – tai ainakin me haluamme heidän olevan – sekä urheilijoita että taiteilijoita. Useimmat brasilialaiset oppivat pelaamaan spontaaneissa pihapeleissä, joten ei ole yllättävää, että he pelaavat tyylillä, jota eivät sanele säännöt, taktiikat tai rutiinit. Heistä kehittyi kekseliäitä ja huipputaitavia pallon kanssa. Toisaalta selitys saattoi löytyä ainakin osittain myös siitä, että eräs brasilialaisten kansallisista

³⁹ Wilson 2008, s.119-122.

luonteenpiirteistä tuntuu olevan taitojen näyttäminen muiden edessä.⁴⁰ Brasilia uudisti jalkapalloa rikkomalla totuttuja kaavoja ja lisäämällä leikkisyyttä ja näyttävyyttä.⁴¹

Suomalaislehdet kirjoittivat varsin vähän MM-kisoista. Tämä oli toisaalta ymmärrettävää, sillä Suomen joukkue ei ollut mukana kisoissa. Myös tiedonvälitys oli huomattavasti kehittymättömämpää nykyaikaan verrattuna. Kyse oli todennäköisesti myös kiinnostuksen puutteesta. Kisoista kirjoitettiin selvästi vähemmän kuin ruotsalaisissa lehdissä, vaikka kisat pidettiin naapurimaassa. Alkusarjassa Brasilia sai huomiota paljolti kahdesta viimeisestä pelistään. Tämä johtui toki hyvistä otteista näissä peleissä, mutta osittain luultavasti myös vastustajien nimekkyydestä. Muuten Brasilia ei saanut neljässä ensimmäisessä ottelussaan vielä paljon huomiota osakseen. Joukkueesta kirjoitettiin enemmän vasta kahdessa viimeisessä ottelussa.

Ruotsalaisissa lehdissä kisat saivat runsaasti huomiota osakseen. Lehdissä näkyi selvä nurkkapatrioottisuus. Ruotsin joukkue sai osakseen valtaosan huomiosta ja suhtautuminen joukkueeseen oli huomattavasti kriitikittömämpää Brasiliaan verrattuna. Näin siitäkin huolimatta, vaikka Ruotsi ei pelannut läheskään yhtä hyvin kuin Brasilia. Vuonna 1958 Ruotsin joukkueen kehumisen lisäksi ruotsalainen lehdistö pyrki luultavasti jopa tarkoituksella mustamaalaamaan Brasilian joukkuetta. Brasilia sai ruotsalaislehdissä varauksetta kehuja osakseen vasta välierässä ja loppuottelussa. Brasilia sai sekä päähuomion että kiistattoman tunnustuksen hyvydestään osakseen vasta loppuottelun jälkeen. Muuten suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön kirjoittelu ei eronnut paljon siitä kirjoittelusta, jota esiintyi kirjallisuudessa ja internetsivuilla. Niissä Brasilian joukkuetta keuhuttiin pääasiassa samoista asioista. Joukkueen esittämää peliä pidettiin molempien maiden lehdistössä uutena ja ihmeellisenä. Brasilialainen pelityyli nousi Ruotsin kisoissa ensimmäisen kerran maailman tietoisuuteen. Tuolloin ei toki tiedetty, miten kuuluisa siitä aikanaan tulisi. Ruotsalaisessa lehdistössä kiinnitettiin enemmän huomiota Brasilian taktiikkaan. Myös Brasilian puolustuspeli sai ruotsalaisessa lehdistössä enemmän huomiota osakseen.

⁴⁰ Bellos 2002, s.39-40.

⁴¹ Bellos 2002, s.193.

4. MM-kisat 1966: Brasilian haaksirikko.

Brasilialle MM-kisat 1966 Englannissa olivat suuri pettymys. Kaksi edellistä maailmanmestaruutta voittanut maa jäi alkulohkoon. Avausottelussaan joukkue voitti Bulgarian 2-0. Pele joutui kovien taklausten uhriksi eikä pystynyt pelaamaan Brasilian hävitessä Unkarille 1-3. Pele loukkaantui kovasta taklauksesta myös Portugalia vastaan ja Brasilia hävisi 1-3. Kisojen toinen suuri yllätys oli Pohjois-Korean 1-0 voitto Italiasta. Puolivälierissä Pohjois-Korea johti Portugalia vastaan 3-0 25 minuutin jälkeen. Portugali kuitenkin voitti ottelun 5-3 Eusebion tehdessä neljä maalia. Eusebio voitti kisojen maalikulun kuuden yhdeksällä maalilla. Isäntämaa Englanti aloitti kisat vaisusti maalittomalla tasapelillä Uruguayta vastaan. Puolivälierissä joukkue voitti Argentiinan 1-0 huonossa ilmapiirissä käydyssä ottelussa. Välierissä Englanti voitti Portugalin 2-1 Bobby Charltonin tehdessä molemmat maalit. Loppuottelu oli dramaattinen. Länsi-Saksa tasoitti ottelun 2-2 lukemiin varsinaisen peliajan lopulla. Jatkoajalla Englannin Geoff Hurst teki kiistanalaisen kolmannen maalin. Hän teki vielä myöhemmin kolmannen maalinsa ottelussa ja Englanti voitti 4-2.⁴²

4.1. Televisio nousee tärkeään asemaan Englannin kisojen myötä

Vuoden 1966 MM-kisoja Englannissa voi pitää avainkohtana jalkapallon globalisaatiossa sekä käännekohtana television ja MM-kisojen yhteenliittymisessä. Tähän oli kaksi syytä. Ensimmäinen oli maailmanlaajuisen televisioyleisön kasvu. Toiseksi Englannilla oli Yhdysvaltojen jälkeen maailman paras järjestelmä televisio-ohjelmien tuottamiseen. Näin mahdollisuudet lähetyksen tekemiseen olivat erittäin hyvät.⁴³ Tärkeimpiä kohtia kisojen järjestämisessä oli stadioneiden valitseminen. Erityisen tärkeitä olivat seuraavat neljä kohtaa: 1) Kapasiteetti (vähintään 50 000), 2) Istumapaikkakapasiteetti, 3) Kentän koko. Neljäs ja eräs tärkeimmistä oli riittävät tilat joukkotiedotusvälineille. Televisiointi oli ensimmäistä kertaa välttämätön ehto merkittävän jalkapallotapahtuman järjestämisessä.⁴⁴ Myös hidastusten käyttö televisiolähetyksissä oli suuri menestys. Hidastukset olivat merkittävin tekninen uudistus, joka syntyi Englannin kisojen televisioimisen myötä. Englannin kisat televisioitiin 75 maahan ja loppuottelua seurasi 400 miljoonaa katsojaa. Suurin osa ottelulähetyksistä oli suorina. Välierien ja loppuottelun lisäksi yleisöä

⁴² <http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=26/overview.html>

⁴³ Historical Social Research 2006, s.43.

⁴⁴ Historical Social Research 2006, s. 45-46.

kiinnostivat eniten Brasilian ottelut.⁴⁵ Tämä oli ymmärrettävää, olihan kyseessä kaksi edellistä maailmanmestaruutta voittanut maa.

Iso-Britanniassa kisoja seurasivat erittäin suuret yleisömäärät. Lähes puolet vähintään viisi vuotta täyttäneestä väestöstä seurasi Englannin ensimmäisiä otteluita. Loppuottelua seurasi puolestaan selvästi yli puolet vähintään viisi vuotta täyttäneestä väestöstä, yhteensä 30,5 miljoonaa ihmistä. Kisojen aikaan ihmiset katsoivat televisiota keskimäärin 13 tuntia 35 minuuttia viikossa kun normaalisti televisiota katsottiin samaan aikaan vuodesta keskimäärin 11 tuntia 20 minuuttia viikossa. Keskimäärin kisoja seurasi 29 % väestöstä, kun normaalisti samaan aikaan vuodessa televisiota katsoi 24 % väestöstä. Erityisen mielenkiintoista oli, että ensimmäistä kertaa suuri osa naisväestöstä seurasi urheilutapahtumaa. Varsinkin loppuottelua seurasi huomattava määrä naisväestöä.⁴⁶ Englannin kisat olivat muutenkin merkittävä tapahtuma. Kisoihin myytiin lähes 1,6 miljoonaa pääsylippua, joista suuri osa meni ulkomaalaisille katsojille. Kisojen kokonaiskatsojamäärä oli suurempi kuin missään aikaisemmissa kisoissa. Kisoissa oli paikalla yli 2 000 median edustajaa 62 maasta. Kisoista tuotettiin 445 tuontia suoraa televisiolähetystä ja yli 1 000 tuntia radiolähetystä. Loppuottelun pääsylipputulot olivat 204 805 puntaa. Loppuottelusta tuli siihen mennessä tuottoisin ja seuratuin ottelu. Kisat tuottivat järjestäjien mukaan miljoonan punnan voiton.⁴⁷

4.2. Brasilian joukkueen valintoja ihmetellään.

Ensimmäisessä ottelussaan Brasilia kohtasi Bulgarian. Helsingin Sanomien mielestä Brasilia ei ollut niin vakuuttava kuin etukäteen uskottiin. Bulgaria kaatui vastaan pyristellen vain 2-0. Erityisesti Pele joutui bulgariaalaisten silmätikuksi ja hänen kohtelunsa olikin tavallista kovaotteisempaa.⁴⁸ HS kirjoitti, että ensivaikutelma Brasiliasta oli se, että he voivat olla kisojen päättyessä yhä mestareita. Brasilia, joka voitti maailmanmestaruuden vuonna 1958, oli huomattavasti tasaisempi, helmeilevä kuin aamukaste ja ennen kaikkea monta kertaa tehokkaampi. Lehden mielestä Brasilia elää ja kuolee Pelen mukana, ja ilman häntä Brasilia tuskin selviää loppuotteluun. Pele on kaikkien vastustajien silmätikku. Tämä nähtiin jo ensimmäisessä ottelussa. Pele potkittiin useita kertoja nurmen pintaan. Hänen arvaamattomat liikkeensä voi eliminoida vain sillä, että vartiointi on erittäin tiivis miltei päällystakkimainen. Pienikin pelitilan antaminen saattaa olla tuhoisaa. Tällaisen

⁴⁵ Historical Social Research 2006., s.48-50.

⁴⁶ Historical Social Research 2006, s.51.

⁴⁷ The Association Game 2008, s.285

⁴⁸ HS 13.7.1966, s.17.

vartijan löytäminen liikkuvaa Peleä vastaan on vaikeaa ja siksi Brasilia on vaarallinen niin kauan kuin Pele on mukana. Ero Brasilian ja Bulgarian välillä oli täysin selvä. Mitä pidemmälle peli sujui, sitä puolustavammin Bulgarian oli pelattava ja sitä paremmin pallo pysyi Brasilian hallussa. Kaksikymmentä syöttöäkin peräkkäin nähtiin yhtämittaisesti mestarien suorittamana.⁴⁹ Uusi Suomi piti Brasilian suoritusta hyvänä, vaikka Bulgaria antoikin odotettua tiukemman vastuksen.⁵⁰ Suomen Urheilulehden mielestä Brasilian esitys oli vakuuttava vaikka Bulgaria antoikin tiukan vastuksen. Ottelu oli UL:n mielestä korkeatasoinen ja molemmat joukkueet pelasivat hyvää ja nautittavaa jalkapalloa.⁵¹

Seuraavan ottelun jälkeen Unkarin peliä kehuittiin suuresti. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Sateinen perjantai räjäytti ilmoille tähän mennessä suurimman sensaation meneillään olevissa jalkapalloilun MM-kilpailuissa. Brasilia, joka ei kaksissa viimeisissä kisoissa ole hävinnyt kertaakaan, joutui tunnustamaan loisteliaasti pelanneen Unkarin paremmakseen numeroin 3-1. Brasilialta puuttui kirkkain tähtensä Pele, mutta tuskin hänkään olisi pelastanut kahvimaan palloilijoita, sillä Unkarin esitys oli kertakaikkiaan täysipainoinen.*⁵² Uusi Suomi piti ottelua kisojen loistavimpana siihen mennessä. Lehden mukaan Unkari oli parhaimmillaan ja vastasi maailmanmestaruuden puolustajien loistaviin siirtoihin kauneudella ja teholla, jotka olivat korkeinta luokkaa. Brasilian todettiin kärsineen Pelen poissaolosta. Se kuvastui melkein kaikessa brassien hyökkäystyössä ja erityisesti henkisesti.⁵³

Suomen Urheilulehden mielestä Unkari näytti ex-mestareille, kuinka jalkapalloa on pelattava ja voitti Brasilian selvästi ja ansaitusti kisojen tähän asti korkeatasoisimmassa ottelussa. Urheilulehti ei uskonut että edes Pelen mukanaolo olisi auttanut Brasiliata voittoon latautuneista unkarilaisista. Näistä UL kehui erityisesti Beneä, Albertia ja Farkasia. Urheilulehti jatkoi vielä: *Brasilia on tehnyt virheen lähtiessään yrittämään kolmatta perättäistä maailmanmestaruutta liiksi veteraanipitoisella yhdistelmällä. Tämä paljastui MM-kisojen tähän asti loistokkaimmalla ottelussa Unkaria vastaan. Osittain Brasilia ei tietenkään ole tätä ennen uskaltanut vaihtaa jo kaksi kertaa Jules Rimet Cupin hankkineita pelaajia ja osittain on ehkä pyritty antamaan näille tähdille suorastaan mahdollisuus legendaariseen mahdollisuuteen, joka kenties olisi jäänyt maailmassa ainutkertaiseksi. Nyt on Brasilialla kuitenkin kiire vaihtaa tilalle reservejään, niin paljon kun niitä*

⁴⁹ HS 14.7.1966, s.17.

⁵⁰ US 13.7.1966, s.12.

⁵¹ UL 14.7.1966, s.9.

⁵² HS 16.7.1966, s.13.

⁵³ US 16.7.1966, s.12.

nyt Englannissa voi olla mukana. Nyt tämä saattaa kuitenkin olla liian myöhäistä. Urheilulehden mielestä Brasilian varamiehet ovat kovatasoisia ja erityisesti Pelen korvanneen Tostaon esitys Unkaria vastaan oli osoitus tästä. Lopuksi UL kehui vielä Portugalin joukkuetta: *Kova on vastuskin, sillä Portugali on Unkarin ohella esittänyt hienointa ja tehokkainta jalkapalloilua. Portugalin ryhdyssä pidetty huipputaito on erityisen merkillepantavaa, koska toisista Euroopan latinalaisista Espanja on maajoukkueena voimaton ja Italiakin odottamattoman kesy.*⁵⁴

Helsingin Sanomat kirjoitti Brasilia-Portugali ottelun jälkeen: *Portugali ei antanut kolmannen lohkon ottelussa armoa kaksinkertaiselle maailmanmestarille Brasilialle, vaan korjasi puhtaan 3-1 voiton nimiinsä. Brasilialaiset kamppailivat henkeen ja vereen paikkansa puolesta, mutta kun joukkueen kirkkain tähti, Pele, nilkutti jalkavaivaisena kentän laidalle kesken ottelun, romahtivat kahvimaan palloilijoiden mahdollisuudet kerralla kasaan.*⁵⁵ Helsingin Sanomissa ihmeteltiin sitä, että Brasilia vaihtoi lähes koko joukkueensa Unkari-ottelun jälkeen. Lisäksi Portugalia vastaan pelasi peräti kuusi ensikertalaista. Joukkueen johdon tekemiä valintoja ihmeteltiin ja kritisoitiin, olkoonkin että yli puolet joukkueesta oli jo vanhoja konkareita. Portugalin mustaihoista Mosambikissa syntynyttä tähtipelaajaa Eusebiota kehuttiin ja häntä pidettiin Pelen manttelinperijänä. Toisaalta huomautettiin myös siitä, miten Portugalin puolustus taklasi Pelen raa’asti pelikyvyttömäksi.⁵⁶ Uuden Suomen mielestä Brasilia oli masentunut Portugalia vastaan. Näpertelevällä pelityylillä brasilialaiset saivat vain harvoja maalitilanteita. Kun Portugalilaiset onnistuivat ensimmäisessä tavoitteessaan, Pelen eliminoimisessa, oli muukin Brasilian joukkue lyöty. Portugalin pelityyliä kutsuttiin järkeväksi ja tehokkaasti peliä eteenpäin vieväksi. Brasilian sahaavan lyhytsyöttöpelin sanottiin sen sijaan jättäneen portugalilaisille aikaa vetäytyä puolustukseen. Lehden mielestä Peleä kohdeltiin kuin vierasta sikaa.⁵⁷

Suomen Urheilulehti kirjoitti: *Pelkkä taito ei riittänyt Portugalille sen nujertaessa sukulaisensa Brasilian, vaan tarvittiin myös kovuutta niin paljon, että tuntui kuin sääntökirjan kiellot olisivat olleet kehotuksia portugalilaisille. Brasilian menestyksen avain Pele joutui taistelemaan – ei vaikeita pelitilanteita, vaan loukkaantumistaan vastaan. Heti kun Pele sai pallon hänet kaadettiin säälimättömästi usean miehen voimalla, sillä yksi mies ei siihen olisi riittänytkään. Pele hävisi tämän taistelun. Hän ei välttänyt loukkaantumistaan, eikä Brasilialla ollut enää uusia keinoja huippupeliä kiidättelevien portugalilaisten takaisinlyömiseksi.* Toisaalta UL:n mielestä tämä oli sitä

⁵⁴ UL 19.7.1966, s.9.

⁵⁵ HS 20.7.1966, s.15.

⁵⁶ HS 21.7.1966, s.12.

⁵⁷ US 20.7.1966, s.11.

kansainvälistä kovuutta, jota eri muodoissa nähdään kaikkialla tärkeissä sarja-, cup- ja maaotteluissa.

Ehkä tämä peli oli mainitun kovuuden ulkolaitamilla, mutta ainoa keino taklausten välttämiseksi on liikutella palloa vieläkin nopeammin mieheltä miehelle. Jos peli keskittyy liiaksi yhden miehen ympärille, hän joutuu ylitsepääsemättömän muurin eteen hyvin helposti. Näin UL kritisoi myös Brasilian pelityyliä Portugalin kovuuden lisäksi. Lopuksi UL kirjoitti vielä: *Brasilian yhdeksällä miehellä muutettu joukkue esitti aivan eri peliä kuin Unkaria vastaan, mutta uusi maailmanmestariuosikki Portugali oli edelläkerrotuista syistä silti liikaa. Omaan erikoisleimaiseen tapansa Brasilia silti välillä yritti loistavin sivuttaisin saksisyötöin avata tiheäänkin puolustusmuuria mutta nämä hienot yritykset jäivät palkitsematta. Brasilian varamiehet antoivat tyhmemmänkin ymmärtää, minkälainen taso maassa on. Valitettavasti ei liene oikeita miehiä tällä kertaa alun perin pantu asialle. Brasilian lohko oli sitä paitsi kovin. Voipa kenties olla niin, että Portugali, Unkari ja Brasilia olisivat tämän MM-kilpailun kolme parasta maata.*⁵⁸

4.3. Brasiliaan kohdistuvaa väkivaltaa kauhistellaan.

Dagens Nyheterin Bobby Bystrom kirjoitti Brasilian avausottelun jälkeen, että joukkue on matkalla MM-loppuotteluun. Voitto Bulgariasta näytti kolme asiaa jotka puhuvat Brasilian puolesta tulevissa kovissa otteluissa. Ensinnäkin, brasilialaiset taiturit pystyvät tarvittaessa pelaamaan myös kovaa. Toiseksi, huolet siitä, että Pele jäisi päällystakkien jalkoihin, näyttivät liioitelluilta. Hän pystyi käyttämään kovuutta vartijoihinsa, mikäli nämä tulivat liian lähelle. Kolmanneksi, Brasiliaa vastaan ei kannata rikkoo. Molemmat maalit tulivat erittäin lujista vapaapotkuista. Kaksi veteraania vuosien 1958 ja 1962 MM-kisoista Pele ja Garrincha olivat siis Brasilian avausvoiton takana vuoden 1966 MM-kisoissa. Voittonsa myötä maailmanmestarit olivat pelanneet kaksi turnausta ja 13 ottelua tappioita. Brasilia oli voittanut otteluista 11, pelannut kahdesti tasan ja oli hävinnyt edellisen kerran vuoden 1954 MM-kisoissa.

Itse ottelu oli vaarassa riistäytyä tappeluksi. Koko ensimmäisen puoliajan molemmat joukkueet olivat äärimmäisen latautuneita. Jo viiden minuutin pelin jälkeen erotuomari uhkasi ajaa Bulgarian pelaajan kentältä. Myöhemmin puoliajalla hän antoi vielä neljä varoitusta. Hän ei kuitenkaan ajanut ketään ulos. Bulgaria panosti voimakkaasti ottelun alkuun. Brasilia pääsi kuitenkin pian peliin

⁵⁸ UL 21.7.1966, s.9.

mukaan, jonka jälkeen ottelu oli sekoitus suurta urheilua ja katkeraa taistelua. Brasilia luopui kaikesta Ruotsissa pelatessaan esittämästä ystävällisyydestä, mikä oli yllättävä muutos. Tämän kiivaan taistelun jälkeen vaikutti epätodennäköiseltä, että Länsi-Saksan tai Englannin kaltaiset kovaa pelaavat joukkueet kykenisivät murskaamaan Brasiliaa. Lopulta Brasilia voitti ansaitusti yllättävän vahvan Bulgarian. Brasilialla tulisi olemaan jatkossa vielä enemmän annettavaa. Joukkueella olisi myös laittaa kentälle Gersonin ja Paranan kaltaisia kovia pelaajia. Eurooppalaisten joukkueiden lyömiseen ei myöskään tarvitsisi täydellistä joukkuetta. Ottelu ei osoittanut, miten joukkueen puolustus kestää painetta. Bulgaria ei valitettavasti uskaltanut juurikaan panostaa hyökkäämiseen. Suurimmat kysymysmerkit poistuivat keskikenttäpelaajien Denilson ja Lima ollessa vahvoja. Kentän kuningas oli tietysti Pele. Hän sekä pelasi upeasti että hallitsi erinomaisesti kenttää.

Samassa lehdessä R:et Eklöwin mielestä Brasilia oli vanhojen tähtiensä varassa. Hän piti kolumnissaan Brazilian voittoa melko ansaittuna vaikka molempiin maaleihin tarvittiin vapaapotkuja. Yleisesti ottaen ottelu oli viihdyttävä ja eloisa, aivan toisin kuin Englannin ja Uruguayn tylsä avausottelu. Itsestään selvästi bulgarialaiset keskittyivät pitämään Pelen kurissa. Bulgaria onnistuikin tässä tehtävässä hyvin, mikä Eklöwin mielestä todisti että Brasilia ei seiso tai kaadu Pelen mukana. Myös vuonna 1962 Brasilia voitti maailmanmestaruuden vaikka Pele loukkaantui jo turnauksen toisessa ottelussa. Eklöw ei pitänyt Peleä sellaisena pyhimyksenä, joksi monet hänet kuvaavat. Hän aiheutti ainakin puolet Brazilian tekemistä rikkeistä. Vaikka Brasilia tarvitsi maaleihin vapaapotkuja, erityisesti toisella puoliajalla joukkue hallitsi täysin peliä tyyllillä, jonka Bulgaria saavuttaa ehkä kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Joukkueesta ei silti noussut esille uusia nimiä..⁵⁹

Myös Idrottsbladetin toimittajan Ulf Janssonin mielestä Garrincha ja Pele olivat Brazilian suuret nimet, kuten kahdeksan vuotta aikaisemmin Ruotsin kisoissa. Positiivisinta Brazilian avausottelussa oli se, että veteraanipelaajat pystyivät pelaamaan hyvin. Jansson ei ollut vielä vaikuttunut Brazilian esityksestä. Bulgaria oli Brasilialle toivevastustaja avausottelussa, sillä joukkue pelasi täsmälleen, kuten Brasilia halusi. Joukkueen peli oli kitkatonta mutta vailla temponvaihtelua ja yllätysmomenteja. Bulgaria käytti pelissään liikaa Brazilian vahvuuksia, pallonkäsittelyä, kuljettelua ja lyhytsoittopeliä. Nämä olivat tuomittu epäonnistumaan. Lehden mielestä Bulgaria olisi yltänyt vähintään tasapeliin, mikäli joukkue olisi pelannut pitkiä palloja ja panostanut

⁵⁹ DN 13.7.1966, s.10.

enemmän juoksupalloihin. Toisen toimittajan Wolfin mielestä Pele ja välillä myös Garrincha pelasivat vaikuttavasti, mutta keskikentällä joukkue esitti hirveitä harhasyöttöjä ja pelistä puuttui tempo. Tosin Wolf näki ottelusta vain toisen puoliajan.⁶⁰

Unkari-ottelun jälkeen Bobby Byströmin mielestä ylivoimaiset unkarilaiset saivat mestarit näyttämään oppipojilta ottelussa, joka sisälsi kaikkea. *Unkarilainen jalkapallo astui perjantaina ylös mausoleumistaan, johon se asettui vuonna 1954 ja osoitti samaa vaikuttavaa voimaa, samaa tyylikkyyttä ja samaa tehokkuutta kuin Puskasin ja kumppaneiden loiston päivinä. Unkari pelasi nimittäin säkenöivän ja räiskyvän esityksen jälkeen pois kaikki kultaiset sulat Brasilialta, joka jo aivan alusta alkaen näytti häviäjältä ja joka lopulta hävisi 1-3 (1-1). Ympyrä vuodelta 1954 on siis sulkeutunut. Eteläamerikkalaiset hävisivät edellisen kerran MM-kisoissa Bernissä yhtä tärkeässä yhteydessä juuri Unkaria vastaan. Ja nyt toistivat yksitoista punavalkoista unkarilaista kuuluisien maanmiestensä urotyön. Nuorempi sukupolvi on siten astunut esiin kuuluisien edeltäjiensä varjosta.*⁶¹

Ottelu sisälsi sekä tempoa, vauhdikkuutta, laukauksia, tarkkuutta että dramatiikkaa. Se oli yksinkertaisesti satumaista jalkapalloa. 52 000 katsojaa luuli katsovansa science-fiction elokuvaa. Se oli puolitoista tuntia uskomattomuutta jota esitettiin sametinvihreällä kentällä. Unkari poisti oikean laitahyökkääjän Benen loistavaa soolokuljetusta seuranneen maalin myötä uskomukset yksipuolisesta ottelusta. Brasilian odotettiin voittavan ottelun ilman suurempia vaikeuksia. Joukkue tasoittikin ottelun, luonnollisesti vapaapotkun myötä. Lukuun ottamatta toisen puoliajan ensimmäistä viittätoista minuuttia Unkari hallitsi ottelua. Ilman Brasilian maalivahti Gylmarin muutamaa ilmiömäistä torjuntaa joukkue olisi hävinnyt ottelun jo ensimmäisellä puoliajalla. Maailmanmestarit olivat äkkiä oppipoikia. Lopulta 65. ja 74. minuutin välillä Unkari löi Brasilian lopullisesti. Komeassa maalissa Albert syötti Benelle, tämä antoi pitkän noston Farkasille ja tämä ampui täydestä vauhdista lukemiksi 2-1. Unkari teki 3-1 lukemat rangaistuspotkusta.

Voitonnumerot olisivat hyvin voineet olla 6-2 tai 7-3. Unkarin joukkueessa oli monia suuruuksia, mutta kaksi jättiläistä. Nämä olivat keskushyökkääjä Albert ja oikea keskikenttäpelaaja Meszöly. Edellinen toimi hyökkäyksien väsymättömänä ja erittäin nopeana rakentajana. Jälkimmäinen otti haltuunsa keskikentän Gersonin ja Liman kaltaisilta tähdiltä. Unkarilaiset olivat brasilialaisten kanssa tasaveroisia tekniikassa. Heidän nopeutensa ja märkä alusta kaatoivat vastustajan, joka ei

⁶⁰ IB 14.7.1966, s.5 ja s.7.

⁶¹ DN 16.7.1966, s.10.

koskaan saanut tilaisuutta rakentaa hyökkäyksiään tavanomaisen rauhallisesti vaan joutui jatkuvan häirinnän kohteeksi. Brasilian ainoa lohtu oli se, että Pele puuttui. Brasilian toiveet jatkoontuloksesta riippuivat hänestä. Hänen poissaolonsa oli jättänyt valtavan tyhjiön hyökkäykseen. Kaikki odottivat, että ensimmäisen ottelunsa pelannut Gerson keskikentällä antaisi lisävoimaa hyökkäykselle. Mutta hän aloitti huonosti menettämällä pelin, eikä koskaan pystynyt todella nousemaan esille ottelussa. Toinen keskikenttäpelaaja Lima oli häntä selvästi parempi. Gylmar piti puolustusta pystyssä. Bellini oli usein vaikeuksissa vastustajan kanssa. Gylmar, Altair ja Djalma Santos pelastivat puolustuksen täydelliseltä romahdukselta. Hyökkääjien peli tukahtui lopulta täysin tarkassa vartioinnissa. Garrincha on tähän mennessä näyttänyt sammuneelta tähdeltä. Alcindo loukkantui ja Jairzinho jäi ainoaksi näkyväksi hyökkääjäksi Tostaon jouduttua riisutuksi aseistaan.⁶²

Ulf Jansson piti Unkaria moraalisena maailmanmestarina Brasilia-ottelun jälkeen. Hänen mielestään mitä tulisikaan tapahtumaan myöhemmin turnauksessa, ei vetäisi vertoja ottelussa esiintyneelle kauneudelle, hyvälle pelille ja dramatiikalle. Jansson piti ottelua unohtumattomana. Hän uskoi muistavansa ottelun minuutti minuutilta seuraavat sata vuotta. Janssonin mielestä Unkarin joukkue oli parempi kuin saman maan vuoden 1954 joukkue tai Brasilian vuoden 1958 tai Real Madridin vuoden 1960 joukkueet. Albertin, Benen, Vargasin, Meszölyn ja kumppaneiden sekä Brasilian ansiosta yleisö sai kokea kaikkien aikojen jännitysnäytelmän. Jansson arveli, että Unkarin kohtaloksi kisoissa tulisi koitumaan joukkueen jatkuva halu hyökätä. Jo avausottelussa Portugalia vastaan Unkari ei tasoitettuaan pelin 1-1 lukemiin tyytynyt varmistelemaan tasapeliä vaan haki johtomaalia. Tämä kostautui ja Portugali voitti 3-1. Jansson toivoi Unkarille koko sydäimestään jatkopaikkaa, koska se todistaisi että jalkapallossa kannattaa yhä hyökätä. Taitavasti palloa käsitelleet ja hurmaavat unkarilaiset johtivat Brasiliia vastaan 1-0 ja 2-1, mutta he eivät levänneet tässäkään vaiheessa vaan jatkoivat lisämaalien hakua. Tämä on hämmästyttävää aikana, jona taktiikka on lamauttanut lähes kaiken kansainvälisen jalkapallon. Janssonin mielestä oli myös Brasilian ansiota, että ottelusta tuli hieno. Tasatilanne 1-1 tauolla olisi riittänyt heille, mutta myös he pyrkivät hyökkäämään loppuun asti.

Hiukan paremmalla onnella Brasilia olisi voinut heti alussa tehdä kaksi maalia. Näin ei kuitenkaan käynyt, joko huonon tuurin tai taidon puutteen vuoksi. Lima ampui yli maalin ja Tostao puski niukasti ohi. Tämän jälkeen seurasi Benen unelmamaali. Jo esityö maaliin oli ilmiömäinen. Tämä oli hienon ottelun upein henkilökohtainen suoritus. Bene vastasi myös hienosta esityöstä kahteen

⁶² DN 16.7.1966, s.10.

muuhun maaliin. Hän syötti toisen maaliin ja hänet kaadettiin kolmanteen maaliin johtaneessa rangaistuspotkussa. Janssonin mielestä keskushyökkääjä Florian Albert oli vielä suurempi pelaaja, samaa luokkaa Pelen kanssa. Albert oli väsymätön pallon kuljettaja, pelin rakentaja ja hyökkäysten päättävä, maailmanluokan taituri. Erityisesti ilta tultaisiin luultavasti muistamaan siitä että Albert ja Bene alkoivat pelata yhdessä joukkueen hyväksi. Erityisen hienosti he pelasivat palloa toisilleen ilmassa.⁶³

Dagens Nyheter kirjoitti Portugalin-ottelun jälkeen maailmanmestarien olevan kyynelissä. Maailmanmestari Brasilia jätti Goodison Parkin Liverpoolissa kyynelleet silmissä hävittyään 3-1 Portugalille. MM-kisat ovat siten Brasilian osalta ohi. Bobby Byströmin mielestä Eusebion yhden miehen näytös oli unohtumaton elämys. Eusebio, säkenöivä musta jalkapallohelmi, joka huuhdottiin afrikkalaisesta köyhien asuinsijasta, nosti antiklimaksin muistamisen arvoiseksi upealla yhden miehen näytöksellä. Valtaisat etukäteisodotukset Brasilian paikasta puolivälieriin eivät saaneet vastakaikua portugalilaisilta. Brasilian oli voitettava Portugalin kolmella maalilla. He olivat 0-1 tappiolla viidentoista minuutin jälkeen, 0-2 tappiolla 25 minuutin jälkeen ja hävisivät 1-3. Ottelu oli ohi, ennen kuin se ehti edes kunnolla alkaa.

Yleisö sai tämän jälkeen kiinnittää huomionsa yhteen mieheen – Eusebioon. Hän laukoi ja puski maailmanmestari ulos valtaistuimelta. Tästä 24-vuotiaasta oikeasta laitahyökkääjästä tuli heti yleisön lemmikki. Hänen räiskivä ilotulituksensa käynnistyi aloituspotkusta lähtien. Jo ensimmäisillä minuuteilla hänen kivenkovat vapaapotkut koettelivat Brasilian maalin kehikkoa ja hänen laukaisutaitonsa kesti ottelun loppuun asti. Hän puski joukkueensa 2-0 maalin ja laukoi muutama minuutti ennen loppua 3-1 maalin kisojen tähän asti ehkä kovimmalla laukauksella. Hän laukoi pallon maaliin oikealla jalallaan suoraan keskeltä tulleesta syötöstä pian itse antamansa kulmapotkun jälkeen. Se oli unohtumaton huipennus hänen unohtumattomalle näytökselleen. Hän syöksi Brasilian valtaistuimeltaan ja ampui jopa Pelen kuninkaan kruunun kappaleiksi. Yleisö juhli häntä kuin uutta hallitsijaa. Hän ja Unkarin Albert saavat jatkossa kamppailla turnauksen parhaan pelaajan palkinnosta.

Muuten ottelu oli kokonaisuutena pettymys. Brasilian onnettoman alun myötä hävisivät kaikki toiveet dramatiikasta ja jännityksestä. Ottelussa ei edes pelattu hyvin, vaan se koostui pääasiassa harhasyötöistä ja sääntörikkomuksista. Viime hetkellä koottu Brasilian joukkue yritti tosin

⁶³ IB 19.7.1966, s.4.

vähitellen järjestää alussa hermostunutta ryhmäänsä. Mutta vastustaja kieltäytyi luopumasta selvästi puolustusvoittoisesta taktiikastaan. Joukkueelle riitti kolme pelaajaa hyökkäyksessä, vaikka Brasilia joutui pian pelaamaan kymmenellä miehellä. Pele kaadettiin puolen tunnin jälkeen maahan ja hänen polvivammansa uusiutui. Tämän jälkeen hän ontui hyödyttömänä vasemmalla laidalla. Koko Brasilian joukkue oli kärsinyt loukkaantumisista. Tästä huolimatta Brasilia hallitsi peliä tauon jälkeen. Portugalin kolmen miehen hyökkäys riitti kuitenkin varmistamaan voiton.

Portugali vaikuttaa olevan matkalla uusiin menestyksiin erittäin hyvän pääpelin ansiosta. He tekivät Brasiliaa vastaan kaksi maalia päällä ja alkulohkon yhdeksästä maalista he tekivät viisi päällä. Brasilian kuuluisat hyökkääjät eivät tehneet kisoissa yhtään pelitilannemaalia. Kolme maaleista syntyi vapaapotkuista ja neljännen teki Portugalia vastaan vasen puolustaja Rildo. Tämä on erittäin huono tulos ja suurin syy joukkueen putoamiseen. Joukkueen johdon epätoivoinen yritys panostaa viime hetkellä nuoruuteen epäonnistui myös. MM-kisoissa ei tietenkään voiteta mitään lähes täysin b-joukkueella. Lähes kaikki pelaajat Unkari-ottelusta oli siirretty syrjään. Melkein kaikki vaihtomiehet ja Pele oli laitettu kentälle. Vain kaksi pelaajaa sai uuden mahdollisuuden. Nämä olivat keskikenttäpelaaja Pele ja laitahyökkääjä Jairzinho. Lima vaihtoi paikkaa keskikentällä ja Jairzinho hyökkäyksessä. Brasilia näytti silti olevansa yhtä suuri tappion kuin menestyksenkin hetkellä. Joukkue kaatui saappaat jalassa. Pele on poissa MM-kisoista. Kisojen suurin keulakuva on kadonnut. Jalkapallomaailman suurin on tällä hetkellä Eusebio.

Myös R:et Eklöwin mielestä Brasilia kaatui saappaat jalassa. *On jotenkin pateettista ja dramaattista, kun vanha maailmanmestari putoaa kisoista antaen jatkossa muiden taistella mestaruudesta, jota Brasilia piti kunniakkaasti hallussaan kahdeksan vuotta. Portugali voitti 3-1 selvästi epätoivon merkkejä näyttäneen Brasilian, koska joukkue muutti koko puolustuksensa ja nosti hyökkäykseen Pelen, Silvan ja Paranan. Brasilian johto pyrki todennäköisesti päästämään kentälle uuden sukupolven, joka pyrkii jälleen valloittamaan maailmanmestaruuden Meksikossa 1970. Mutta onko joukkueella pelaajia sinne asti? Vaikuttaa, kuten aikaisemmin huomautin, että vuosikerta 1966 on edeltäjiään heikompi. Puolustuksesta puuttuu Nilton ja Djalma Santosin kuten myös parhaassa kunnossa olleen Mauron kaltaisia pelaajia. Puhumattakaan Didin kaltaisesta keskikentän rakentajasta.*⁶⁴ Brasilia kaatui saappaat jalassa ja taisteli kunniakkaasti emämaataan vastaan, vaikka tämä ottikin johdon Simoesin ja suuren Eusebion toimesta, josta tuli kisojen kuningas Pelen jouduttua vetäytymään syrjään polvivamman takia. Brasilia sai toivoa Rildon tehtyä

⁶⁴ DN 20.7.1966, s.12.

2-1 kavennuksen toisella puoliajalla, mutta pian Eusebio onnistui taas maalinteossa. Näin tie on auki uudelle maailmanmestarille. Kysymys on vain siitä, tuleeko se vanhalta vai uudelta mantereelta.

Myös Eklöw piti Portugalin voiton ratkaisijaa ja kahden maalin tekijää Eusebiota ottelun suurena elämyksenä. Hän on erinomainen pelaaja päästessään täyteen vauhtiin ja todennäköisesti turnauksen paras laukoja. Koko joukkue ryhmittyy tämän tyylikkään pelaajan ympärille. Eklöw ei kuitenkaan uskonut Portugalin olevan riittävän hyvä joukkue voittamaan maailmanmestaruutta, vaikka se pelasi suurimman osan ottelusta huolellisesti 4-3-3 taktiikalla. Erityisesti joukkue syyllistyi tarpeettoman kovaan ja rumaan peliin. Ei tosin yhtä rumaan peliin kuin Argentiina Länsi-Saksaa vastaan, mutta riittävän rumaan jotta englantilaista McCabea parempi tuomari olisi ajanut muutaman pelaajan ulos. Eklöw piti tätä kisojen huonoimpana tuomarina. Hän antoi Portugalin kapteenin Colunan riehua kentällä ensimmäisellä puoliajalla Pelen ollessa useimmiten uhrina. Todellisen kuoliniskun Pelelle antoi puolustaja Morais. Kaksi murhaavaa taklausta peräkkäin kaatoivat Pelen maahan ja näin Brasilian kisat olivat ohi. Pele palasi tosin takaisin kentälle, mutta hän pystyi vain ontumaan vasemmalla laidalla joutuen säästämään vasenta jalkaansa.

Eklöw nosti esille myös kysymyksen, mitä seuraa brasilialaisen koulukunnan jälkeen. *Vaikka Unkarin suuruuden aika oli 1950-luvun alussa eikä maasta koskaan tullut maailmanmestaria – vain olympiavoittaja Helsingissä 1952 – on kiistatonta, että unkarilainen koulukunta hallitsi maailman jalkapalloa ainakin viiden vuoden ajan. Unkari pelasi avoimempaa peliä kuin sen perillinen Brasilia, mutta tuohon aikaan peli ei ollut yhtä puolustusvoittoista, kuin miksi se valitettavasti myöhemmin muuttui. Suuret tähdet, kuten Puskas, Kocsis ja Hidegkuti pystyivät leikittelemään kentällä ja kapteeni Bozsik liittyi mielellään mukaan hyökkäyksiin. Koska hyökkääjät tekivät aina enemmän maaleja kuin puolustajat päästivät, joukkue saattoi jatkaa tällä huolettomalla taktiikalla kunnes Saksa päätti Unkarin suuruuden ajan voittamalla yllättäen 3-2 MM-finaalissa Bernissä 1954. Syntyi myös brasilialainen koulukunta, mutta ajan pahuuden ja puolustuksessa päällystakien runsauden vuoksi joukkueen täytyi pelata varovaisemmin. Parhaina hetkinään ovat brasilialaisetkin toki pystyneet pelaamaan leikittelevää jalkapalloa kuten esimerkiksi MM-finaalissa 1958, joka on todennäköisesti klassikko. Tekniikassa heillä ei ole ollut koskaan mitään vikaa ja yleensä brasilialaiset ovat pelanneet hyökkäävästi – ainakin silloin kun voitto on täysin varmistunut. Mutta mitä tulee seuraavaksi? Nousevatko Uruguay ja Argentiina Brasilian tilalle, vai hallitsevatko venäläiset robotit seuraavaa vuosikymmentä? Myös Unkarilla on mahdollisuus palata takaisin*

*huipulle, mutta heidän kaunis pelityylinsä on vaarassa joutua kovaotteisten puolustusten pysäyttämäksi.*⁶⁵

Eklöwin mielestä se, mitä turnauksessa tapahtuisi jatkossa, riippuisi paljolti tuomareiden kyvykkyydestä. Portugalin voitto ei ollut yllätys, koska Brasilialla oli ollut kisoissa hyvin paljon huonoa onnea. Joukkue ei pysty noin vain korvaamaan loukkaantuneita tai puolikuntoisia pelaajia. Myös tuomareiden tulisi parantaa otteitaan tai muuten kisoista tulisi hyvin huonotasoiset. Tosin Chilen MM-kisat 1962 olivat vielä huonotasoisemmat. Tuolloin jo karsinnoissa syntyi noin viisikymmentä vakavaa loukkaantumista. *Ei ole oikein, että jokainen laukaisupaikkaan päässyt pelaaja joutuu hetkeä myöhemmin puolustuksen kaatamaksi murhaavalla taklauksella. Me haluamme pelaajien kuten Portugalin Eusebio, Unkarin Albert, Argentiinan Artime ja venäläisen keskushyökkääjä Banesheskyin jatkavan kisoissa. Kisoista tulee köyhemmät, mikäli tekniikan mestareista yksi toisensa jälkeen kannetaan paareilla kentällä. Tuomareilla on vaikea tehtävä, mutta Fifan päälliköt Stanley Rousin johdolla ovat luvanneet heille täyden tukensa, joten miksi he epäröivät ajaa ulos väkivallantekijöitä?* Ottelun loppu oli kuitenkin liikuttava. Molempien joukkueiden pelaajat kiittivät ja halusivat toisiaan. Maailmanmestarit saivat myös kentältä poistuessaan yleisön lämpimät suosionosoitukset. Nämä suosionosoitukset eivät olleet vain tyhjä ele, vaan niissä kaikui toive: Tervetuloa takaisin!⁶⁶

Portugali-ottelun jälkeen Ulf Jansson kirjoitti, että syiksi Brasilian putoamiselle voidaan katsoa Pelen loukkaantuminen sekä suuri määrä huonoa onnea asioissa, jotka ratkesivat senteissä ja milleissä. Voitiin syyttää myös välinpitämättömyyttä entisten mestareiden osalta mikä näkyi Unkarin aliarvioimisena. Jansson piti silti keskeisinä syinä brasilialaisten liiallista vanhoillisuutta ja tunteellisuutta. Valmentaja Feola ja hänen neuvonantajansa olivat jääneet liian pitkään uneksimaan suuruuden aikoihin. Vuonna 1958 Brasilian pelaajat olivat huippukunnossa. Jo vuonna 1962 joukkue pelasi aikaisempaa huonommin vaikka voitti mestaruuden. Joukkueen johto kieltäytyi näkemästä tätä. Vanhanaikaisuus näkyi myös valmistautumisessa Englannin kisoihin. Kaikki oli kuten vuoden 1958 kisoihin valmistauduttaessa. Matka tehtiin samalla lentokoneella ja samalla lentäjällä. Ruoka oli samaa, samoin myös harjoittelu ja pelaajat. Ainoa ero oli se, että pelaajat olivat kahdeksan vuotta vanhempia. Kahdeksassa vuodessa ehti tapahtua paljon. Jalkapallo pelinä oli muuttunut ja kehittynyt. Uusia nälkäisiä joukkueita ja pelaajia oli noussut esiin. Janssonin mielestä Brasiliia objektiivisemmin seuranneet näkivät jo maaottelussa Ruotsia vastaan joukkueen vaikeudet

⁶⁵ DN 20.7.1966, s.12.

⁶⁶ DN 20.7.1966, s.12.

mutta Feola ja muut johtajat olivat sokeita, ehkä tunteellisuudesta johtuen. Johtajat heräsivät unelmistaan vasta Unkari-ottelun jälkeen. Silloin oli liian myöhäistä. Portugalia vastaan pelanneet uudet pelaajat olivat liian kokemattomia ja heiltä puuttui pelirutiinia. Lisäksi joukkue oli liiaksi riippuvainen Pelestä.⁶⁷

Kisojen jälkeen Idrottsbladet kirjoitti vielä, että Brasilian kolmen kuukauden valmistautuminen kisoihin oli mennyt hukkaan virheellisen harjoittelun takia. Koko joukkue oli huonossa kunnossa. Ruotsin joukkueen lääkäri oli sanonut lehden mukaan Brasilian joukkueen lääkärille Brasilian harjoittellessa Ruotsissa muutama viikko ennen kisoja, että joukkue ei tulisi voittamaan maailmanmestaruutta. Lääkärin näkemistä harjoituksista puuttui kokonaan tempo ja harjoittelu oli todella huonoa. Testilukemat hapenottokykytesteissä todistivat hänen näkemyksensä oikeiksi. Tutkimusten mukaan Ruotsin maajoukkue vuonna 1965 oli ollut 30–40 prosenttia kovemmassa kunnossa. Lääkärin mielestä kaikki joukkueen loukkaantumiset johtuivat huonosta harjoittelusta. Hänen mielestään eteläamerikkalaiset olivat eurooppalaisia jäljessä harjoittelussa. Lääkäri arvioi että brasilialaisten huonokuntoisuus johtui siitä, että monet heistä tupakoivat runsaasti. Ruotsalaislääkäri oli ollut myös seuraamassa loppuottelua paikan päällä ja loppuottelijoiden loistava kunto oli tehnyt häneen suuren vaikutuksen.⁶⁸

Ruotsalainen nurkkapatriotismi ilmeni näidenkin kisojen yhteydessä siten, että kisojen jälkeen Ulf Jansson kirjoitti Idrottsbladetissa että Ruotsi olisi mukana ollessaan voinut näissä kisoissa voittaa maailmanmestaruuden. Perusteluina olivat, että joukkue voitti muutama vuosi aikaisemmin Portugalin selvästi. Karsinnoissa Ruotsi puolestaan hävisi vain niukasti Länsi-Saksalle. Jansson mainitsi että molemmat joukkueet olivat toki kehittyneet huomattavasti aikaisempiin vuosiin nähden. Hän kirjoitti myös että jalkapallossa menestykset ja vastoinkäymiset vuorottelevat eikä Ruotsin joukkueen materiaalissa ollut mitään vikaa.⁶⁹

⁶⁷ IB 21.7.1966, s.4.

⁶⁸ IB 4.8.1966, s.1 ja s.6.

⁶⁹ IB 6.8.1966, s.4.

4.4. Kovat puolustukset pysäyttävät Brasilian.

Englannin kisoissa vallitsi puolustusvoittoinen ja kovaotteinen pelityyli. MM-kisojen teknisen raportin mukaan kisoissa ei esiintynyt uusia kehityssuuntauksia taidossa, paitsi ehkä kierteisten pallojen lisääntyminen ja tarkentuminen. Unkaria lukuun ottamatta pohjoisen Euroopan maat ovat luopumassa henkilökohtaisesta tekniikasta yhteisen taktiikan sijaan. Kisoissa ei noussut esille uusia hyökkääjiä ja vakiintuneista tähtihyökkääjistä vain Eusebio lisäsi mainettaan. Raportin mukaan puolustusvoittoiset suuntaukset ovat epäilemättä lisääntymässä ja tulossa tehokkaammiksi. Osittain tämä johtuu ratkaisevan häviön pelosta. Tiedetään myös, että puolustusvoittoinen pelityyli sekä estää vastustajan maalinteon että antaa myös toivoa niukasta voitosta. Puolustusvoittoiset taktiikat hidastavat otteluiden vauhtia. Monet kisojen otteluista olivat tylsiä. Merkittäviä poikkeuksia olivat Brasilian, Portugalin ja Unkarin väliset ottelut, välieräottelu Englanti-Portugali ja loppuottelu. Taktiikat 4-3-3 ja 1-4-2-3 olivat hallitsevia. Näissä vain kaksi tai kolme pelaajaa on aktiivisissa hyökkäysasemissa. Näin keskikenttäpeli hidastuu, jotta muut pelaajat ehtisivät tukemaan hyökkäyksiä.

Raportin mukaan useampien joukkueiden käyttäessä puolustusvoittoisia taktiikoita suuntaus on kohti seuraavia asioita: 1) Kaukolaukaukset rangaistusalueen ulkopuolelta. 2) Pienet rikkeet, yleensä rangaistusalueen ulkopuolella tai puolustuslinjalla. Näitä ovat mm. tarkoituksellinen kädellä pelaaminen, töniminen sekä jaloille astuminen tasapainon häiritsemiseksi. Vaikka nämä eivät vahingoita vastustajaa, niin ne lisäävät suuttumusta ja koston mahdollisuutta. 3) Hyökkäysten hidas rakentaminen. 4) Hyökkääjien yleisempi paikanvaihto, jolla ei kuitenkaan yleensä ole suurta merkitystä. 5) Puolustajien toisilleen syöttely ilman pyrkimistä hyökkäämiseen. Näin erityisesti joukkueen johtaessa. Raportin mukaan on myös merkittävää, että nopea murtautuminen puolustuksesta hyökkäykseen on epätodennäköisempää pelaajien palatessa puolustukseen kuin pallonriistoa yritettäessä.

Liberoa käytettäessä neljän ylempänä olevan puolustajan on mahdollista taklata nopeasti lopputuloksesta riippumatta. Tällä tavalla saksalaispuolustajat voittivat usein pallon käynnistäen nopeasti hyökkäyksen. Puolustuksen kasaamisessa on yleisesti kaksi menetelmää. Ensimmäisessä suuri osa joukkueesta vetäytyy alas ja palloa lähestytään vasta kun puolustajat kokoontuvat rangaistusalueelle tai sen lähelle. Toisessa osa pelaajista vetäytyy toisten pyrkiessä lähestymään vastustajaa peittäen syöttösuunnat. Raportin mukaan tapahtumat joissakin otteluissa osoittivat tähtipelaajien olevan tarkasti vartioituja. On luonnollista että taitavat pelaajat ovat tarkan vartioinnin

kohteena heidän tehokkuutensa rajoittamiseksi. Tämä kuuluu osana taktiikkaan. On kuitenkin tuomittavaa, mikäli asenteena on tähtipelaajien pysäyttäminen hinnalla millä hyvänsä. Taklaukset, joissa kohteena on pallon lisäksi pelaaja, on tuomittava.⁷⁰

Vuoden 1966 MM-kisoissa maailmanmestaruuden voitti isäntämaa Englanti valmentajanaan Alf Ramsey. Kun Ramsey tuli Englannin valmentajaksi vuonna 1963, hän vaati itselleen täydet valtuudet joukkueen valitsemisessa. Hänen edeltäjänsä Walter Winterbottomin aikana joukkueen oli valinnut valintakomitea.⁷¹ Ramsey luopui aikaisemmasta 4-2-4 taktiikasta, koska hän koki sen riittämättömäksi hyvien joukkueiden voittamiseen. Hänen taktiikkaansa kutsuttiin nimellä 4-3-3, mutta todellisuudessa se oli 4-1-3-2. Ramseyn valmentamaa Englannin joukkuetta kutsuttiin myös nimellä *Wingless Wonders*. Keskikentän pohjalla pelasi rikkovassa roolissa hyvin kovaotteinen Nobby Stiles. FIFA antoi hänelle kisojen aikana varoituksen hänen kovien otteiden takia. Englannin jalkapalloliitto FA vaati myös Ramseyä poistamaan Stilesin joukkueesta, mutta Ramsey kieltäytyi tästä. Englannin pelityyli oli varovaista ja ilotonta.⁷²

Tietyllä tavalla Ramseyn joukkue edusti uutta pelityyliä. Perinteisen vartioivan laitapuolustajan odotettiin nyt nousevan. Keskikentällä paljon töitä tekevät pelaajat Alan Ball ja Nobby Stiles korvasivat aikaisempien vuosikymmenten pujottelevat laitahyökkääjät. Hyökkäyksessä esiintyivät tehokkaat ja ammattimaiset pelaajat Roger Hunt ja Geoff Hurst taitavan ja tyylikkään Jimmy Greavesin sijaan. Kuitenkin muutokset olivat pinnallisia. On katsottu, että englantilaisessa jalkapallossa lyhytaikainen menestys esti merkittävän rakennemuutoksen. Englantilainen jalkapallo oli lyhyen aikaa maailman huipulla, mutta se kärsi edelleen vanhentuneesta ja kömpelöstä sarjajärjestelmästä sekä vanhanaikaisesta valmennusjärjestelmästä. Englantilaisessa jalkapallossa luotettiin vakiintuneisiin vauhtiin, voimaan ja luonteeseen. Englanti ei voittanut mestaruutta omaksumalla ulkomaalaisia kehitystuloksia tai tekniikoita, vaan pysymällä sitkeästi omassa pelityylissään. Englanti ei pystynyt menestymään pitkään. Englannin joukkue vuoden 1970 MM-kisoissa oli todennäköisesti maailmanmestarijoukkuetta kyvykkäämpi, mutta se hävisi puolivälierissä Länsi-Saksalle. Tämän jälkeen Englanti ei selvinnyt vuosien 1974 ja 1978 MM-kisoihin.⁷³

⁷⁰ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/71/wc_66_tr_314.pdf

⁷¹ Wilson 2008, s.145.

⁷² Wilson 2008, s.147-152.

⁷³ Taylor 2008, s.290-291.

Brasilian valmistautuminen Englannin kisoihin ei ollut läheskään yhtä huolellista kuin maailmanmestaruuden tuoneissa Ruotsin ja Meksikon kisoissa. Harjoittelu oli selvästi heikompa kuin eurooppalaisilla joukkueilla. Lisäksi joukkue teki runsaasti virheitä kokoonpanoja valitessaan. Molempien maiden lehdistöt kiinnittivät tähän asiaan huomiota. Kahdessa ensimmäisessä ottelussa Brasilia peluutti monia jo kahdeksan vuotta sitten mukana olleita pelaajia. Monet heistä eivät olleet enää parhaimmillaan. Viimeiseen otteluun vaihdettiin runsaasti uusia pelaajia. Tämä tapahtui liian myöhään. Lisäksi nämä pelaajat eivät olleet tottuneet pelaamaan yhdessä. Brasilian huono menestys ei silti johtunut pelkästään näistä asioista. Brasilia joutui epäonnekseen kovaan alkulohkoon. Ennen kaikkea Brasilian pysäyttivät vastustajien kovat otteet. Erityisesti ruotsalainen lehdistö kiinnitti näihin huomiota. Neljä vuotta myöhemmin myös Suomen Urheilulehti piti Brasilian putoamista oikeusmurhana. Kisoja pidettiin yleisesti huonotasoisina ja väkivaltaisina. Kisoissa vallitsi puolustusvoittoinen pelityyli. Englannin joukkue oli luultavasti puolustusvoittoisin tutkimieni kisojen mestarijoukkueista.

Toisin kuin Ruotsin MM-kisoissa, näissä kisoissa ruotsalainen lehdistö kehui Brasiliaa suomalaista enemmän. Vaikka Brasilia menestyi huonosti Englannin kisoissa, niin joukkueen pelityyliä ei myöskään kritisoitu lehdissä läheskään yhtä paljon kuin myöhemmin vuosien 1974 ja 1978 kisoissa. Myös kisojen teknisessä raportissa todettiin Brasilian otteluiden Unkaria ja Portugalia vastaan olleen eräitä harvoja kisojen hyvätasoisista otteluista. Erityisen hienona lehdet pitivät Brasilian ja Unkarin välistä ottelua. Vaikka Unkari pelasi loistavasti, kuului kunnia ottelun hienoudesta myös Brasilialle. Toisin kuin vuosien 1974 ja 1978 kisoissa, Brasilia ei Englannin kisoissa myöskään kostanut vastustajan kovia otteita. Dagens Nyheter kirjoitti Brasilian vastanneen Bulgarian kovuuteen kovuudella. Yleisesti Brasilia ei silti pelannut läheskään yhtä väkivaltaisesti kuin monet muut joukkueet.

5. Vuoden 1970 MM-kisat: Kaunis jalkapallo kukoistaa viimeisen kerran

Valmistautuminen Meksikon MM-kisoihin 1970 toi joukkueille suuria haasteita. Ongelmina olivat kuumuus ja korkea ilmanala. Lisäksi osa otteluista aloitettiin vielä eurooppalaisten televisioyhtiöiden vaatimuksista johtuen keskipäivällä. Meksikon kisat olivat ensimmäiset maailmanlaajuisesti väritelevisoidut kisat. Otteluissa sai ensimmäisen kerran tehdä kaksi pelaajavaihtoa. Tuomareilla oli myös ensimmäisen kerran käytössä keltaiset ja punaiset kortit. Vaikeista olosuhteista huolimatta maailmanmestari Brasilia esitti loistavaa hyökkävää jalkapalloa. Joukkueen kaikki hyökkävät pelaajat Jairzinho, Pele, Gerson, Tostao ja Rivelino olivat erittäin taitavia. Pele huipensi viimeiset MM-kisansa kolmanteen maailmanmestaruuteen. Maalikulunikuuden voitti pronssijoukkue Länsi-Saksan Gerd Müller kymmenellä maalilla. Länsi-Saksa pelasi kaksi dramaattista ottelua peräkkäin. Puolivälierissä joukkue voitti Englannin 3-2 jatkoajalla oltuaan tappiolla 0-2. Välierissä joukkue hävisi jatkoajalla Italialle 3-4. Maaleista peräti viisi syntyi jatkoajalla. Italian puolustajat olivat erittäin hyviä ja joukkue kykeni tekemään myös maaleja. Loppuottelussa Brasilia jätti silti Italian vaille mahdollisuuksia voittaen 4-1.⁷⁴

5.1. Brasilian rytmi on vastustamaton.

Ensimmäisessä ottelussaan Brasilia voitti Tšekkoslovakian maalein 4-1. Helsingin Sanomat kehui Brasiliiaa vuolaasti. Lehden mukaan ennen Brasilian ensimmäistä ottelua näissä kisoissa ei sen mahdollisuuksiin juuri uskottu. Pelaajien sanottiin olevan joko liian vanhoja tai sitten liian kokemattomia. Tällä hetkellä Pelen johtaman Brasilian lyötyä Tšekkoslovakian 4-1 ovat asiantuntijat todenneet, että joukkue on vähintään yhtä hyvä, jos ei parempikin kuin vuosina 1958 ja 1962 voittaessaan maailmanmestaruuden. Lehti kirjoitti: *Brasilian ensiesiintyminen osoitti, että he ovat todella tulleet tänne sen vuoksi, että he myös vievät MM-tittelin kolmannen kerran ainoana maana kisojen historiassa. Jos keskiviikkoinen ottelu Tšekkoslovakiaa vastaan oli koko Brasilian päivä ja aiheutti monia pulmia Alf Ramseyille, oli se myös suurelta osalta jo 10 vuoden ajan jalkapallomarkkinoita kirkkaimpana hallinneen "mustan helmen" 29-vuotiaan Pelen päivä.*⁷⁵ Brasilian taktiikka perustui erinomaiseen koko kentän hyväksikäyttöön ja erityisesti nopeisiin ratkaisuihin lähestyttäessä vastustajan rangaistusalueen rajaa. Brasilialaisiin tuli tällöin kuin ylimääräinen annos sähköä. Tšekkoslovakian ja Brasilian välinen ottelu oli osoitus siitä, että jalkapalloilu ei suinkaan ole mitään suin päin ryntäämistä ja jatkuvaa kovaa painetta. Pallon

⁷⁴ <http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=32/overview.html>

⁷⁵ HS 5.6.1970, s.28.

annettiin tehdä paljon työtä. Tässä Brasilia osoittautui selvästi paremmaksi ja näin joukkue säästi runsaasti voimiaan. Tsekkien viisikko väsyi väsymistään, eikä pystynyt enää toisella jaksolla niin vaarallisiin suorituksiin kuin ensi jaksolla.

Erityisesti Pelen sanottiin jakaneen palloja järjestelmällisesti ja erittäin järkevästi, ehkä Englannin kisoista viisastuneena. Pelen esitys oli HS:n mielestä kauttaaltaan sellaista huipputasoa, ettei siihen pysty kerta kaikkiaan kukaan muu. Myös Jairzinho pidettiin uutena suuren luokan laitahyökkääjänä Garrinchan jälkeen. Hänellä oli erinomainen taito työntää pallo vastustajan ulottuvilta juuri silloin, kun tämä ryhtyi taklaamaan. Toisaalta HS epäili Brasilian puolustuksen kestävyttä Englantia vastaan. Brasilian taaimpien linjojen arveltiin olevan ne, joita Englanti pystyisi tulevassa huippuottelussa käyttämään hyväkseen. HS:n mukaan tällä hetkellä tuntui siltä, että tähän asti pelattujen otteluiden perusteella on perusteltua olettaa, että Brasilia ja Englanti suorittavan seuraavassa ottelussa kisojen ensimmäisen loppuottelun. Lehti nosti myös esiin kysymyksen, miten olisi käynyt, mikäli Peleä ei olisi ollut. Jos hänet olisi taklattu pelikyvyttömäksi kuten Englannissa, jossa Brasilia kaatui Pelen mukana.⁷⁶

Seuraavassa ottelussa Brasilia voitti Englannin maalein 1-0. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Jalkapalloilun maailmanmestaruuskisoissa tapahtui sunnuntaina suuri sähköpurkaus. Vallassa olevat maailmanmestarit hävisivät. Brasilia voitti Englannin 1-0 Guadalajaran karsintalohkon ratkaisevassa ottelussa. Pelin ainoa täysosuma syntyi 60 minuutilla. Maali oli kolmen pelaajan hienon yhteispelin tulos. Jairzinho suoritti viimeistelyn. Sitä ennen olivat Tostao ja kuningas Pele käsitelleet palloa kuin mestarit ikään.*⁷⁷ Brasilia oli ottelussa hallitsevampi joukkue, mutta pelin lopputulos oli avoin aina viimeisille minuuteille saakka. Maailmanmestarit eivät antautuneet kädet ylhäällä. Tuon tuosta he järjestivät sydämentykytystä täpötäydelle katsomolle. Englannilla oli monia hyviä tilanteita, mutta onni puuttui heiltä. Brasilialla oli myös paikkoja useampiin maaleihin.

Englannin maalivahti Gordon Banks oli vuorevarma. Hän oli yksi ottelun parhaista. Myös Brasilian maalivahti Felix oli hämmästyttävän hyvä. Ankarasta kuumuudesta huolimatta Englanti kamppaili urheasti ja vaarallisesti loppuun saakka. Mestaruuttaan puolustavan Englannin raivoisa yritys ei kuitenkaan tuonut tulosta. Joukkue ei saanut maalia hyvistäkään paikoista ja joutui tyytymään niukkaankin tappioon.⁷⁸ Uuden Suomen mukaan Englanti pelasi kylmästi. Brasilia oli

⁷⁶ HS 5.6.1970, s.28. ja US 5.6.1970, s.19.

⁷⁷ HS 8.6.1970, s.18.

⁷⁸ HS 8.6.1970, s.18.

luonnollisempi, mutta nyt todettiin, että myös joukkueen puolustus oli pitävä. Siihen britit eivät saaneet aukkoja, joita oli odotettu. Pele oli koko ajan Mulleryn puristuksessa, mutta silti hän onnistui antamaan mestarillisen syötön Brasilian maaliin.⁷⁹ Alkulohkonsa viimeisessä ottelussaan Brasilia voitti Romanian 3-2. Tästä ottelusta lehdet eivät juuri kirjoittaneet. Helsingin Sanomat piti Brasilian esitystä yllättävän hatarana.⁸⁰ Uusi Suomi puolestaan kehui Pelen ja Jairzinhon esitystä.⁸¹

Puolivälieräottelussa Brasilia voitti Perun maalein 4-2. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Brasilia hallitsee Etelä-Amerikan jalkapallomarkkinoita. Neljännesfinaalissa brasilialaiset kukistivat Perun selvästi 4-2(2-1). Voittajien kirkkaimmat tähdet olivat Pele – kuinkas muuten – ja Tostao, joka henkilökohtaisesti laukoi kaksi täysosumaa ja pohjusti yhdessä Pelen kanssa Brasilian ensimmäisen Rivelinon ampuman maalin.*⁸² Lehden mukaan suosikin paine ei häirinnyt taitureita ja ote kentällä siirtyi heti heille. Lähinnä Pelen ja Tostaon loistavassa palloshow'ssa Brasilian voitto ei ollut hetkeäkään uhattuna. Perun hyökkäykset kilpistyivät Brasilian hyvin pelanneeseen puolustukseen. Pelen järjesteli tilanteita mestarillisesti maalin eteen.⁸³

Välierissä Brasilia voitti Uruguayn maalein 3-1. Helsingin Sanomien mukaan Uruguay hallitsi melko selvästi ensimmäistä jaksoa ja etenkin joukkueen puolustus pelasi tarkasti. Brasilian voimakolmikko Pele, Jairzinho ja Tostao oli jatkuvasti Uruguayn puolustuksen rautaisessa otteessa. Myös Uruguayn keskikenttäpeli oli tarkkaa ja hyökkääjät puolustivat erittäin terhakkaasti pakottaen Brasilian pelinkäynnistäjän Gersonin pelaamaan suuren osan ensi jaksosta omalla kenttäpuoliskollaan. Toisella jaksolla Brasilia nousi samaan luokkaan, jossa sen peli on ollut koko turnauksen ajan eikä Uruguaylla ollut enää mitään sanomista pelin rytmiin.⁸⁴ Uusi Suomi puolestaan keskittyi Pelen kehumiseen. Näin lehti kirjoitti: *Pele on mestari – hän osaa jalkapalloilusta paljon, niin paljon, että vain hän koko maailmassa nauraa epäonnistuessaan. Kukaan ei ole nähnyt Pelen nauravan liian usein [vai]n onko? Uruguayta vastaan hän nauro i ensimmäisellä puoliajalla muutaman kerran, mutta toisella ei kertaakaan. Kuningas astui piilostaan ja silloin nähtiin mestarin saannoksia. Häntä otettiin rajusti mutta hän ei suuttunut, ihmetteli hetken. Tarjosi kättä ja peli jatkui. Pele järjesteli ja Brasilia voitti. Yksinkertaista. ...mutta kuka teki esityön [Brasilian avausmaaliin] ja kuka teki saman kahteen seuraavaan maaliin. Kentällä*

⁷⁹ US 8.6.1970, s.13.

⁸⁰ HS 12.6.1970, s.25.

⁸¹ US 12.6.1970, s.17.

⁸² HS 15.6.1970, s.19.

⁸³ HS 15.6.1970, s.19 ja US 15.6.1970, s.13..

⁸⁴ HS 19.6.1970, s.28.

*oli vain yksi kuningas muut olivat alamaisia. Loppuottelussa Pele ei naura edes ensimmäisellä puoliajalla.*⁸⁵

Loppuottelussa Brasilia voitti Italian maalein 4-1. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Kuningas Pele oli juhlituin pelaaja sunnuntaina Mexican Azteca-stadionilla Brazilian voittaessa finaalissa Italian 4-1 (1-1) ja maailmanmestaruuden kolmannen kerran. Kuningas esiintyi kentällä arvolleen sopivalla tavalla. Hän pukkasi Brazilian ensimmäisen maalin upealla tavalla, kolmanteen ja neljäljanteen täysosumaan hän teki esityön.*⁸⁶ Vielä ensimmäisellä puoliajalla Italia pani Brasilialle lujasti kamppoihin, muttei enää toisella. Brazilian vapautti piinasta 65. minuutilla Gerson ampuaan pallon vastustamattomasti maalin oikeaan takanurkkaan. Tämän jälkeen tuli Pelen vuoro antaa loppusilaus Meksikon maailmanmestaruuskisoille. Ensin hän vapautti puskullaan Jairzinhon vapaaseen maalintekopaikkaan. 3-1 Brasilialle. Kisojen viimeisen maalin sai kunnian tehdä Carlos Alberto. Laukaus oli komea, mutta niin oli Pelen esityökin. Italia ei finaalissa onnistunut saamaan aikaan samanlaista latausta kuin semifinaalissa Länsi-Saksaa vastaan, vaikka Boninsegnan tasoitusmaali ensimmäisellä puoliajalla piristikin tunnelmaa. Italian yksittäisissä hyökkäyksissä oli Riva selvästi vaarallisim ja hänen saadessaan pallon oli Brazilian puolustuksen usein turvauduttava hätäratkaisuihin. Toisella jaksolla hänkin tosin hävisi kuvasta Brazilian aloittaessa ilotulituksensa. Helsingin Sanomien mukaan Brasilia saneli ottelun rytmin ja heidän muuttaessaan kotimaisen sambansa valssin keinoiksi rytmeiksi oli Italian puolustus hätää kärsimässä joutuen jatkuvasti turvautumaan kovaotteisiin taklauksiin. Näistä erityisesti Pele sai osansa. Tässä ottelussa eivät Brasilialaisten vaaralliset vapaapotkut kuitenkaan onnistuneet edellisten otteluiden tapaan.⁸⁷

Myöhemmin Helsingin Sanomat kirjoitti vielä, että luotaessa mielipiteitä MM-kisoista ei voida tulla kuin siihen johtopäätökseen että paras joukkue voitti, tutkittiin asiaa sitten miltä kannalta tahansa. Brasilia teki eniten maaleja ja sen maaliero oli 12 kun se esimerkiksi Englannilla neljä vuotta aikaisemmin oli 8. Brasilia osoitti kiistattomasti sen, että hyökkäävä pelityyli on jalkapalloilussa valttia. Kun Brasilia toi vuonna 1958 sensaatiomaisen 4-2-4 tyylinsä markkinoille se mullisti koko jalkapalloilun. Nyt 4-3-3 on valttia ja jälleen Brasilia on sen lipunkantaja. Lehden mukaan analysoitaessa sunnuntain ottelua on sanottava, että Italia teki yhden melkoisen virheen, josta sitä rangaistiin. Se jätti Brazilian keskikenttäpelaajan Gersonin täysin vapaaksi. Hän loi ja järjesteli kaiken. Hän oli todella sitä, mitä hänestä on niin monesti aikaisemmin kansainvälisillä kentillä

⁸⁵ US 19.6.1970, s.17.

⁸⁶ HS 22.6.1970, s.17.

⁸⁷ HS 22.6.1970, s.17. ja US 22.6.1970, s.10.

sanottu: joukkueen sytytystulppa. Hänen 65. minuutilla todellisella kanuunalaukauksella tekemä johtomaali innoitti Brasilian ja lannisti Italian.

Brasilian pelin pitkäjännitteisyys oli myös selvästi nähtävissä. Neljässä ottelussa kuudesta se oli vielä puoliajalla tasatilanteessa vastustajansa kanssa, mutta venyi aina selvään voittoon toisella jaksolla. Lehti kirjoitti vielä: *Ja millaista taituruutta pelissä. Mestareiden peli koostui ainoannoksesta henkilökohtaista tekniikkaa, tehokkaasta annoksesta fyysillistä voimaa ja oivallisesta annoksesta laajamittaista joukkuetaktiikkaa. Ja sitten itse kuningas. Niin olisi todella mielenkiintoista tietää edes tietokonelaskennan perusteella kuinka olisi käynyt jos Peleä ei olisi ollut. Neljä henkilökohtaista maalia ja tukkukaupalla niin tarkkoja syöttöjä, että niistä aukeni aina vaarallinen tilanne voitiin kirjata Pelen nimiin. Loppuottelu kuvaa ehkäpä kaikkein parhaiten Pelen suuria pelaajaominaisuuksia. Tärkeä avausmaali ja sitten toisella jaksolla kaksi niin epätavallista maalin edustalla annettua syöttöä, jotka johtivat maaliin, kertovat nyt jo neljänsiin MM-kisoihin osallistuneen mestarin edesottamuksista.*⁸⁸

Myös Suomen Urheilulehti keskittyi mestaruuden ratkettua Pelen kehumiseen. Lehti kirjoitti: *Nyt kuitenkin kun kisat ovat onnellisesti ohi voidaan perustellusti ryhtyä puhumaan Brasilian vuonna 1966 kärsimästä oikeusmurhasta. Silloinhan tuomarien linja oli huomattavasti lievempi kuin tällä kertaa ja Brasilian suuri tähti, kaikkia kolmea maailmanmestaruutta voittamassa ollut Pele potkittiin rammaksi jo ensimmäisessä ottelussa... Mutta Pele itse on sen sijaan tuonut valon Brasilian jalkapalloiluun. Hän on antanut rikkaille ja köyhille aidon ilon näyttäessään taitojaan vihreällä nurmella.*⁸⁹

⁸⁸ HS 23.6.1970, s.17.

⁸⁹ UL 24.6.1970, s.14.

5.2. Kisat kuin Rion karnevaalit.

Dagens Nyheterin mukaan Brasilian keskikenttä ja Pele loistivat Tšekkoslovakiaa vastaan. Ensimmäisellä puoliajalla tarjoihtiin korkeinta mahdollista jalkapalloviihdettä. Taukonumerot 1-1 olisivat voineet olla yhtä hyvin 3-3 tai 4-4. Niin paljon hyviä tilanteita molemmat joukkueet järjestelivät. Molemmat joukkueet pelasivat 4-3-3 taktiikalla, pääpaino hyökkäyksessä. Tämä ottelu, jolla on kaikki ainekset tulla erääksi turnauksen parhaista, ei tarjonnut mitään puolustusvoittoisen pelityylin ystäville. Brasilia oli parantanut huomattavasti edelliseen harjoitusotteluun verrattuna. Joukkue oli valmistautunut loistavasti tullen todella näyttämään olevansa maailman paras joukkue ja että neljän vuoden takaiset Englannin MM-kisat olivat pelkkä työtaturma. Erityisesti keskikenttä, jolla Gerson, Rivelino ja Clodoaldo tekivät suuren työn, vakuutti. Pelellä puolestaan oli loistava kyky saada pallo haltuunsa mitä ahtaimmassa tilassa. Hän loisti myös antamalla kauniita, tarkkoja syöttöjä. Myös hyökkääjä Tostao pelasi uhrautuvasti nähden todella vaivaa päästäkseen vapaisiin paikkoihin.⁹⁰

Dagens Nyheter kirjoitti maailmanmestarien olevan kanveesissa. Lehti kirjoitti ylivoimaisen Jairzinhon kovan laukauksen ratkaiseen ottelun Englantia vastaan. Jairzinho oli päivän pelaaja MM-kisoissa ja Brasiliassa. Hän otti tunnin pelin jälkeen kisojen ensimmäisessä suuressa ottelussa vastaan Pelen hienon jatkon ja laukoi ohi Englannin maalivahti Gordon Banksin. Maali jäi ottelun ainoaksi. Brasilia voitti oikeudenmukaisesti aiheuttaen Englannille maan ensimmäisen tappion kahdeksaan MM-otteluun. Brasilia voitti Englannin 1962 MM-kisojen puolivälierissä. Tšekkoslovakiaa vastaan Jairzinho ei DN:n mukaan saanut kahden maalin lisäksi juuri muuta aikaan. Englantiakaan vastaan hän ei saanut juuri tilaisuuksia, mutta oli paikalla oikeaan aikaan. Brasilia sai oikeudenmukaisen palkinnon toisen puoliajan painostuksestaan. Paras joukkue voitti. Maalivahti Banks pelasti Englannin useilta takaiskumaaleilta ja oli selvästi parempi kuin Brasilian maalivahti. Tämä oli usein väärin sijoittunut ja hänellä oli vaikeuksia hallita maalinedustaa. Seuraavan vastustajan Romanian suureksi mahdollisuudeksi arveltiin Brasilian maalivahdin heikkouksien hyödyntäminen. Pelen vartioija Alan Mullery hoiti vartiointinsa lähes täysin sääntöjen mukaan, toisin kuin vartioijat Englannin MM-kisoissa. Molemmat joukkueet käyttivät ensimmäisellä puoliajalla vain kahta kärkipelaajaa. Tauon jälkeen Brasilian hyökkäyspeli piristyi keskikenttäpelaajien alkaessa pelata hyökkäävämmiin. Tämä toi myös palkkion voittomaalin muodossa.⁹¹

⁹⁰ DN 4.6.1970, s. 35.

⁹¹ DN 8.6.1970, s.31.

Brasilia ei pysähtynyt kolmannessa ottelussaankaan. Joukkue pelasi Romanian ajoittain sekaisin voittaen ottelun 3-2. Voitto oli täysin ansaittu pelitilanteisiin ja maalipaikkoihin nähden. Brasilian joukkueen paras osa oli monien aikaisempien otteluiden tapaan kolmen miehen ketju Jairzinho, Tostao ja Pele. Heistä erityisesti Pele oli hyvässä vireessä. Hän sai ottaa vastaan monia iskuja, mutta hän tuli aina takaisin halliten kenttää suuresti. Myös keskushyökkääjä Tostaon panos ottelussa oli hieno. Hän teki uutterasti töitä ja pyrki aina tekemään kaikkensa ollakseen pelattavissa. Jairzinho sai aikaan paljon tilanteita ja osoitti maalillaan vaarallisuutensa. Brasilian joukkueen heikoin osa oli puolustus, joka Romanian lopulta päästessä hyökkäämään näytti hyvin haavoittuvalta. Erityisesti maalivahti Felix pelasi heikosti. Hän nyrkkeili palloja huonosti ja tuli myös huonosti ulos maalistaan. Hän sai ottaa Romanian toisen maalin tililleen. Hän epäonnistui täysin yrittäessään nyrkkeillä pallon pois. Brasilian tulevalla vastustajalla Perulla arveltiin olevan hyvät mahdollisuudet, mikäli joukkue kykenisi hyödyntämään Brasilian maalivahdin heikkoudet.⁹²

Brasilia loisti DN:n mukaan Perua vastaan. Lehden mukaan Tostao teki kaiken mahdollisen ottelussa, joka oli hienoa mainosta jalkapallolle. Tostao oli kentän jättiläinen Brasilian ottaessa varman 4-2 voiton Perusta edeten odotetusti välieriin. Hän oli ollut hyvä aikaisemmissakin otteluissa, mutta Perua vastaan hän oli loistava. Hänen suorituksensa oli yhtenäinen ensimmäisestä viimeiseen minuuttiin. Hän teki kaksi maalia ja koko Brasilian hyökkäyspeli liikkui hänen ympärillään. Tostaon sanottiin uransa alussa olevan Pelen manttelinperijä Brasilian maajoukkueessa. Nyt he molemmat täydentävät toisiaan loistavalla tavalla. He ovat tutkapari, jollainen nähdään vain harvoin huippujalkapallossa. Tostao on peliä rakentava keskushyökkääjä, mutta myös vaarallinen maalintekijä.

Hän liikkuu suurella alueella ja auttoi myös useita kertoja puolustusta Perua vastaan. Hän on aina pelattavissa ja hänellä on kyky luopua pallosta oikealla hetkellä ja lähettää se täsmälleen oikeaan paikkaan. Nyt hän osoitti myös kykynsä tehdä maaleja. Ottelu oli, kuten ennakkoon arveltiin, runsasmaalinen molempien joukkueiden hyökätessä avoimesti. Brasilia jatkoi edelleen vakuuttavasti. Ottelun ensimmäiset viisitoista minuuttia olivat joukkueen siihen mennessä parasta peliä kisoissa. Joukkue syötti kymmenittäin syöttöjä oikeaan osoitteeseen. Puoliajalla lukemat olisivat voineet olla suuremmatkin kuin 2-1. Keskikentällä Gersonin keskitykset olivat tehokkaita ja kauniita. Vasemmalla laidalla Rivelino pelasi hyökkävää peliä. Hän teki maalin ja loi vaarallisia tilanteita. Pele vakuutti eniten yhteispelillään Tostaon kanssa epäonnistuen niukasti maalinteossa.⁹³

⁹² DN 11.6.1970, s.34.

⁹³ DN 15.6.1970, s.33.

25-vuotias Jairzinho oli DN:n mukaan päivän pelaaja koko Brasiliassa ja jalkapallomaailmassa, joka tulee näkemään kisat huipentavan ottelun. Hän nimittäin varmisti välieräottelun 73. minuutilla arkkihollista Uruguayta vastaan Brasilian kolmannen MM-loppuottelupaikan kahdentoista vuoden aikana. Suursuosikki Brasilia pelasi ensimmäisellä puoliajalla hyvin heikosti. Joukkue pelasi turnauksen siihen mennessä huonointa peliään. Harhasyöttöjä tuli jatkuvasti, eikä pelissä ollut minkäänlaista järjestystä. Ennen kaikkea tämä johtui luultavasti siitä, että Uruguay tunsi Brasilian pelityylin. Uruguay pelasi kovaa ja pyrki aina ehtimään ensin palloihin. Joukkue pystyi myös luomaan tilanteita selvästi Brasiliata enemmän ja joukkue olisi hyvin voinut tehdä kaksi tai kolme maalia ennen taukoa. Joukkueen puolustuslinja oli hankalasti ohitettavissa ja Brasilian hyökkääjät yrittivät usein turhaan päästä siitä läpi. Myös Uruguayn keskikenttä hallitsi alusta lähtien peliä Brasilian keskikenttää vastaan. Uruguayn hyökkääjät esittivät hyvin liikkuvaa ja usein virkeää peliä. Hyökkääjät käyttivät usein hyödykseen Brasilian puolustajien epävarmuutta. Aikaisemmissa otteluissa Brasilian keskikenttä oli onnistunut erityisesti tarkassa syöttöpelissä. Nyt he eivät onnistuneet siinä lainkaan. Brasilian kaikkien hyökkääjien lähellä oli kaksi tai kolme vastustajaa aina heidän ollessa lähellä palloa. Huomioitavaa oli, että Pele sai pallon ensimmäisen kerran haltuunsa vasta kun kolmetoista minuuttia oli pelattu. Hän kuitenkin pääsi myöhemmin paremmin peliin mukaan.⁹⁴

Dagens Nyheter kirjoitti MM-loppuottelun olleen voitto mielikuvitukseksikaalle jalkapallolle. Bobby Byström kirjoitti: *Kisat päättyivät kuin Rion karnevaalit. Brasilia kirjoitti ainutlaatuisen sivun jalkapallon historiaan. Joukkue matkustaa kotiin Jules Rimet-pokaali ikuisesti omanaan. Enkä voi kuvitella tavoitellulle palkinnolle parempaa osoitetta. Uudet maailmanmestarit muodostivat loppuottelusta kunnianosoituksen ajatuksena ja pelinä. He löivät Italian 4-1, mutta ennen kaikkea he mursivat myytin puolustuspelin ja vartiointipelin riittävydestä. Kapteeni Carlos Alberto otti paperisilppusateessa vastaan merkin Brasilian ylivoimaisuudesta. Se oli myös sopiva päätös tälle loisteliaalle turnaukselle. Hän nimittäin huipensi loisteliaasti itse ottelun sinetöidessään kolme minuuttia ennen loppua loppunumerot kovalla oikean jalan laukauksellaan. Hän on puolustaja ja näen mielelläni hänen maalinsa (viimeisenä?) naulana puolustusvoittoisen jalkapallon arkkuun. Mikäli Brasilian loistava voitto johtaa siihen, on se MM-kisojen merkittävin saavutus.*

4-1... Se kuvaa että ottelu ei ollut kamppailu vaan näytös. Kuten Tukholmassa 1958. Se oli todellakin näytös, viimeiset 25 minuuttia. Kyllä, melkein koko toisen puoliajan. Sitä ennen Italia oli

⁹⁴ DN 18.6.1970, s.25.

*toki antanut hyvän vastuksen.*⁹⁵ Joukkue tasoitti Pelen puskumaalin Boninsegnan maalilla ja puoliajalla ottelun lopputulos oli täysin avoin. Kukaan Brasilian suurista nimistä, Pele, Jairzinho, Tostao tai Rivelino, ei ollut onnistunut vapautumaan elävistä pakkopaidoistaan. Näytti uhkaavasti siltä, että Italian vartiointipeli osoittautuisi paremmaksi. Brasilia oli muuten koko ajan parempi. Heillä oli kaikkein järjestetyimmät hyökkäykset, he hyödynsivät koko kentän leveyttä, he pitivät palloa enemmän hallussaan. Mutta he pääsivät harvoin Italian puolustajien miehittämälle rangaistusalueelle. Heidän ylivoimansa ensimmäisellä puoliajalla oli melkein harhaa, kun he hyvin harvoin pääsivät vaarallisiin tilanteisiin. Tauon jälkeen murtuivat kaikki Italian padot. Tekninen loistavuus, vahva keskikenttä ja puolustaja Carlos Alberto olivat voiton tärkeimmät ainekset. Ottelu ratkesi toisella puoliajalla kolmessa minuutissa 1-1 lukemien vaihtuessa 3-1:een Gersonin upealla kierteisellä laukauksella ja Jairzinhon onnekaalla maalilla. Ne olivat ottelun kolme kultaista minuuttia ja palkinto voimakkaasta painostuksesta, jonka aikana vastustaja teki kaikkensa pitääksensä maalinsa puhtaana.

Italia kesti ottelun 66. minuutille, mutta ei sen pitempään. Byström arveli tämän johtuneen siitä, että Italia joutui antamaan kaikkensa välieräottelussa Länsi-Saksaa vastaan eikä joukkue ehtinyt toipua siitä. Tätä todisti myös Länsi-Saksan vaisuus pronssiottelussa Uruguayta vastaan. Esimerkkeinä tästä olivat loppuottelussa mm. se, että ensimmäisellä puoliajalla Jairzinhon täysin pimennossa pitänyt Facchetti hyytyi ja myös Burgnich antoi Pelelle enemmän tilaa. Kuitenkaan Byström ei halunnut ottaa tällä yhtään kunniaa pois Brasilialta. Lopulta Pele osoitti taas kerran olevansa jalkapallon kuningas. Hän kruunasi MM-uransa upealla tavalla hienolla puskumaalilla ja järjestelemällä 3-1 ja 4-1 maalit. Kuitenkaan Pelen ei tarvinnut pelata elämänsä ottelua varmistaakseen voiton. Hän ei saanut myöskään tilaa muuttaakseen ottelun yhden miehen näytökseksi. Hän oli tärkeä osa joukkuettaan ja huipensi loppuottelun kolmella hienolla suorituksellaan. Mutta hän ei suinkaan ollut joukkueensa ainoa loistava pelaaja. Gerson, jolla oli kuin magneetti molemmissa jaloissaan, nousi nopeasti kentän hallitsijaksi. Hän jakeli palloja erinomaisella tarkkuudella. Byström ihmetteli sitä että Rivera, Italian ainoa pelaaja joka olisi taidossa voinut vetää hänelle vertoja, pääsi kentälle vasta kun kaikki oli jo menetetty. Gerson ja puolustaja Carlos Alberto olivat Pelen ohella Brasilian parhaat pelaajat. Kapteeni täytti mestarillisesti paikkansa ylimääräisenä hyökkääjänä ja vahvasti, ettei vartiointilla voida pysäyttää hyökkääviä puolustajia.⁹⁶

⁹⁵ DN 22.6.1970, s.29.

⁹⁶ DN 22.6.1970, s.29.

Gunnar Nordahl kirjoitti Idrottsbladetissa että Meksikon kisat olivat isku puolustuspelin ihailulle. Nordahlin mielestä nämä olivat kauneimmat, parhaimmat ja urheilullisimmat kisat mitä koskaan oli pidetty. Oli syytä olla kiitollinen siitä, että Brasilian kaltainen joukkue voitti. Se merkitsi että hyökkäyspeli oli tullut takaisin ja että joukkuepelin pelaaminen kannattaa. Koko jalkapallomaailma sai nähdä jälleen näkemisen arvoisen jalkapallon paluun. *Brasilian oli kisojen paras joukkue, siitä lienevät kaikki yksimielisiä. Brasilian vahvuus koostuu mm. siitä että jokainen pelaaja osaa pelata ja osaa lyhyesti sanottuna pelata millä paikalla tahansa ja he murtautuvat läpi mistä tahansa missä esiintyy tilaa. Kaikki ovat poikkeuksellisen taitavia yksilöinä, mutta samalla alistuvat joukkuepelille ja se synnyttää suurta moraalista vahvuutta. Tietoisena siitä että hyökkäys on paras puolustus, mikäli se suoritetaan koko kentän leveydellä ja viedään läpi huolelta, brasilialaiset joutuvat harvoin paniikkiin vaikka omaan päähän tulisikin maali mitä epäsuotuisimmassa tilanteessa. He jauhavat totutulla tyylillään ja saavat useimmiten jälleen yliotteen. Vaikeudet Brasilian pelissä ilmenevät kun pelaajien toimintavapautta rajoitetaan. Mikäli brasilialaiset suljetaan ikään kuin pieniin häkkeihin kentällä taitavalla vartioinnilla ja päättäväsillä taklauksilla, he voivat joutua ajoittain paniikkiin.*⁹⁷

Italiassa oli juuri tämä ote vastustajastaan ottelun ollessa 1-1 tilanteessa. Brasilian hiukan onnekas 2-1 maali ratkaisi loppuottelun. Myöhemmin tulleet 3-1 ja 4-1 maalit johtuivat puolestaan Italian alistumisesta. Nordahlin mielestä Brasilia ei näissä kisoissa tuonut esille juurikaan uutuuksia. He käyttivät yhä samaa voittoa tyylillä kuin vuonna 1958. Joukkueessa esiintyi aikaisempaa vähemmän heikkouksia ja enemmän vahvuuksia. Joukkuepeli oli selvästi kehittynyt samoin kuin huolellisuus leikittelyssäkin. Näennäisesti brasilialaiset hiipivät kentällä eteenpäin kuin kissaeläimet, pehmeästi ja hienosti, mutta tärkeissä kaksinkamppailuissa ja muilla ratkaisevilla hetkillä esiintyi todellista kovuutta ja päättäväisyyttä.⁹⁸

⁹⁷ IB 24.6.1970, s.6.

⁹⁸ IB 24.6.1970, s.6.

5.3. Viimeinen jäännös vanhalta ajalta.

Vuoden 1970 MM-kisoja pidetään jalkapallon huipentumana. Kisoja pidetään hyökkävään jalkapallon juhlan ja Brasilian joukkuetta pidetään kaikkien aikojen parhaana joukkueena. Tosin tuonaikaista pelityyliä olisi mahdotonta harjoittaa tänä päivänä. Brasilian menestys oli vanhan jalkapallon menestystä ennen järjestelmällisyyden nousua valtaan. Brasilian joukkueen ihailua lisäsi se, että Meksikon kisat olivat ensimmäiset väritelevisoidut MM-kisat. Brasilian kaunis peliasu, kirkaankeltainen paita ja tummansiniset housut lisäsi ihailua entisestään. Joukkue näytti tulevaisuuden ilmentymältä, kirkaalta ja upealta. Joukkueen heikkoudetkin vain lisäsivät sen ihailua, sillä joukkueessa oli siten myös inhimillisyyttä. Brasilian joukkue oli valmistautunut kisoihin äärimmäisen huolellisesti. Jokaisella pelaajalla oli kisoissa omat henkilökohtaiset kengät ja kaksi viikkoa ennen kisoja pelaajat alkoivat elää Meksikon ajan mukaan. Ruokavalio ja nukkuminen olivat tarkasti valvottuja. Peliasut olivat tehty vastustamaan hikeä. Joukkue kävi läpi jopa NASA:n harjoitusohjelman. Brasilian voittoa pidettiin mielikuvituksen ja luovuuden voittona, mutta se perustui tieteeseen ja valmentautumiseen sekä myös taloudellisiin olosuhteisiin.⁹⁹ Brasilian pelisysteemi kisoissa oli hyvin joustava. Se oli sekä 4-4-2, 4-3-3, 4-2-4, jopa 4-5-1. Ennen kaikkea se oli joukko toisiaan täydellisesti täydentäneitä pelaajia. Nykytermein se oli ehkä lähinnä 4-2-3-1. Brasilian voitto oli kauniin jalkapallon viimeinen voitto. Meksikon kuumuus ja korkea ilmanala tekivät vastustajan painostamisen tai järjestelmällisen tilan tukkimisen mahdottomaksi. Viimeisen kerran arvokisoissa kentällä oli tilaa pelata ja Brasilia pystyi käyttämään sitä täydellisesti hyväkseen. Brasilia näytti televisioissa uuden ajan ilmentymältä, mutta oikeastaan se oli viimeinen jäännös vanhalta ajalta.¹⁰⁰

Brasilian maailmanmestaruutta pidettiin hyökkävään jalkapallon voittona puolustusvoittoisesta jalkapallosta. Loppuottelun hävinnyt Italian joukkue käytti hyvin puolustusvoittoista pelityyliä *catenacciota*. Monet eurooppalaisen jalkapallon huippuotteluista olivat muutenkin olleet useiden vuosien ajan hyvin puolustusvoittoisia.¹⁰¹ Useat sukupolvet pitävät *catenacciota* kaikkeen italialaiseen jalkapalloon liittyvän ikävyyden ja vääryyden ruumiillistumana.¹⁰² *Catenaccion*, niin kutsutun ”heikon oikeuden” syntyyn Italiassa on monia teorioita. Ei olla varmoja, vaikuttiko sen kehitykseen Sveitsissä valmentanut Karl Rappan. Yleisimmin sen perustajana Italiassa pidetään pientä Salernitanan joukkuetta valmentanutta Gipo Viania. Hänen ajatuksenaan oli käyttää

⁹⁹ Wilson 2008, s.253-255.

¹⁰⁰ Wilson 2008, s.259-260.

¹⁰¹ Urheilu 2000 osa 3 1995, s.122.

¹⁰² Wilson 2008, s.168.

ylimääräistä puolustajaa puolustuslinjan takana pysäyttämään ensimmäisen linjan ohittavat hyökkääjät. Viani siirsi W-M taktiikan kahdesta keskikenttäpelaajasta toisen puolustukseen ja puolustajista keskimmäisen alas liberoksi. Joukkueen hyökkäystaktiikkana oli odottaa alhaalla kunnes vastustaja nostaisi ylimääräisen pelaajan hyökkäykseen, jolloin tämä olisi haavoittuvainen vastahyökkäyksille. Salernitana menestyi tällä taktiikalla suhteellisen hyvin ja *catenaccio* nousi muotiin Italiassa. Useat pienemmät joukkueet alkoivat käyttää Salernitanan tyyppistä taktiikkaa. Yleensä ne vetivät laitahyökkääjän alas, jolloin laitapuolustaja siirtyi liberoksi. Useimmat taktiikkaa käyttäneistä joukkueista olivat pieniä seuroja. Ne joutuivat yleensäkin vetäytymään alas ja siksi laitapuolustajan siirtyminen jäi usein huomaamatta. Täten taktiikan käyttö oli aluksi satunnaista.

Ensimmäinen *catenaccion* merkittävä käyttäjä oli Triestinan valmentaja Nereo Rocco. Hän nosti niukasti putoamisen välttämisen joukkueen Serie A:n jaetulle toiselle sijalle vuonna 1948. Kahdella seuraavalla kaudella joukkue sijoittui kahdeksanneksi. Nämä olivat hyviä sijoituksia pienelle seuralle. Kuitenkin vasta Alfredo Fonin omaksuttua tyylin Interiin *catenaccio* alettiin nähdä pelityylinä, jolla isot seurat voivat voittaa kilpailuja. Foni käytti oikeaa laitahyökkääjää Gino Armanoa vartioimaan vastustajan vasenta laitahyökkääjää siirtäen oikean puolustajan Ivano Blasonin liberoksi. Armano oli ensimmäinen *tornanti*, laitahyökkääjä joka vetäytyi alas auttamaan puolustusta. Blaso oli puolestaan ensimmäinen kuuluisa libero, vaikka hän olikin hyvin kovaotteinen eikä erityisen taitava. Kaudella 1952–53 Inter voitti Italian mestaruuden *scudeton*. Joukkue teki 34 pelissä vain 46 maalia, 27 vähemmän kuin Juventus. Inter puolestaan päästi vain 24 maalia.¹⁰³

Nereo Roccon ystävän toimittaja Gianni Breran mielestä täydellinen jalkapallo-ottelu päättyi lukemiin 0-0. Rocco ei ollut ajattelussaan yhtä äärimmäinen, mutta hän inhosi suuresti keskikentällä turhien sivuttaissyöttöjen jälkeen menetettyjä palloja. Hänen mielestään kaikkien pelaajien, myös hyökkääjien, tuli vetäytyä alas. Kuitenkin Roccon *catenaccion* muoto AC Milanissa oli kaukana *catenaccion* ikävinä pidetyistä piirteistä. Joukkue voitti kaudella 1961–62 *scudeton* tehden 34 ottelussa 83 maalia. Tämä oli 20 enemmän kuin toiseksi eniten maaleja tehneellä AS Romalla. Joukkueen libero Cesare Maldini oli myös tyylikäs herrasmiespelaaja. Joukkueessa pelasi myös luova mutta laiska hyökkääjä Gianni Rivera. Kuitenkin joukkue harjoitti myös rumaa peliä.

¹⁰³ Wilson 2008, s.173-175.

Helenio Herreran 1960-luvulla valmentamasta Interistä tuli *catenaccion* ylivertainen edustaja. Joukkuetta pidettiin kaiken jalkapallossa esiintyvän väärän ruumiillistumana. Joukkue oli huikean lahjakas, valtavan menestynyt ja äärimmäisen häikäilemätön.¹⁰⁴ Herrera otti keskikenttäpelaajan liberoksi vapauttaen vasemman puolustajan hyökkäämään. Herrera halusi joukkueen pelaavan nopeasti pystysuuntaan ja pääsevän vähintään kolmella syötöllä vastustajan rangaistusalueelle. Inter käytti vasenta puolustajaa Giacinto Facchettia hyökkäämiseen. Koska useimmilla joukkueilla oli käytössä *tornanti*, Facchettilla oli tilaa nousta hyökkäykseen koska hänen vartioitavansa oli sijoittunut alas. Inter voitti Serie A:n vuosina 1963, 1965 ja 1966, sekä sijoittui toiseksi vuonna 1964. Euroopan Cupin joukkue voitti vuosina 1964 ja 1965, sekä hävisi loppuottelun vuonna 1967. Facchettin hyökkäävyydestä huolimatta joukkueen pelityyliä pidettiin puolustusvoittoisena. Joukkuetta syytettiin dopingin käytöstä sekä lahjonnasta ja se käytti myös epärehellisiä keinoja saavuttaakseen voittoja.¹⁰⁵

Kisojen teknisessä raportissa kerrottiin valmentajien pelänneen ennen kisoja väkivallan pilaavan otteluita, mikäli tuomarit eivät pitäisi otteluita tiukasti hallussaan. Erot pelityyleissä ja hermojen hallinnassa arveltiin pääsyiksi väkivallalle. Monien asiantuntijoiden yllätykseksi useimmat ottelut pelattiin hyvässä hengessä ja useissa otteluissa esiintyi korkeatasoista hyökkäävää jalkapalloa. Erityisesti oli huomioitava, ettei kisoissa ajettu yhtään pelaajaa kentältä. Kunnia tästä kuului ennen kaikkea itse joukkueille niiden itsekurista, vaikka ne pelasivat raskaissa olosuhteissa kiihkeiden kannattajien edessä. Kunnia kuului myös erityisesti valmennetuille tuomareille, joille oli näytetty myös videonauhoja opettamaan sääntöjen yhtenäistä tulkintaa.

Raportin mukaan Brasilia voitti mestaruuden ansaitusti. Englantia vastaan joukkue teki vain yhden maalin, mutta muissa otteluissa joukkue teki kolme tai neljä maalia. Useat näistä maaleista saavutettiin upeasti viisaalla lähestymispelillä. Maaliero Brasilialle oli 19–8. Joukkueen puolustusta pidettiin haavoittuvana, mutta joukkueen joka heittää pelaajansa hyökkäykseen täytyy välillä heikentää puolustustaan. Joka tapauksessa Brasilian puolustajat pelasivat monissa otteluissa erittäin hyvin. Brasilian hyökkääjien yksilötaito oli loistava. Yhdessä he muodostivat monipuolisen ja joustavan hyökkäysvoiman. Brasilian hieno hyökkäyspeli rakentui paljolti yksinkertaisille mutta näppärästi suoritetuille seinäsyötöille kahden tai useamman pelaajan kesken tai pitkille ja tarkoille nostoille. Nämä otettiin taitavasti ja nopeasti haltuun ja syötettiin laukaisupaikkaan juoksevalle kolmannelle pelaajalle. Kaikki Brasilian pelaajat kykenivät myös itse viimeistelyyn. Brasilialaiset

¹⁰⁴ Wilson 2008, s.177-179.

¹⁰⁵ Wilson 2008, s.184-187.

ovat taitavia sekä sijoituksissa että kierteisissä laukauksissa. Brasilia käytti kaikissa otteluissa neljän miehen aluepuolustusta linjassa. Tässä kaksi sisintä puolustajaa suojasi toisiaan. Nämä neljä puolustajaa pyrkivät hidastamaan vastustajan hyökkäyksiä odottaen mahdollisuutta taklaukseen tai syötönkatkoon. Joskus nopeat hyökkäykset sotkivat tämän taktiikan. Maalivahti Felix oli välillä epävarma, mutta osan hänen vaikeuksistaan aiheuttivat omat puolustajat. Raportissa mainittiin, että kisoissa menestyi hyökkäysvoittoisen lisäksi myös puolustusvoittoinen pelityyli. Esimerkiksi loppuotteluun päässyt Italian joukkue voitti alkulohkonsa tehtyään kolmessa ottelussa vain yhden maalin mutta pidettyään kaikissa otteluissa maalinsa puhtaana.¹⁰⁶

Molempien maiden lehdistöt kehuivat suuresti Brasilian otteita kisoissa. Brasilian hieno menestys kisoissa oli helpotus kaikille jalkapalloa seuraaville. Englannin MM-kisoissa pelattiin hyvin puolustusvoittoista ja väkivaltaista jalkapalloa. Ennen Meksikon kisoja pelättiin, että hankalat olosuhteet tekisivät otteluista vielä puolustusvoittoisempia. Sen sijaan kisoissa pelattiin loistavaa hyökkäävää jalkapalloa. Lehdistöissä Brasiliiaa pidettiin upeana uuden ajan ilmentymänä. Todellisuudessa se oli viimeinen jäännös menneisyydestä. Suomalainen lehdistö keskittyi pääasiassa joukkueen ja pelaajien kehumiseen. Ruotsalainen lehdistö kiinnitti enemmän huomiota Brasilian taktiikkaan. Myös puolustuspelin heikkouksiin kiinnitettiin enemmän huomiota. Brasilian puolustuspeli ei ollut läheskään yhtä hyvää kuin Englannilla ja Italialla. Joukkueen heikkoudet oli silti helppo antaa anteeksi. Ne saivat pelaajat vaikuttamaan luonnonlapsilta.

Todellisuudessa joukkue oli valmistautunut kisoihin suorastaan tieteellisen tarkasti. Brasilian menestystä auttoivat hankalat olosuhteet. Ennen kaikkea menestys oli silti huolellisen valmistautumisen ansiota. Gunnar Nordahl kiinnitti *Idrottsbladet*issa huomiota siihen, miten Brasilian pelaajat pystyivät pelaamaan millä paikalla tahansa. Myös seuraavissa kisoissa parhaiden joukkueiden pelaajat pystyivät pelaamaan millä paikalla tahansa. Myös he pelasivat ennen kaikkea joukkueen eteen. Brasilian voittoa Italiasta pidettiin hyökkäävän pelityylin voittona puolustavasta pelityylistä. Italian pelityylin puolustusvoittoisuutta on tosin ehkä liioiteltu. Joukkueessa pelasi myös taitavia hyökkääjiä. Lehdistöt olivat tavallaan oikeassa arvellessaan hyökkäävän pelityylin voittaneen. Italia ei enää menestynyt seuraavissa kisoissa. Menestyvät joukkueet Länsi-Saksan kisoissa pelasivat myös hyvin hyökkäysvoittoisesti. Mutta nämä joukkueet olivat eurooppalaisia, ja niiden katsottiin syrjäyttäneen eteläamerikkalaisen pelityylin.

¹⁰⁶ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/67/wc_70_tr_313.pdf

6. Vuoden 1974 MM-kisat: Totaalisen jalkapallon esiinmarssi.

Vuoden 1974 MM-kisat Länsi-Saksassa toivat runsaasti uusia tuulia jalkapalloiluun. Aikaisemmin hyvin menestyneet Englanti ja Neuvostoliitto karsiutuivat kisoista. Uusista tulokkaista Itä-Saksa voitti yllättäen isäntämaan saavuttaen alkulohkon kärkipaikan. Karsinnoissa Englannin pudottanut Puola pudotti alkulohkossaan jatkosta Italian. Joukkue hävisi ainoastaan Länsi-Saksalle ja saavutti lopulta ansaitusti kolmannen sijan. Pronssiottelussa Puola voitti Brasilian joka oli kuin varjo Meksikon kisojen joukkueesta. Puolan joukkueessa pelasi kisojen maalikuningas Grzegorz Lato. Hän teki seitsemän maalia ja hänen joukkueoverinsa Andrzej Szarmach viisi maalia. Parhaiten kisoissa menestyivät totaalista jalkapalloa pelanneet Länsi-Saksa ja Hollanti johtajinaan Franz Beckenbauer ja Johan Cruyff. Loppuottelussa Länsi-Saksa voitti Hollannin 2-1 huolimatta Hollannin ensimmäisellä minuutilla rangaistuspotkusta tekemästä johtomaalista.¹⁰⁷

6.1. Brasilia on vain varjo parhaastaan.

Brasilian avausottelu Jugoslaviaa vastaan päättyi maalittomaan tasapeliin. Helsingin Sanomien mukaan Jugoslavia pelotteli mestareita ja Brasilia tyytyi tasapeliin MM-avauksessa. Vaikka Jugoslavia painostikin toisella puoliajalla selvästi, oli Brasilialla ensimmäisellä puoliajalla mahdollisuus ratkaista ottelu itselleen. Brasilia pelasi tavattoman puolustusvoittoisesti ja yleisö vihelsi toisella puoliajalla tälle pelityylille. Jugoslavia puolestaan oli juuri sellainen kuin saattoi odottaa. Erittäin oikeaoppista jalkapalloa, jossa ei harrastettu koiruuksia, vaikka muutama varoitus tulikin ensimmäisen puoliajan kovassa brasilialaispainostuksessa. Positiivisinta jugoslavialaisten pelissä oli loistava taktillinen osaaminen. Jugoslavia oli laatinut juuri sen taktiikan, joka puri Brasiliaan. Se oli toisen jakson nopea pelirytm, johon Brasilia ei pystynyt missään vaiheessa sopeutumaan. Oudolta tuntui Brasilian taktinen siirto peluuttaa Jairzinho keskellä. Hän pelasi tosin erittäin hyvin, mutta Brasilialta puuttui laitamiespeli lähes kokonaan. Hyökkäyksiä pyrittiin jatkuvasti päättämään keskeltä. Brasilian peli kulki paljon Rivelinon kautta. Ensimmäisellä puoliajalla hän harhautteli vastustajia muutamaa otteeseen todella taitavasti. Toisella jaksolla hänkin katosi kuvasta.

Brasilia hukkasi ottelussa parhaat hetkensä. Molemmat joukkueet esittivät tarkkaa puolustuspeliä. Molemmat joukkueet olivat alkuminuuteilla varsin hermostuneita ja vartiointipeli oli tiukkaa.

¹⁰⁷ <http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=39/overview.html>

Aluksi hyökännyt Jugoslavia joutui syötteleään taaksepäin ja etenemään lyhyin syötöin. Alun hermoilun jälkeen Brasilia alkoi saada yhä enemmän peliotteen haltuunsa. Sen syötöt avasivat peliä huomattavasti paremmin kuin jugoslaviaalaisten näpertely. Melkein kaikki ensimmäisen puoliajan vaaralliset tilanteet syntyivät Jugoslavian maalilla. Alussa Brasilian puolustus esti tehokkaasti Jugoslavialta vaarallisten tilanteiden luomisen. Jugoslavia alkoi päästä peliin mukaan vasta ensimmäisen puoliajan lopulla. Koko toisen puoliajan Jugoslavia painosti vimmatusti ja sillä oli kolme tai neljä aivan vapaata maalintekopaikkaa. Brasilia ei vuorostaan saanut peliään kulkemaan ja se joutui syötteleään taaksepäin maalivahdilleen, mitä sen ei ensimmäisellä puoliajalla tarvinnut tehdä.¹⁰⁸

Uuden Suomen mielestä Brasilia oli vain kalpea varjo verrattuna niihin joukkueisiin, jotka voittivat kolme maailmanmestaruutta. Joukkue ylsi vain vaivoin maalittomaan tasapeliin. Lukuunottamatta ensimmäistä puolta tuntia, jolloin Jairzinho aiheutti nopeudellaan harmia Jugoslavian puolustukselle, Brasilia ajautui lähes epätoivon partaalle sateen liukastamalla kentällä. US ennusti myös, että maailmanmestari tulisi vaihtumaan. Verrattuna vuoden 1970 kisoihin Brasilia oli vaisu. Jugoslavia oli avausottelun perusteella suurempi suosikki. Se hallitsi kenttäpeliä ja myös kehitti ottelun vaarallisimmat tilanteet. Huippuluokan kamppailu ottelu ei ollut. Peli oli hermostunut, rikkonaista ja hidastempoista. Kenties sade oli syynä siihen, että loisto puuttui. Avausotteluksi ottelu oli tyypillinen. Kolme kertaa aikaisemminkin oli avauksessa päädytty maalittomaan tasapeliin. Tasapeli tuntui myös tyydyttävän kumpaakin joukkuetta. Viime minuuteilla ei voitosta enää taisteltu. Ottelusta huokui se henki, että hienoudet ehditään esittää myöhemminkin. Ottelu todisti lehden mukaan oikeiksi ne näkemykset, joiden mukaan Brasilia oli heikentynyt tuntuvasti neljässä vuodessa. Mestarit saivat aikaan vain harvoja maalintekopaikkoja. Jugoslavia pelasi enemmän joukkueellaan kuin mestaruuden puolustajat, jotka yllättäen keskittyivät paljon tiiviimmmin oman maalin varjelemiseen. Moderni jalkapalloilu on sitä, että koko joukkue puolustaa ja hyökkää. Jugoslavia teki niin, Brasilia ei.¹⁰⁹

Myös seuraava ottelu, jossa Brasilia kohtasi Skotlannin, päättyi maalittomaan tasapeliin. Ottelu oli kovaotteinen ja liukutaklauksia nähtiin jatkuvasti. Ottelu oli luonteeltaan melko paljon Brasilia-Jugoslavia ottelun kaltainen. Brasilia hallitsi ensimmäistä puoliaikaa verrattain selvästi, mutta menetti toisella jaksolla otteensa ja Skotlanti pääsi hallitsemaan tilanteita suvereenisti. Ensimmäisellä puoliajalla Brasilia pystyi lähinnä keskikenttäpelinsä ansiosta pitämään tilanteet

¹⁰⁸ HS 14.6.1974, s.31.

¹⁰⁹ US 14.6.1974, s.14.

hallussaan. Jakson loppuvaiheissa tilanteet tasoittuivat ja Skotlanti pääsi luomaan muutaman vaarallisen tilanteen. Toiselle puoliajalle skotit tulivat taistelemaan. Joukkue sai vallattua keskikentän haltuunsa. Skotlannilla oli muutama todella hyvä maalintekopaikka. Helsingin Sanomat kirjoitti: *Brasilian pelityyli on selvästi muuttunut sitten Meksikon MM-kisojen. Joukkue osaa pelata puolustavasti ja myös kovaa. Poissa on iloinen pallottelu. Joukkue pelasi ajoittain jopa rumasti.*¹¹⁰

Brasilia pääsi lopulta maalien ja voiton makuun alkulohkon päätösottelussa. Joukkue varmisti jatkopaikkansa voittamalla Zairen 3-0. Kuitenkaan joukkue ei vielääkään saanut arvostusta osakseen. Helsingin Sanomat piti Brasilian peliä keskinkertaisena. Maalit joukkue sai vain keskinkertaisella pelillä sekä hiellä ja tuskalla. Lehden mukaan joukkueen osakkeet kisoissa eivät vielääkään olleet korkealla. Helsingin Sanomat piti myös jatkosta niukasti pudonnutta Skotlantia aivan Brasilian veroisena joukkueena.¹¹¹

Siihen, että Brasilian esitystä Zairea vastaan pidettiin tehottomana, vaikutti se että Jugoslavia oli aikaisemmin voittanut Zairen 9-0. Brasilian odotettiin yltävän ainakin lähelle vastaavia lukemia. Vaikka Brasilia oli ollut vaikeuksissa Jugoslaviaa vastaan, niin joukkue oli yltänyt tasapeliin ja lopulta Brasilian sijoitus turnauksessa oli Jugoslaviaa parempi. Ei ollut ihme, että Brasilian maalimäärää Zairea vastaan pidettiin pettymyksenä. Vaikka joukkueen tiedettiin heikentyneen Meksikon kisoihin verrattuna, niin kolme maalia heittopussiksi osoittautunutta joukkuetta vastaan oli vähän Jugoslavian yhdeksään maaliin verrattuna. Myöskään joukkueen peli ei sujunut, mitä pidettiin ehkä vieläkin suurempana pettymyksenä. Alkulohkossaan Brasilia ylsi vain välttämättömään: kahteen maalittomaan tasapeliin ja niukimpaan mahdolliseen jatkopaikkaan vaadittuun voittoon. Joukkue selvisi vain niukasti jatkoon. Brasilia sai alkulohkosta neljä pistettä maalieron ollessa 3-0. Skotlanti sai myös neljä pistettä, mutta maaliero oli heikompi 3-1. Skotlanti jäi maalin päähän jatkopaikasta pudoten kisoista vaikka joukkue ei hävinnyt alkulohkossaan yhtään ottelua.

Jatkolohkon avausottelussaan Brasilia saavutti 1-0 voiton Itä-Saksasta. Helsingin Sanomien mielestä ensimmäinen jakso oli todella ikävää jalkapalloa. Brasilia oli lehden mukaan pitkään vaikeuksissa tiukkaa miesvartiointia pelanneen Itä-Saksan kanssa, eikä joukkue vakuuttanut vielääkään voitosta huolimatta. Nähdyllä pelillä joukkueella tulisi olemaan suuria vaikeuksia selvittää

¹¹⁰ HS 19.6.1974, s.28. ja US 19.6.1974, s.12.

¹¹¹ HS 24.6.1974, s.19. ja US 24.6.1974, s.11.

mitaliotteluihin.¹¹² Uuden Suomen mielestä ottelu oli kisojen huonoin siihen mennessä. US:n mukaan joukkueet puolustivat tiukasti ja hyökkäsivät hitaasti toisiaan varoen. Brasilian esitystä pidettiin kesynä eikä joukkueen uskottu voittavan ainakaan ennakkosuosikki Hollantia. Kuitenkin lehti kehui Rivelinon vapaapotkuja ja piti hänen tekemäänsä maalia mestarillisena.¹¹³

Seuraavassa ottelussa, jossa Brasilia voitti Argentiinan 2-1, joukkue sai vihdoin myös arvostusta osakseen. HS:n mukaan voitto oli täysin ansaittu ja Brasilia oli löytänyt MM-vireen. Brasilia oli nyt juuri löytänyt kisojen aikana joukkueen. Siinä ei ole tähtiä, mutta siinä alkaa olla tehoa. Lehden mukaan Brasilian otteissa on nyt jo MM-kaikua tavallista enemmän. Erityisesti joukkuetta pidettiin kovana sen takia, että puolustus oli lähes pettämätön. Libero Luis Pereira nähdään puolustamisen lisäksi myös usein hyökkäämässä vastustajan maalilla. Myös Ze Maria ja Francisco Marinho ovat ensimmäisen luokan hyökkääviä puolustajia. Brasilia ei kuitenkaan vielä ole se joukkue, joka tekee yhteispelillä maaleja. Argentiinaakin vastaan se pystyi vain kerran luomaan kunnon pelitilanteen. Brasilian hyökkäykset perustuivat erityisesti puolustajien yllättäviin ylösnousuihin tai Rivelinon antamiin läpisyöttöihin ja vapaapotkuihin.¹¹⁴ Uuden Suomen mielestä Brasilian voitto oli niukka mutta ansaittu. Joukkue esitti alusta lähtien sitä jalkapalloilua, joka teki siitä jo vuosia sitten maailman johtavan jalkapallomaan. Kahvimaan poikien syöttötyöskentely oli lehden mielestä ajoittain virtuoosimaista.¹¹⁵

Brasilia putosi loppuottelusta häviämällä seuraavassa ottelussa Hollannille maalein 0-2. Helsingin Sanomien mukaan Hollanti hallitsi tilanteita kentällä jo ensimmäisellä jaksolla, eikä joukkueella ollut koko ottelun aikana pienintäkään hätää turvata loppuottelupaikkaansa. Aikaisemmissa otteluissa nähtyä ajoittain jopa näytösluonteista peliä ei nyt nähty. Hollannille olisi riittänyt loppuottelupaikkaan tasapelikin. Tämä näkyi varovaisuutena joukkueen taktiikassa. Brasilia pelasi keskikentällä tuttua lyhytsyöttöpeliään. Joukkueen pelissä oli nähtävissä kaiken aikaa jo aikaisemmin havaittua tehottomuutta. Molemmat joukkueet vaikuttivat yllättävän hermostuneilta ensimmäisellä puoliajalla. Molemmat syyllistyivät myös ajoittain turhaan kovuuteen puolustuspelissään. Jo ensimmäisellä puoliajalla kolme brasilialaista sai varoituksen. Myös hollantilaiset olisivat ansainneet varoituksia. Brasilia sortui tehottomaan hyökkäyspeliinsä. Parhaat tilanteet tulivat pitkistä läpisyöttöistä tai nopeiden puolustajien ylösnousuista. Brasilian paras pelaaja

¹¹² HS 27.6.1974, s.22.

¹¹³ US 27.6.1974, s.12. ja 28.6.1974, s.13.

¹¹⁴ HS 1.7.1974, s. 18.

¹¹⁵ US 1.7.1974, s.10.

oli maalivahti Leao, joka aikaisemmissa otteluissa oli päässyt melko helpolla. Hänellä oli paljon töitä Hollantia vastaan, mutta hän selviytyi hyvin.

Hollanti joutui ensi kerran näissä kisoissa todella kovaa ja tarkasti puolustavaa joukkuetta vastaan. Alkuhermostuksesta päästyään hollantilaiset osoittivat taas kerran, ettei loppuottelupaikka tullut sattumalta. Toisen puoliajan alussa tullut Johan Neeskensin johtomaali muutti lopullisesti pelin luonteen. Brasilian piti tällöin tehdä kaksi maalia päästäkseen jatkoon. Niinpä joukkue tuli ulos kuorestaan ja alkoi hyökätä entistä voimallisemmin. Tämä antoi Hollannille tilaa hyökätä. Lopullinen ratkaisu tuli toisen puoliajan puolivälissä Johan Cruyffin tehtyä Hollannin toisen maalin. Cruyff sai pelata yllättävän vapaasti Brasilian kenttäpuoliskolla. Brasilialaiset harjoittivat kovia otteita ottelun loppuun saakka. Brasilia ei ottelun lopussakaan saanut kunnon hyökkäyksiä aikaan. Joukkue sortui kärkimiesten puutteeseen. Puutteeseen, joka on vaivannut joukkuetta koko turnauksen ajan. HS:n mukaan Hollannin hyökkäävä pelityyli nujersi näpertelevän edellisen maailmanmestarin Brasilian selvästi. *Hollanti osoitti pelillään, että eteläamerikkalaisen hienostelevan pelityylin aika MM-tasolla on ohi. Ja tämä on ehdottomasti voitto jalkapalloilulle.*¹¹⁶

Uusi Suomi kirjoitti puolestaan: *Uudemman eurooppalaisen jalkapallokoulukunnan voimakas lipunkantaja Hollanti raivasi kevyesti tieltään kolminkertaisen maailmanmestarin Brasilian, joka pysyi eurooppalaisessa vauhdissa vain yhden puoliajan.*¹¹⁷ Hollantilaisille ottelun voitonumerot 2-0 merkitsivät täyttymystä myös sikäli, että maa selviytyi ensimmäisen kerran MM-loppuotteluun historiansa siihen saakka kunniakkaimmassa ottelussa. Brasilian valmentaja Zagalon ohjeet nousta rohkeaan hyökkäykseen näkyivät selvästi ensimmäisellä puoliajalla Brasilian otteissa ja hallitsevat maailmanmestarit loivat useita hyviä tilanteita Hollannin maalille. Brasilian maalilla oli lähes yhtä paljon tilanteita, joten ensimmäinen puoliaika oli kauttaaltaan pyöreä. Brasilian uudentyypinen hyökkäystaktiikka jätti puolustukseen useaan kertaan vaarallisen aukon, joka pystyttiin täyttämään vain erittäin räikeillä otteilla, jotka osittain tarttuivat myös hollantilaisiin puolustuspäissä. Uusi Suomi kutsuikin ottelua luunmurskajaisiksi. Jo toisen puoliajan alku osoitti, että ottelun nuotti oli muuttumassa. Brasilia joutui pakon edessä vetäytymään vanhoihin kuvioihinsa, tuloksettomaan ja pieneen pallon siirtoon, joka jätti avaimet täysin hollantilaisille. Hollanti oli jatkossakin täysin hallitseva, eikä edes erittäinen rikkonainen suukopua ja rumia otteita täynnä ollut toisen puoliajan loppu pystynyt murtamaan sen vahvaa otetta ottelun kiistattomana hallitsijana.¹¹⁸

¹¹⁶ HS 4.7.1974, s.21.

¹¹⁷ US 4.7.1974, s.13.

¹¹⁸ US 4.7.1974, s.13.

Brasilian viimeinen ottelu turnauksessa oli pronssiottelu Puolaa vastaan. Brasilia hävisi ottelun lukemin 1-0. Helsingin Sanomat piti ottelua heikkotasoisena. Peli oli tuskin keskinkertaista. Kaikesta näki, että varsinkin Brasiliaa kiinnosti näissä kisoissa vain loppuottelupaikka ja mestaruuden uusiminen. Puolan voitto oli lehden mielestä täysin ansaittu. Keskikentällä brasilialaiset antoivat monia pahoja harhasyöttöjä. HS piti ehkä vielä kovempaan iskuna kuin Hollanti-tappiota Brasilialle tätä. Lyhytsyöttö oli täysin tuomittu täällä epäonnistumaan. Varsinkin sen jälkeen kun Brasilian hyökkäykset suuntautuivat yksinomaan keskustaan. HS:n mielestä hieman liioitellen sanottuna Brasilian parhaat laitamiehet olivat sen molemmat puolustajat. Edes aikaisemmissa otteluissa välillä hyvin onnistuneet kulmurikikat eivät onnistuneet. HS jatkoi samalla linjalla kuin edellisessä ottelussa kirjoittamalla: *Lauantainen peli näytti armottoman selvästi myöskin sen, mikä on eteläamerikkalaisen ja eurooppalaisen jalkapalloilun tämän hetkinen ero. Osaltaan se johtuu tietenkin siitä, että Brasilia on menettänyt tähtensä, se on menettänyt ennen kaikkea aikaisemmissa MM-kisoissa niin timantinkovan hyökkäyskärjen.*¹¹⁹

Myös Uusi Suomi piti pronssiottelua pitkäveteisenä ja tapahtumaköyhänä. Kummankaan joukkueen pelissä ei ollut kehumista. Brasiliaa ei tuntunut enää pronssi kiinnostavan, kun mahdollisuudet mestaruuteen olivat menneet. Yllättävää kyllä Puolakin oli taisteluhengeltään samalla tasolla kuin Brasilia. Ottelussa ei ollut vauhtia, tilanteita, eikä ideaa. Ottelua pidettiin myös kisojen heikoimpana. US:n mielestä Brasilia oli taantunut valmentajansa Mario Zagalon johdolla. *Jo avausottelu antoi selvän viitteen, ettei Brasilia pysty uusimaan mestaruuttaan. Yllättävän pitkälle se kuitenkin pääsi vahvan puolustuksensa turvin. Hyökkäyspelistä ei Brasilian nykyisessä pelisysteemissä kannata puhua. Heillä on hyviä hyökkääjiä, mutta punainen lanka puuttuu pyrittäessä ratkaisuihin. Kun pelissä ei ole ideaa, ovat hyvätkin hyökkääjät vain varjoja siitä mitä he voisivat olla. Esimerkiksi joku Jairzinho on nykyisin aivan toinen mies kuin loistava Jairzinho Pelen rinnalla Meksikon MM-joukkueessa.*¹²⁰

Suomen Urheilulehdessä oli kisojen aikana vain yksi Brasiliaan liittyvä kirjoitus. Vain osa kirjoituksesta käsitteli Brasiliaa ja tämäkin Risto Forssin kirjoitus muistutti lähinnä pakinaa. Tästäkin kirjoituksesta kävi silti ilmi paljolti samoja asioita kuin suomalaisista sanomalehdistä. Brasilian esitystä pidettiin vaisuna ja syyksi tähän katsottiin se, että joukkueesta ei löydy samanlaisia superyksilöitä kuin maailmanmestaruuden voittaneista Brasilian joukkueista. Todettiin, että vaikka Brasilia on suuri maa, niin supertähtiä ei sielläkään synny joka vuodeksi. Kirjoituksessa

¹¹⁹ HS 7.7.1974, s.22.

¹²⁰ US 7.7.1974, s. 18.

todettiin vielä, että brasilialaiset olivat kiitelleet eurooppalaisten taktista osaamista, vaikka heillä itsellään on tavoitteena ampua mahdollisimman monta maalia. Kun asiasta ei päästy yksimielisyyteen syntyi päätös, että maaleja ei tehdä kuin äärimmäisen pakon edessä.¹²¹

6.2. Brasilian maine katoaa pitkien puukkojen yöhön.

Idrottsbladet kirjoitti vain vähän Brasiliasta. Kisojen alussa Gunnar Nordahl arveli Pelen tietäneen, miten huono Brasilian joukkue on. Hän tiesi, ettei pystyisi auttamaan joukkuetta aikaisempiin saavutuksiin, eikä siksi osallistunut kisoihin. Nordahl totesi, että mikäli Brasilian heikko esitys Jugoslaviaa vastaan ei ollut sattuma, niin olisi selvää, että Etelä-Amerikka menettäisi johtoasemansa jalkapallossa.¹²² Kisojen jälkeen Wille Engdahl kirjoitti kisojen olleen katastrofi puolustusvoittoiselle jalkapalloseuralle. Avoimempi, hyökkäävämpi jalkapallo, jota useimmat maat harjoittivat, ei viihdyttänyt ainoastaan yleisöä. Se myös avasi silmiä vastuullisilta johtajilta ja valmentajilta, jotka näkivät aikaisemmin siilipuolustuksen ainoana vaihtoehtona. Maat kuten Brasilia ja Italia eivät voi enää jatkossa pelata nähdyllä tavalla.¹²³

Dagens Nyheter kirjoitti avausottelun jälkeen mestareilta puuttuneen kuninkaan ja ennusti MM-tittelin vaihtavan omistajaa. Lehden mielestä kaikki pyhimykset olivat Brasilian puolella maalittomassa tasapelissä Jugoslaviaa vastaan. Ottelua katsomossa ja tv:stä seuranneille kävi selvästi ilmi, että mestari vaihtuisi tällä kertaa. Se oli selvää jo puoliajalla. Lehden mukaan maaliton ottelu oli aina jossain määrin pettymys ja se piti paikkaansa erityisesti MM-avausottelun kohdalla. Kuitenkin ottelusta löytyi myös hyviä piirteitä ja ne olivat erityisesti Jugoslavian ansiota. Joukkue pelasi ensimmäisen puoliajan lopun hyvin ja jatkoi samalla myönteisellä hengellä myös tauon jälkeen. Joukkue lakkasi kunnioittamasta vastustajaansa ja hieman paremmalla onnella joukkue olisi voinut voittaa ottelun parilla maalilla. Brasilialla puolestaan oli paljon onnea siinä että joukkue ylsi edes tasapeliin. Bobby Byström ei muistanut, että yleisö olisi viheltänyt Brasilialle aikaisemmin, kuten se teki Jugoslaviaa vastaan. Katsojien reaktio oli ymmärrettävä, sillä heidän suuret odotuksensa eivät täyttyneet. DN muistutti toki, että olisi väärin tehdä hätäisiä johtopäätöksiä yhden ottelun perusteella. Kyseessä oli runsaasti paineita sisältänyt avausottelu.

¹²¹ UL 26.6.1974, s. 10-11.

¹²² IB 19.6.1974, s.5.

¹²³ IB 10.7.1974, s.6.

Kuitenkin Jugoslavia oli DN:n mukaan kaikkien katsojien mielestä se joukkue, joka näytti enemmän maailmanmestarilta. Brasilian valmentaja Zagallo oli jo etukäteen varoittanut, että joukkue ei tulisi kisoihin näytöstyyliin pelaten ja tämä oli myös DN:n mielestä totuus. Brasilian ainoa mahdollisuus näytti olevan se, että joukkue tekisi maalinsa vaarallisista vapaapotkuistaan. Muutama niistä oli lähellä onnistua ensimmäisellä puoliajalla, mutta toisella jaksolla joukkueella ei ollut yhtään maalipaikkaa. Kuitenkin oli asioita, jotka osoittivat että Brasilia pelasi huonommin mihin joukkue kykeni. Keskikentällä Rivelino oli eräs joukkueen huonoimmista ja hän oli normaalisti eräs joukkueen parhaista pelaajista. Märän kentän arvioitiin haitanneen joukkuetta. Kuitenkin Brasilialta puuttuivat suuret profiilipelaajat Jairzinhoa lukuun ottamatta ja hän oli liian yksin. Jugoslavian pelissä oli suurta mielikuvitusta, kun taas Brasilia peli oli toisella puoliajalla hämmästyttävän yksipuolista. Jugoslavian parhaana aseena, joka antoi heille kentän hallinnan, pidettiin erityisesti karvausta ylhäältä ja tiukalla vartioinnilla he pakottivat vastustajan vaikeisiin syöttöihin tai pelaamaan palloa alaspäin. Jugoslavialaiset uskalsivat pelata palloa myös ylöspäin, mikä terävöitti hyökkäystä aiheuttaen brasilialaisissa epävarmuutta.¹²⁴

Brasilia-Skotlanti ottelun jälkeen DN ennusti Brasilian kaatuvan ennemmin tai myöhemmin. Brasilia on nyt kahdesti saanut muistutuksen siitä, että joukkueen asema jalkapallon valtaistuimella on hyvin epävarma. Loistavan alun jälkeen joukkue menetti jo toisen puoliajan alussa aloitteen Skotlantia vastaan yltäen onnekaasti maalittomaan tasapeliin. Pistekin oli arvokas maailmanmestareille. Ilman sitä olisi joukkueen tie päättynyt yhtä aikaisin kuin vuoden 1966 kisoissa. Joukkueen tie olisi suurella todennäköisyydellä päättynyt jo alkulohkoon. Nyt Brasilia on käytännössä varmasti jatkossa. Skotlannille tuskin riittää edes tasapeli viimeisessä ottelussa Jugoslaviaa vastaan. Brasilia tulee vaikeuksista voittamaan Zairen yli kahden maalin erolla. Etukäteen ottelu Skotlantia vastaan oli suuresti odotettu. Valitettavasti molempien joukkueiden takia ottelusta tuli antiklimaksi. Pelaajat menettivät nopeasti itsekontrollinsa ja lukemattomat vapaapotkut murskasivat kaikki toiveet korkealuokkaisesta viihteestä. Yleisö sai nähdä ennemmin väkivaltaa kuin jalkapalloa. Pelaajat tekivät rikkeet, mutta vika oli myös tuomarin, joka jätti puuttumatta törkeimpiin rikkomuksiin. Muutama ulosajo olisi tarvittu järjestyksen säilyttämiseksi.

Bobby Byström totesi nähtyään Brasilian kahdesti, että joukkueen täytyisi tehdä maali ennen puoliaikaa voittaakseen. Pelaajien kunto ei riitä kovaan tempoon koko ottelun ajaksi. Meksikon korkeassa ilmanalassa ja kuumuudessa he hyötyivät ilmiömäisestä tekniikastaan. Täällä fysiikka

¹²⁴ DN 14.6.1974, s.29.

merkitsi enemmän ja Byström uskoi Brasilian kaatuvan sen puutteeseen. Tästä tyypillinen esimerkki oli keskikentän tähti Rivelino. Hän aloitti loistavasti johtaen Brasilian peliä kuin kapellimestari. Skotlannin Billy Bremner ei saanut häneen lainkaan otetta. Toisella puoliajalla Rivelino hyytyi ja Bremner nousi kentän parhaaksi pelaajaksi. Häneen perustui Skotlannin toisen puoliajan valtava hyökkäävyys, joka melkein toi heille voiton. Brasilia vastasi tähän kovilla otteilla, pelaajien muistuttaessa pelityyliltään enemmän skotteja kuin skotit itse. Erityisesti Bremneriä otettiin kovaa. Vain Brasilian maalivahti Leao ja puolustaja Luis Pereiran hieno peli esti Skotlannilta maalinteon. Hetkittäin esiintynyt eteläamerikkalainen taituruus vaihtui kivenkovaan peliin yliotteen ja maalipaikkojen ollessa Skotlannilla.¹²⁵

Brasilia selviytyi DN:n mukaan jatkoon vain Zairen muuten erinomaisen maalivahdin epäonnistuessa Brasilian kolmannessa maalissa. Byström oli vakuuttunut siitä, että Skotlannilla olisi ollut Brasiliaa paremmat mahdollisuudet jatkossa. Maailmanmestarit eivät olleet kolmessa pelaamassaan ottelussa onnistuneet missään nimessä täyttämään odotuksia. Joukkue oli Zairea vastaan todella huono, vaikka joukkue pelasi neljällä hyökkääjällä.¹²⁶

DN:n mielestä Brasilian ja Itä-Saksan ottelu oli hyvin huonotasoinen liukkaalla kentällä. Molemmat joukkueet pelasivat puolustusvoittoisesti laittaen vain muutaman pelaajan hyökkäämään. Jo varhain näytti siltä että ensimmäinen maali tulisi ratkaisemaan ja niin lopulta kävikin. Erotuomari joutui antamaan runsaasti varoituksia pelin ollessa hyvin rumaa. Maalivahti Leao myötä Brasilia näytti viimein saaneen huippumaalivahdin, ensimmäisen sitten Gilmarin vuosina 1958 ja 1962. Kuten Gilmar Ruotsin kisoissa 1958, myös Leao onnistui pitämään nollan neljässä ensimmäisessä ottelussaan. Brasilian peli oli kaukana maailmanmestaruustasosta ja joukkueen pitäisi parantaa peliä huomattavaksi uusiakseen mestaruuden.¹²⁷

DN:n mukaan kaikki brasilialaiset saivat uutta toivoa hallitsevien mestareiden voitettua Argentiinan 2-1 pohjustaen jatkolohkon loppuotteluksi seuraavan ottelun Hollantia vastaan. Tämä tapahtui myös hyvän ottelun jälkeen. Brasilia on hiipinyt koko ajan lähemmäksi huippukuntoa ja nyt joukkue pelasi ehdottomasti hienon ottelun. Brasilian peli on rakentunut keskikentän pelinrakentaja Rivelinon ympärille. Rivelino myös aloitti ottelun maalinteon. Hienosti rakennetun hyökkäyksen jälkeen hän ampui suoraan syötöstä kovan laukauksen jota yksikään maalivahti maailmassa ei olisi

¹²⁵ DN 19.6.1974, s.29.

¹²⁶ DN 23.6.1974, s.17.

¹²⁷ DN 27.6.1974, s.27.

pystynyt torjumaan. Argentiina tasoitti ottelun kolme minuuttia myöhemmin ironisesti Brasilian parhaalla aseella vapaapotkulla. Brasilia aloitti toisen puoliajan vahvasti ja siirtyi johtoon kolmen minuutin pelin jälkeen Jairzinhon puskiessa hienon keskityksen maaliin. Brasilian voiton takuumiehet olivat Jairzinho ja Rivelino. Myös Hollannilla uskottiin olevan vaikeuksia heidän pysäyttämisesään. Ottelu oli erittäin hyvä. Molemmat joukkueet pelasivat hyökkäävästi ja näin ottelusta tuli nautittava.¹²⁸

Dagens Nyheterin mielestä Brasilian ja Hollannin kohtaaminen oli skandaaliottelu joka huipentui Luis Pereiran ulosajoon kuusi minuuttia ennen loppua. Jo ensimmäisellä puoliajalla kolme Brasilian pelaajaa sai varoituksen. Ensin Pereira potkaisi erittäin rumasti Hollannin pelaajaa pallon ollessa kaukana. Myös Marinho ja Ze Maria esittivät rumia rikkeitä. Erityisesti Johan Neeskensia kohdeltiin rumasti. Häntä rikottiin todella kovaa ennen kuin hän lopulta joutui jättämään kentän. Eikä erotuomari edes nähnyt ruminta rikettä, kun Neeskensia potkaistiin ensimmäisellä puoliajalla. Hollannin sankari oli odotetusti Johan Cruyff. Hän oli erinomainen koko ottelun. Hän syötti Neeskensin 1-0 maalin ja teki itse 2-0 maalin. Näistä jälkimmäinen oli Hollannin upea vastahyökkäys jossa Krol antoi hienon syötön. Kolminkertainen maailmanmestari oli lyöty joukkue. Koko peli keskittyi Johan Cruyffin ympärille. Hän oli mukana lähes kaikissa tilanteissa. Missään vaiheessa ei ollut epäilystä siitä, kumpi joukkueista oli parempi.

Bobby Byströmin mielestä Brasilia jätti arvottomat jäähyväiset. Joukkue joutui luopumaan kruunustaan pelattuaan ottelun joka muistutti pitkien puukkojen yötä. *Parina viime vuosikymmenenä Brasilia on lahjoittanut meille unohtumattomia juhlahetkiä. He ovat ansaitusti juhlineet loistavuudellaan ja taitavuudellaan. Sen sijaan seuraavat neljä vuotta muistamme heidät huonoina häviäjinä ja siitä että he epärehellisellä pelillään viimeisen 55 minuutin aikana pilasivat ottelun, josta olisi voinut tulla nautittava elämys. Myöskään hollantilaiset eivät olleet pyhimyksiä. Mutta brasilialaiset menettivät ensin käsityksen reilusta pelistä ja rupesivat rikkomaan peliä Hollannin loistavan keskikenttäpelaajan Neeskensin ollessa erityisesti rikkomusten kohteena. Kerran hänet tyrmättiin pallon ollessa muualla. Kerran Luiz Pereira potki hänet julmasti maahan. Pereiran ulosajo symboloi maailmanmestarien alas vajoamista ja tuhoutumista jalkapallon ystävien silmissä. Lopulta vain istuin ja toivoin ottelun loppuvan. Ottelusta tuli vähitellen kärsimystä, jota eivät pystyneet lievittämään edes molempien joukkueiden välillä esittämät hienot otteet.*¹²⁹

¹²⁸ DN 1.7.1974, s.25.

¹²⁹ DN 4.7.1974, s.25.

Hollannin voitto oli toki hieno lohdutus. Kaksi upeaa maalia jättivät varjoonsa vastustajan pyrkimyksen voittaa hinnalla millä hyvänsä. Cruyff, joka joutui pelaamaan lopun peloissaan, oli 1-0 maalin arkkitehti antaessaan tarkan syötön Neeskensille. Sen jälkeen hän lisäsi itse nopeasti johdon lukemiin 2-0. Molemmat maalit olivat tuloksina räjähtävistä vastahyökkäyksistä. Ne olivat Hollannin peli pähkinäkuoressaan. Brasilia oli toki tasavertainen vastustaja joka onnistui aiheuttamaan hollantilaisille epävarmuutta. Brasilia tukahdutti Hollannin hyökkäykset häiritsemällä nopeasti pallollista pelaajaa ja rajoittamalla hänen mahdollisuuksiaan pelata palloa ylöspäin. Hollannin ei kuitenkaan ollut pakko hyökätä ja mitä pitemmälle ottelu eteni, sitä enemmän Brasilian oli panostettava hyökkäykseen ja tämän jälkeen tulivat salamannopeat vastahyökkäykset. Ensimmäisellä puoliajalla Brasilia osoitti ensimmäisen kerran turnauksessaan iskuvoimansa ja oli ikävää, ettei joukkue pystynyt pitämään hermojaan kurissa. Muuten joukkue olisi saattanut voittaa. Näin paha sai palkkansa.¹³⁰

Bobby Byströmin mukaan pronssiottelut eivät yleensä tarjoa hyvää viihdettä. Vastakkain on kaksi väsynyttä ja pettynyttä joukkuetta yleisön edessä, joka vain kuluttaa aikaa ennen loppuottelua. Myös Puolan ja Brasilian ottelu oli melko hyvää unilääkettä noin 80 000 katsojalle. He heräsivät ensimmäisen kerran eloon vasta viisitoista minuuttia ennen loppua maalikuningas Laton tehtyä seitsemännen maalinsa kisoissa. Se riitti ansaittuun 1-0 voittoon. Näin Euroopan menestys kisoissa oli liki täydellinen. Yksikään Etelä-Amerikan maista ei yltänyt mitaleille. Maanosa joutuu odottamaan neljä pitkää vuotta revanssia. Brasilian pelaajat osoittivat vielä kerran olevansa armoitettuja tekniikkataitureita, mutta tekniikasta oli tullut heille itsetarkoitus. Se ei tuota tuloksia. Joukkue saapui turnaukseen ilman yhtään valovoimaista hyökkääjää. Heillä oli tunnettuja nimiä, mutta nämä eivät saaneet juuri mitään aikaan. Laukaukset Puolaa vastaan olivat helppoja. Valmentaja Mario Zagallon arveltiin tajunneen tämän jo ennen kisoja, joten hän panosti varman päälle pelaamiseen. Kuitenkin pronssiottelussa hän vaihtoi kesken pelin keskikenttäpelaajan hyökkääjään. Ottelun tempo parani merkittävästi ja siirto oli vähällä tuottaa tulosta. Puolan pelastukseksi koitui joukkueen kyky hyödyntää laitahyökkääjien nopeutta pitkillä ja yllättävillä syötöillä.

Puolan laitahyökkääjien nopeus ja pujottelutaito ovat hieno peruste laitahyökkääjien hyödyntämisen puolestapuhujille. Brasilian maailmanmestaruus Meksikossa johtui suurelta osin Jairzinhon ilmiömäisestä liikkeestä oikealla laidalla, missä häntä ei pystynyt pysäyttämään kukaan. Näissä

¹³⁰ DN 4.7.1974, s.25.

kisoissa hän on pelannut pääasiassa keskellä viihtyen sillä paikalla ilmeisen huonosti. Pronssiottelussa hän oli selvästi eräs kentän heikoimmista pelaajista. Zagallo on sen sijaan korvannut laitahyökkääjät hyökkäävillä puolustajilla. Vaikka he ampuvatkin erinomaisesti, heidän käyttönsä on sekä rasittavaa että aikaa vievää. Puolustaja Marinho ei myöskään Puolan voittomaalissa ehtinyt puolustamaan annettuaan harhasyötön. Puolalle pronssimitali oli suuri saavutus. Brasilia ei luultavasti olisi arvostanut sitä kovinkaan korkealle kolmen maailmanmestaruuden jälkeen.

Erityisesti tämä näkyi joukkueen tunnetuimmissa pelaajissa. Rivelino pelasi ensimmäiset viisitoista minuuttia upeasti. Puoliajan jälkeen hän käveli päämäärättä ympäriinsä. Voi vain kuvitella, miten hyvä hän olisi ollut, jos hänellä olisi ollut Puolan keskikenttäpelaajien potentiaali työntekoon. Tai mikäli Brasilialla olisi ollut Länsi-Saksan fyysinen voima ja vireys. Ei ole ihme mikäli Zagallo tai hänen seuraajansa pyrkii yhä enemmän lähentämään Brasiliaa eurooppalaiseen pelityyliin. Yhdistelmä Brasilian teknistä loistoa ja Länsi-Saksan voimakasta työntekoa olisi voittamaton sekoitus. Eri asia on, ilmestyykö sellaista koskaan. Argentiinassa 1978 saattaa tekninen loistokkuus riittää Meksikon 1970 kisojen tavoin. Yhteenvetona ottelusta oli, että Puola vahvisti asemaansa kisojen suurimpana yllättäjänä. Silti edes se ei estänyt yleisöä odottamasta malttamattomana loppuottelua.¹³¹

6.3. Brasilia jää totaalisen jalkapallon jalkoihin.

Kisoissa hopeaa saavuttanut Hollannin pelasi niin kutsuttua totaalista jalkapalloa. Tämän pelityylin kehitti 1960-luvulla Amsterdamin Ajaxia valmentanut Rinus Michels, joka valmensi myös Hollantia MM-kisoissa 1974. Myös Kiovan Dynamoa valmentanut Valeri Lobanovski kehitti samoihin aikoihin Michelsin kanssa pelityylin samoilla periaatteilla. Totaalisessa jalkapallossa keskeistä oli kentän tilan hallinta. Joukkueen pitäessä palloa hallussaan tila pyrittiin saamaan mahdollisimman suureksi, jotta pallon hallussapito olisi helppoa. Kun pallo oli vastustajalla, tila pyrittiin kaventamaan, jolloin vastustajan olisi vaikeaa pitää palloa hallussaan. Pelaajia rohkaistiin vaihtamaan paikkoja ja tukkimaan tila vastustajalta. Pelaajat käyttivät myös aggressiivisesti paitsioansaa tilan tukkimiseen. Pelityylissä keskeisenä osana toimi vastustajan painostaminen.¹³² Ajaxin keskeisenä pelaajana ja joukkueen johtajana toimi Johan Cruyff.¹³³ Ajaxissa Johan

¹³¹ DN 7.7.1974, s.15.

¹³² Wilson 2008, s.218-221.

¹³³ Wilson 2008, s.223.

Neeskensin tehtävänä oli vastustajan pelintekijän tukehduuttaminen ja hän jahtasi tätä usein syvälle vastustajan kenttäpuoliskolle. Myöhemmin myös joukkueoverit seurasivat häntä. Ajaxin puolustuslinja nousi hyvin ylös ja vastustajan pelitila tukkiutui.¹³⁴

Myös maailmanmestaruuden voittaneella Länsi-Saksalla oli 1970-luvun alussa loistava joukkue. Vuonna 1972 Euroopan mestaruuden voittanutta Länsi-Saksan joukkuetta pidetään kaikkien aikojen parhaana saksalaisjoukkueena. Tämä joukkue sai runsaasti ylistystä osakseen.¹³⁵ Myös maailmanmestarijoukkue muistutti hyvin paljon runsaasti kehuttua Hollannin joukkuetta. Länsi-Saksa oli muistuttanut Hollantia vielä enemmän, mikäli vuoden 1972 joukkueen tähtipelaaja Günter Netzer olisi ollut mukana parhaassa kunnossaan. Loppuottelussa joukkueet muistuttivat toisiaan hyvin tarkasti. Myös saksalaiset vaihtoivat hollantilaisten tavoin runsaasti paikkojaan kentällä. Ainoa merkittävä ero oli se, että Gerd Müller ei ollut Johan Cruyff. Müller oli pelkästään vuorevarma viimeistelijä.¹³⁶

Vuosi 1974 oli käännekohta eteläamerikkalaisen jalkapallon kehityksessä. Maanosan kolme suurta jalkapallomaata Argentiina, Brasilia ja Uruguay saivat nähdä Hollannin tehneen heidän pelityylinsä vanhanaikaiseksi. Pallon ollessa vastustajalla hollantilaiset kavensivat tilan ja antoivat jatkuvaa painetta pallolliselle pelaajalle. Eteläamerikkalaiset eivät olleet tottuneet tähän. Aikaisemmin he olivat saaneet pitää palloa pitkään hallussaan. Vuoden 1974 kisat päättivät Uruguayn ajan merkittävänä jalkapallomaana. Argentiina jatkoi vanhaa syöttöpeliään, mutta lisäsi vauhtia peliinsä. Brasilia puolestaan pyrki saavuttamaan eurooppalaisten fyysisen kestävyuden, jotta joukkue tämän jälkeen kykenisi voittoihin pelaajien loistavan tekniikan ansiosta. 1980-luvun alussa Brasilia palasi joksikin aikaa taidokkaaseen syöttöpeleihin. Kuitenkin yleisesti ottaen brasilialaispelaajista tuli fyysisempiä ja joukkueen pelityyli muuttui käytännöllisemmäksi pohjautuen nopeisiin vastahyökkäyksiin.¹³⁷

Kisojen teknisen raportin mukaan niiden, jotka uskovat hyökkäävän jalkapallon paluuseen tulevaisuudessa rohkaisuna toimi se, että loppuottelussa pelanneet joukkueet tuottivat yhtenäisesti lävistäviä hyökkäyksiä. Länsi-Saksa ja Hollanti hallitsivat useissa otteluissaan selvästi tilastoja lävistävistä hyökkäyksistä ja laukauksista. Myös loppuottelussa molemmat joukkueet saivat runsaasti lävistäviä hyökkäyksiä. Tilastojen mukaan jätettäessä laskuista kulma- ja vapaapotkut,

¹³⁴ Wilson 2008, s.226.

¹³⁵ Hesse-Lichtenberger 2003, s.187.

¹³⁶ Hesse-Lichtenberger 2003, s.195.

¹³⁷ <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi//football/7539910.stm>

selvä enemmistö maalipaikoista kisoissa syntyi hyökkäyksistä laidoilta. Niiden jotka haluavat nopeiden laitahyökkääjien paluuta on syytä rohkaistua selvistä todisteista, joiden mukaan hyökkäykset laidoilta tuottavat selvästi eniten maalipaikkoja. Nämä todisteet rohkaisevat myös niitä, jotka haluavat hyökkääjän juoksevan maalin edustalle tyhjään tilaan tekemään maalin keskityksestä. Nämä asiat osoittivat että hyökkäävä jalkapallo on puolustusvoittoista tehokkaampaa.

Eteläamerikkalaiset joukkueet olivat tottuneet viettämään paljon aikaa keskikentällä antaen lyhyitä syöttöjä toisilleen. Usein he antoivat näppäriä yhden kosketuksen neppauksia toisilleen ennen yritystä hyökätä. Eteläamerikkalaiset joukkueet syöttelivät toisilleen yhdellä puolella kenttää jättäen toisen puolen tyhjäksi vapaan puolustajan tai keskikenttäpelaajan nousua varten. Tällainen lyhytsyöttöpeli on haavoittuva eurooppalaisten nopeille ja päättäväsille taklauksille. Brasilia aloitti tällä tyylillä hyvin Jugoslaviaa, Skotlantia ja Hollantia vastaan. Otteluiden edetessä vastustaja alkoi aavistaa lyhyitä syöttöjä ja taklaamaan nopeammin ja varmemmin. Tämän seurauksena Brasilian keskikenttäpelaajien ja hyökkääjien pelirytmä meni sekaisin. Kun vakiintunut pelityyli ei onnistu, pelaajat alkavat yrittää enemmän yksin. Pelin sujuessa kuumaveriset eteläamerikkalaiset esittävät hämmästyttävää vauhtia ja luovaa taitoa. Kun peli ei suju he suuttuvat sekä vastustajalle, tuomarille että joukkueovereille. Eurooppalaiset ovat harvoin yhtä taitavia kuin eteläamerikkalaiset, mutta he ovat joukkueina periksi antamattomia tappioasemassa ja kykenevät saamaan voimia vastustajan voittamiseksi. Lopulta sekä Jugoslavia, Skotlanti ja Hollanti hallitsivat Brasiliaa vastaan selvästi otteluiden jälkimmäisiä puoliskoja.

Hollannin joukkueen erityispiirre oli pallon pelaaminen tyhjään tilaan nopeasti juoksevalle pelaajalle. Tämä oli keskeinen piirre myös 1950-luvun alun kuuluisassa Unkarin joukkueessa. Hollanti pyrki luomaan tyhjän tilan vastustajan maalin edustalle. Hyökkääjät juoksivat tähän tilaan ja joskus pienikin ohjaus riitti maalintekoon. Hollanti sai kisoissa aikaan loistavia syöttökuvioita. Usein kolme tai neljä pelaajaa vaihtoi niissä nopeasti paikkaa käyttäen tarkkoja ja nopeita pitkiä tai lyhyitä syöttöjä. Liikkeen käynnistyessä pelin tempo lisääntyi. Pelaajat juoksivat etsien tilaa ja kun se löytyi, pallo pelattiin sinne. Hollanti hyökkäsi koko joukkueella. Heti kun pallo oli purettu, puolustajat nousivat, jolloin monet vastustajan pelaajista jäivät paitsioon. Tällainen hyökkäysintä jätti usein vaarallisen paljon tilaa puolustukseen. Mutta heti kun pallo oli menetetty, Hollannin hyökkääjät juoksivat alas taklaamaan ja häiritsemään vastustajaa. Tällainen hyökkääjien pelitapa oli merkittävä tekijä Brasilian voittamisessa. Hyökkääjät sijoittivat itsensä pallollisen pelaajan eteen tukkien häneltä tilan ja pakottaen hänet syöttämään. Hollannin hyökkääjät taklasivat vastustajaa aikailematta. Joskus he saivat pallon haltuunsa, mutta useimmiten he pakottivat vastustajan

epätarkkoihin syöttöihin jotka katkaistiin. Länsi-Saksan peli pohjautui älykkääseen peittämiseen ja syötönkatkoihin puolustuksessa. Hyökkäyksessä joukkueella oli kaksi pelitapaa. Ensimmäisessä käytettiin lyhyitä ja nopeita seinäsyöttöjä. Toisessa käytettiin hyökkääjien tai nousevien laitapuolustajien nopeita hyökkäyksiä laidalta. Menestys jalkapallossa riippuu puolustuksen ja hyökkäyksen tasapainosta ja suuri ansio Länsi-Saksan maailmanmestaruudesta kuului joukkueen puolustajille.¹³⁸

Lehtien kirjoittelun sävy oli Meksikon kisojen ylistyksen jälkeen muuttunut täysin toisenlaiseksi. Brasilialaista ja eteläamerikkalaista pelityyliä pidettiin näpertelevänä ja suoraviivaista eurooppalaista pelityyliä ihasteltiin. Verrattuna Meksikon MM-kisoihin Brasilian joukkue oli Länsi-Saksan MM-kisoissa huomattavan tehoton. Meksikossa joukkue oli tehnyt kuudessa ottelussa 19 maalia. Lisäksi Brasilia oli tehnyt maalinsa kovia joukkueita vastaan. Länsi-Saksassa joukkue teki seitsemässä ottelussa vain kuusi maalia. Näistäkin maaleista puolet tuli heikkoa Zairea vastaan ja tämänkin ottelun maalimäärää pidettiin vähäisenä. Peräti neljässä ottelussa Brasilia jäi kokonaan maaleitta. Brasiliaa syytettiin myös rumista otteista, erityisesti Skotlantia ja Hollantia vastaan. Nämä ottelut muistuttivat ikävällä tavalla vuoden 1954 MM-kisojen ”Bernin tappelua” Unkaria vastaan. Voi olla, että muistot vuoden 1966 MM-kisojen tapahtumista saivat Brasilian pelaamaan aikaisempaa fyysisemmin. Lehdet kehuivat Brasiliaa vain yhdestä ottelusta, ottelusta Argentiinaa vastaan. Monia Brasilian otteluista pidettiin heikkotasoisina. Vaikka Brasilian heikentyminen ei ollutkaan yllätys, niin se oli silti pettymys. Suurin osa Meksikon kisojen tähtipelaajista, ennen kaikkea tietysti Pele, oli poissa. Vain kaksi pelaajaa oli mukana vuoden 1970 MM-finaalijoukkueesta, Rivelino ja Jairzinho. Uudet pelaajat eivät myöskään olleet entisten veroisia.

Molempien maiden lehdistöt kykenivät havaitsemaan, miten selvästi Brasilian pelityyli oli jäänyt ajastaan jälkeen. Pelaajat pyrkivät aikaisempien kisojen tapaan pitämään palloa pitkään ja taitavasti hallussaan keskikentällä ja antamaan taitavia syöttöjä. Mutta tällä kertaa heitä taklattiin herkeämättä, eikä heille annettu tilaa pelata. Saatuaan pallon haltuunsa vastustaja käytti armotta hyväkseen Brasilian pelityylin antaman tilan. Brasilialaisten fyysinen kestävyys ei myöskään vetänyt vertoja eurooppalaisille. Brasilia aloitti useat otteluistaan hyvin, mutta hyytyi otteluiden edetessä. Pelaajat eivät kyenneet hallitsemaan hermojaan vastustajan taklatessa heitä ja omien suoritusten epäonnistuessa. Tämä turhautuminen näkyi kovina otteina. Erityisesti ruotsalainen lehdistö tuomitsi jyrkästi brasilialaisten väkivaltaisuuden. Ruotsalainen lehdistö kykeni myös

¹³⁸ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/65/wc_74_tr_312.pdf

havaitsemaan, miten tärkeitä hyvät laitahyökkääjät olivat. Brasilian menestys Meksikossakin perustui Jairzinhon erinomaisuuteen laidalla. Nyt Brasilialla ei ollut riittävän hyviä laitahyökkääjiä ja joukkue joutui käyttämään nousevia laitapuolustajia. Kuitenkin Brasilia oli tällöin erityisen haavoittuvainen vastahyökkäyksille, mikäli joukkue menetti pallon.

7. Vuoden 1978 MM-kisat: Kisat ilman hallitsijaa.

Vuoden 1978 MM-kisoja Argentiinassa ei pidetä erityisen hyvätasoisina. Suurin osa otteluista oli puolustusvoittoisia ja väkivaltaisia. Mikään joukkue ei kyennyt pelaamaan useita hyviä otteluita, kuten Länsi-Saksa ja Hollanti 1974. Neljästä parhaasta joukkueesta Italia aloitti hyvin, mutta jatko ei sujunut yhtä hyvin ja joukkue jäi neljänneksi. Brasilia oli vaikeuksissa alkulohkossaan, mutta paransi jatkossa. Joukkue voitti pronssia jääden vain niukasti loppuottelun ulkopuolelle. Hollanti oli lähellä jopa jäädä alkulohkoon, mutta joukkue selviytyi lopulta jatkoon huolimatta 2-3 tappiosta Skotlannille. Jatkolohkossa joukkue pelasi paremmin ja voitti Itävallan 5-1. Ottelu Länsi-Saksaa vastaan päättyi 2-2 tasapeliin Hollannin noustua kahdesti tappioasemasta. Myös Italiaa vastaan Hollanti oli tappiolla 0-1, mutta nousi 2-1 voittoon. Myös Argentiinalla oli vaikeuksia alkulohkossa ja joukkue sai apua tuomareilta. Argentiina selviytyi jatkolohkosta loppuotteluun suosiollisen otteluohjelman avustamana.¹³⁹ Loppuottelu oli eräällä tavalla sopiva huipennus kisoille. Se pelattiin huonossa ilmapiirissä ja tuomittiin erittäin huonosti. Laadultaan se oli keskinkertainen ja Argentiina saavutti äärimmäisen niukan voiton. Argentiina teki avausmaalin ensimmäisellä puoliajalla mutta Hollanti tasoitti toisella. Varsinaisen puoliajan lopulla Hollanti sai vielä tolppalaukauksen, mutta Argentiina teki jatkoajalla kaksi maalia voittaen lopulta 3-1. Argentiinan sankari oli Mario Kempes, kisojen paras pelaaja. Hän teki loppuottelussa Argentiinan kaksi ensimmäistä maalia ja oli luomassa kolmatta.¹⁴⁰

7.1. Brasilian joukkuetta pidetään huonona.

Brasilian avausottelu Ruotsia vastaan päättyi 1-1 tasapeliin. Helsingin Sanomat kirjoitti Ruotsin osoittaneen olevansa MM-paikkansa arvoinen. Ruotsin oli vuoro osoittaa, että jalkapallon MM-kisoissa yllätykset ovat herkässä. Erittäin vahvana mestariehdokkaana pidetty Brasilia joutui kaikkien yllätykseksi tyytymään tasapeliin. Ruotsia osoitettiin sormella kisojen alkaessa. Joukkueen väitettiin selviytyneen lopputurnaukseen onnekkaasti erittäin helposta karsintalohkosta. Ruotsi osoitti kuitenkin avausottelussaan, että paikka lopputurnauksessa on täysin ansaittu. Ottelun alku sujui ennakkolaskelmien mukaisesti Brasilian hallitessa tilanteita ja ruotsalaisten saadessa vain harvoin koskea palloon. Kuitenkin Brasilia jätti lukuisat paikkansa käyttämättä ja jakson vanhetessa Ruotsi pääsi paremmin peliin mukaan. Ruotsalaisten terävät vastahyökkäykset aiheuttivat tukalia tilanteita, eikä Ruotsin johtomaali ollut yllätys. Brasilia onnistui tasoittamaan, mutta toisella jaksolla Ruotsi hallitsi tapahtumia varmistellen tasapeliä. Ruotsin esitys oli hämmästyttävän

¹³⁹ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/53/fwc_argentina_1978_a_part1_306.pdf

¹⁴⁰ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/51/fwc_argentina_1978_a_part2_305.pdf

täysipainoinen. Joukkue ei lähtenyt yksipuoliseen puolustuspeliin vaan loi hyökkäystilanteita siinä missä Brasiliakin. Brasilia oli pettymys. Otteista puuttui ruuti ja räminä. Varsinkin maalin edessä pelaajat olivat yllättävän kesyjä. Kapteeni Rivelino järjesteli varsinkin ensimmäisellä puoliajalla peliä mallikkaasti, mutta missään vaiheessa ei hänenkään pelissä ollut ratkaisevaa loistokkuutta.¹⁴¹

Brasilian ja Espanjan ottelu päättyi maalittomaan tasapeliin. Helsingin Sanomien mukaan Brasilian peli oli täysin tukossa ilman Rivelinoa. Joukkueen vaikeudet kisoissa jatkuivat. Esitys Espanja-ottelussa oli yhtä murheellinen kuin Ruotsia vastaan. Mar Del Platan lähinnä kynnöspeltoa muistuttaneella kentällä palloa pyöriteltiin verkkaiseen tyyliin lähinnä keskikentällä ja ottelu olikin kisojen siihen mennessä heikoin. Brasilialta puuttui Ruotsia vastaan loukkaantunut Rivelino ja tämä näkyi yllättävän selvästi. Vain joukkueiden puolustukset selviytyivät puhtain paperein ja nekin vain näyttivät hyviltä. Keskialueen näpertely ei juuri johtanut maalipaikkoihin ja Brasilian paras tilanne syntyikin espanjalaispuolustajan puskiessa pallon oman maalin ylärimaan. Brasilia pääsi muutaman kerran yrittämään maalintekoa vapaapotkuista, mutta Rivelinon puuttuessa ei näitäkään tilanteita saatu hyödynnettyä.¹⁴²

Alkulohkon viimeisessä ottelussaan Brasilia voitti Itävallan 1-0. Kuitenkin HS piti Brasiliaa kisojen siihen mennessä suurimpana pettymyksenä. Jatkopaikkansa jo varmistanut Itävalta pelasi puolella vauhdilla ja Brasilia pääsi hallitsemaan selvästi. Silti joukkueen pelistä kuului mielikuvituksen puute. Hyökkäykset tyrehtyivät liian usein keskikentän viivyttelyyn, kun vapaana olevaa pelaajaa ei tahtonut löytyä. Brasilian painostus tuotti vain neljä vapaapotkua. Ne jäivät tuloksettomiksi ja muutkin laukaukset kilpistyivät Itävallan puolustukseen ja maalivahtiin. Toisen puoliajan alussa Itävalta painosti, mutta Brasilia pääsi vähitellen hallitsemaan. Kuitenkin tehottomuus oli silmiinpistävä. Brasilialle ei HS:n mukaan uskaltanut luvata edellisiä kisoja parempaa sijoitusta elleivät otteet paranisi ratkaisevasti.¹⁴³

Helsingin Sanomien mielestä Brasilia pelasi hyvin Perua vastaan. Brasilia kukisti Perun, piti oman maalinsa puhtaana ja mikä parasta teki kolme maalia. Perulla ei ollut ottelun missään vaiheessa pienintäkään mahdollisuutta voittoon. Brasilian Dirceu teki voittomaalit erittäin näyttävästi. Kuitenkin Argentiinan uskottiin olevan Brasilialle liian kova vastustaja.¹⁴⁴ Brasilia oli US:n mukaan pessyt kokonaan kasvonsa kohdatessaan Perun. Brasilia pelasi voimakkaasti ja sillä oli alusta asti

¹⁴¹ HS 4.6.1978, s.31. ja US 4.6.1978, s.27.

¹⁴² HS 8.6.1978, s. 26.

¹⁴³ HS 12.6.1978, s.24. ja US 12.6.1978, s.14.

¹⁴⁴ HS 16.6.1978, s.27.

henkinen yliote. Tosin Peru taisteli erinomaisesti, mutta maalinteko oli ylivoimainen tehtävä ja Brasilian 3-0 voitto oli hyvän pelin jälkeen ansaittu. Brasilia pelasi tosiaan jopa maailmanmestarin ottein. Kaikki alkulohkon teennäisyys ja jopa töppäily olivat poissa. Peru ei missään nimessä ollut pettymys, mutta se jäi toiseksi Brasilian hienon ja tuloksellisen pelin takia.¹⁴⁵

Brasilian ja Argentiinan välinen ottelu oli Helsingin Sanomien mukaan kova, osittain jopa raaka. Molemmat viljelivät runsaasti kovia otteita vastustajan pysäyttämiseksi. Isäntien vahva alku ei säikäyttänyt Brasiliata, joka hallitsi hienokseltaan kenttäpeliä ja sai kuuluisan syöttöpelinsä rullaamaan. Brasilia ei silti pystynyt rakentamaan varsinaisia maalipaikkoja.¹⁴⁶ Armottoman kovat otteet ja rajut taklaukset kehystivät Argentiinan ja Brasilian ottelua Uuden Suomen mukaan. Kaksi suurta taisteli alusta loppuun asti luvallisin ja luvattomin ottein. Molemmat hyökkäsivät koko laajoilla miehistöillään, mutta puolustuspeli oli huippuluokkaa. Jatkuva takominen ei vain palloon vaan myös vastustajaan kysyi voimia. Onneksi tuomari tarttui tiukasti ohjaksiin ja piti pelin jotenkin aisoissa. Hänellä oli erittäin vaikea tehtävä ja viidesti hän joutui antamaan varoituksen. Silti hän yleensä vapautti, ennen kuin rankaisi, sillä alun toistakymmentä kertaa esiintyi törkeyksiä, joista varoitus olisi ollut paikallaan. Toisella puoliajalla otteet vain kovenivat. Vastustajia kohtaan ei tunnettu mitään armoa. Kentällä oli 22 viikatemiestä, jotka olivat aina valmiina niittämään vastustajan ketoon. Nopeat, tosin kovuudella höystetyt hyökkäykset aaltoilivat puolelta toiselle. Maalintekoon uhrattiin kaikki mahdolliset voimavarat, mutta puolustukset kestivät. Molemmat maalivahdit olivat fantastisia. He joutuivat paineeseen, mutta heidän torjuntansa olivat virheettömiä.¹⁴⁷

Brasilia sai HS:n mukaan tehdä täyden työn hankkiessaan 3-1 voiton Puolasta. Nelinho teki vapaapotkusta johtomaalin, mutta Puola tasoitti ennen taukoa. Vauhdikkaalla toisella jaksolla molemmilla joukkueilla oli maalipaikkoja, mutta vain Roberto onnistui kahdesti maalinteossa.¹⁴⁸ Uuden Suomen mukaan Brasilia pelasi erittäin väkevän toisen puoliajan Puolaa vastaan. Jo ensimmäinen puoliaika sujui Brasilian merkeissä, mutta avausmaalin jälkeen peli lukkiintui. Jatkossa Brasilia kuitenkin näytti kyntensä. Joukkue pelasi nopeasti, vauhdikkaasti ja laukoi enemmän kuin aikaisemmin.¹⁴⁹

¹⁴⁵ US 15.6.1978, s.25.

¹⁴⁶ HS 20.6.1978, s.23.

¹⁴⁷ US 20.6.1978, s.16.

¹⁴⁸ HS 23.6.1978, s.31.

¹⁴⁹ US 22.6.1978, s.15.

Brasilia voitti pronssiottelussa Italian maalein 2-1. Helsingin Sanomien mukaan Italia menetti pelin puolustamalla. Lehden mukaan ottelu jatkoi järkähtämättä sitä heikkoa kuvaa, joka huippupalloilusta kisoissa on jäänyt. Brasilia vei oikeutetusti pronssin, mutta joukkueen esitys kohosi vain ajoittain toisella puoliajalla sellaiseksi, että se voidaan hyväksyä. Tiukkaa miesvartiointia pelannut Italia alkoi varmistaa johtoaan liian aikaisin ja menetti täysin pelirytmensä toisella puoliajalla. Italian voitiin sanoa ansainneen ensimmäisen puoliajan johtonsa, sillä Brasilia tyytyi vain jonkinlaiseen pallotteluun. Todelliset hyökkäykset ruudikkaine laukauksineen puuttuivat. Toisella puoliajalla peli muuttui ja Italian maali oli jatkuvasti vaarassa. Brasilia saikin tehtyä kaksi maalia ja voitti ottelun.¹⁵⁰ Suomen Urheilulehden mielestä Brasilia ansaitsi pronssiottelussa voittonsa Italian tyhmän taktiikan vuoksi. Kokonaisuudessaan brasilialaisten pelipanos oli kuitenkin sitä luokkaa, ettei se ollut mitalisijan väärtti. Aikaisempiin vuosiin verrattuna on Brasilian pelityyli muuttunut paljon ikävämmäksi ja pelkistetyimmäksi. Kova ja suoraviivainen peli oli syrjäyttänyt kauniin, mielikuvitusriikkaan ja teknisen jalkapalloilun.¹⁵¹

7.2. Brasilian joukkue ei saa kehuja osakseen.

Dagens Nyheterin mukaan jalkapallomaailma on täynnä hämmästyä Ruotsin pelattua 1-1 tasapelin Brasiliaa vastaan ja vastattua suorituksesta, joka on ehdottomasti kappale ruotsalaista urheiluhistoriaa. Vastustaja oli toki hyvin lähellä voittoa, mutta Ruotsi menetti myös 1-0 johtonsa hyvin nolosti. Siksi joukkueen ei ole syytä pyytää anteeksi tulosta, joka on voimakas eteenpäin vauhdittaja myöhemmin kisoissa. Bobby Byströmin mielestä Ruotsin uroteko rakentui, kuten hän toivoi viisaudelle, vastustajaa kunnioittamattomalle esitykselle ja joukkueen vaikuttavalle työlle. Kukaan ei ollut huono ja monet olivat hyviä. Ottelu paljasti hyvin esimerkiksi sen, miten tärkeätä oli että joukkue rakentui Malmö FF:n pelaajien ympärille, jotka tuntevat toisensa erittäin hyvin. Ruotsi pelasi alusta alkaen viisaasti ja rennosti. Joukkue tiesi jo etukäteen olevansa vastustajaa teknisesti heikompi, eikä yrittänyt koskaan kilpailla sillä alueella. Brasilia loi kuitenkin vain vähän tilanteita. Vaikka he pitivätkin ajoittain palloa paljon hallussaan, niin ruotsalaiset suorastaan mestarillisesti estivät heiltä pääsyn ylöspäin. Vain muutaman kerran keskuspuolustus aukeni, mutta maalivahti torjui mestarillisesti nämä paikat.

Ruotsalaisten rentous oli ilmiömäistä ja myös heidän kykynsä rakentaa hyökkäyksiä hienoa. He lopettivat ensimmäisen puoliajan vahvasti ja siksi Brasilian tasoitus oli kuin kylmä suihku. Joukkue

¹⁵⁰ HS 26.6.1978, s.25. ja US 26.6.1978, s.12.

¹⁵¹ UL 28.6.1978, s. 4.

sai ilmaisen maalipaikan kun ruotsalaispuolustaja ei reagoinut riittävän nopeasti. Tauon jälkeen Ruotsi näytti nopeasti toipuneen takaiskusta. Joukkue jatkoi samalla varmalla ja itseluottamusta antavalla tyyllillä ottelun loppuun. Kunnioitus heitä kohtaan nousi varmasti muiden joukkueiden keskuudessa. Ruotsin joukkue on vahva ja erityisesti se pelaa hyvin yhteen. Joukkueen esitys oli loistava, kun otti huomioon että vastassa oli kolminkertainen maailmanmestari. Byström muisti nähneensä harvoin jos koskaan vastustajan antaneen Brasilian pelata niin vähän ylöspäin. Ruotsi sulki pelaajat häkkeihin ja pakotti heidät pallottelemaan toisilleen, ilman että he saivat merkittävästi tilaa itselleen. Kukaan ei saanut tilanteita ja valmentaja Coutinhon täytyi kaivata Garrinchan tai Jairzinhon kaltaista hyökkääjää. Silti Brasilian teknistä loistavuutta ei voi kieltää ja myös pelot kovista otteista osoittautuivat aiheettomiksi. Yhteenvedona on, että Ruotsi voi olla tyytyväinen tasapeliin ja jäi yläriman päähän voitosta.¹⁵²

Idrottsbladetin Wille Engdahlin mukaan Brasilia pelasi samalla tyyllillä kuin Ruotsin MM-kisoissa 1958. Teknisesti täydellisesti, monipuolisesti, virtuoosimaisesti hyökkäys rakennettuna maltilliselle tempolle yhtäkkisine räjähtävine syöksyineen. Engdahl jatkoi kuitenkin että brasilialaisten pelityyli voi tulla myös yksipuoliseksi. Kokonaisuutena se ei ole yhtä hienoa ja vaarallista kuin miltä se näyttää. Uskomattoman kylmäveriseen Ruotsin joukkueeseen se ei tehnyt minkäänlaista vaikutusta. He antoivat Brasilian hallita näennäisesti ja katkaisivat hyökkäyksiin lähdöt kylmästi ja päättäväisesti. Brasilia oli todella vaarallinen vain toisen puoliajan alussa jolloin joukkue korvasi näytösluonteisen pelin valtaisalla voimalla ja häikäilemättömällä kovuudella. Kuitenkin Ruotsi selviytyi myös tästä painostuksesta. Gunnar Nordahlin mielestä oli käsittämätöntä, miten brasilialaiset saattoivat epäonnistua eräissä selvissä maalipaikoissaan. Brasilia oli Nordahlille suuri pettymys. Hän uskoi Brasilian olleen Ruotsille helpoin vastustaja lohossa. Hänen mielestään Brasilian joukkueessa ei ollut ainesta maailmanmestaruuteen. Pelaaminen joukkueelle ja tulostavuuksi eivät olleet lähelläkään samaa luokkaa kuin Ruotsin joukkueella.¹⁵³

DN:n mielestä Brasilialta puuttuvat ehdottomasti ne profiilipelaajat, jotka pystyisivät rakentamaan peliä hyvin koko ottelun ajan. Erinomaista tekniikkaa on, kuten aina, mutta tehokkuus puuttuu. Lehden mukaan ruotsalaisten on tuskaisaa todeta, että avausottelussa saavutettu tasapeli menetti arvoaan joka minuutilla, jolla Espanja piti nollan Brasiliaa vastaan. Brasilialle on laiha lohtu, että joukkueen olisi pitänyt voittaa ottelu. Joukkueella oli vastustajaa selvästi enemmän maalipaikkoja ja se hallitsi selvästi ensimmäistä puoliaikaa. Osittain tämä johtui siitä, ettei Espanja uskaltanut

¹⁵² DN 4.6.1978, s.27.

¹⁵³ IB 7.6.1978, s.6 ja s.7.

hyökätä. Erityisen epäonninen oli hyökkääjä Reinaldo. Hän on taitava rangaistusalueella, mutta häneltä puuttuu kylmähermoisuus, joka tekisi hänestä kovan maalintekijän. Hänellä oli kolme kertaa ottelun alussa erinomainen maalipaikka, mutta hän epäonnistui joka kerta. Myös Espanjalla oli paikkoja maaliin. Brasilialta puuttui johtava pelaaja ja joukkue tarvitsee selvästi Rivelinoa. DN uskoi joukkueen selviävän korkeintaan toiselle kierrokselle. MM-loppuottelusta oli turha puhua. Joukkueen materiaali oli liian kapea.¹⁵⁴

Brasilian onnistui lopulta päästä toiselle kierrokselle lukuisten pettymysten jälkeen. Valmentaja Coutinhon päätös vaihtaa kova maalintekijä ja supertähti Zico Robertoon osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Roberto teki ottelun ainoan maalin, erään Brasilian tärkeimmistä maaleista koskaan. Brasilia tuli otteluun kolmella uudella pelaajalla ollen aikaisempaa huomattavasti hyökkäävämpi. Joukkue painosti Itävaltaa vastaan alusta alkaen ja joukkueella oli jo alussa hyviä maalipaikkoja. Brasilia voitti ansaitusti, mutta joukkue ei missään nimessä herättänyt itseluottamusta ollen kaukana mestariehdokkaasta.¹⁵⁵

Vaikka Brasilia ei vakuuttanutkaan alkulohkossaan, Gunnar Nordahl uskoi joukkueen parantavan vielä peliään. Alkulohkot tarjosivat kisoissa paljon yllätyksiä. Ennakkosuosikit eivät vakuuttaneet ja yllättäjät nousivat esille. Kuitenkin tosipelit alkoivat vasta nyt ja Nordahl uskoi suurten maiden menestyvän jälleen. Erityisesti Nordahl halusi varoittaa Brasiliasta. Joukkue ei ollut vielä sanonut viimeistä sanaansa. Joukkue aloitti kisat erittäin haparoiden mutta Nordahl tiesi kokemuksesta, että arvostetut ja huippuunsa valmenneet joukkueet voivat joskus mennä kipsiin ja esiintyä keskinkertaisesti. Juuri näin kävi Brasilialle kisojen alussa. Vain ensimmäiset 20 minuuttia Ruotsia vastaan joukkue esiintyi totutusti, mutta tämän jälkeen joukkue pelasi huonommin ja huonommin. Tekniikasta tuli itsetarkoitus eikä tämä johtanut maaleihin. Itävaltaa vastaan peli vapautui selvästi ja jatkossa voimme nähdä Brasilian joukkueen joka tavoittelee MM-mitalia, ehkä jopa kaikkein arvokkainta.¹⁵⁶

DN:n mielestä Brasilia syntyi uudestaan sopivan vastustajan ansiosta. On selvää, että Brasilian saadessa järkevän pelisuunnitelman ja eteläamerikkalaisen vastustajan joukkueesta tulee kokonaan uusi. Tämän sai kokea Peru, joka urheista kavennusyrityksistä huolimatta voi olla tyytyväinen, ettei kokenut suurempaa tappiota. Ottelun alusta lähtien Brasilia leikitteli perulaisten kustannuksella.

¹⁵⁴ DN 8.6.1978, s.32. ja IB 14.6.1978, s.8.

¹⁵⁵ DN 12.6.1978, s.29. ja IB 14.6.1978, s.8.

¹⁵⁶ IB 14.6.1978, s.7.

Ensimmäisellä puoliajalla Dirceu teki kaksi maalia kaukolaukauksilla. Peli koveni toisella puoliajalla ja myös Brasilialla oli osansa kovissa otteissa. Kahden maalin johtoasemassa Brasilia ei juuri viitsinyt lähteä hyökkäyksiin. Lopulta Zico teki kolmannen maalin rangaistuspotkusta. Brasilia pelasi täysin eri tavalla verrattuna vaikka avausotteluun Ruotsia vastaan ja nousi lohkonsa suosikiksi. DN totesi Argentiinalla olevan paljon syytä huoleen, mikäli Brasilia pystyisi pelaamaan heitä vastaan samalla tavalla.¹⁵⁷

Dagens Nyheter piti Brasilian ja Argentiinan ottelua maalittomana vääryytenä. Ottelu sisälsi kovaa vauhtia ja lukuisia ruma rikkeitä tilanteiden jälkeen. Brasilia oli ottelussa lähempänä voittoa. Joukkueiden maalivahdit olivat ottelun parhaita monien taitavien pelaajien joukossa. Ottelun alku oli juuri niin kova ja valitettavasti myös ruma kuin etukäteen pelättiin. Erotuomari päästi ottelun käsistään. Ensimmäisellä puoliajalla ei ollut juurikaan maalipaikkoja. Tämä johtui tarkasta miesvartioinnista, kovasta vauhdista ja siitä että pallollinen pelaaja joutui aina pelkäämään tulevansa potkituksi maahan. Myöhemmin molemmilla joukkueilla oli maalipaikkoja, mutta ottelu päättyi maalittomana.¹⁵⁸ Seuraavana päivänä Bobby Byström kirjoitti kolumnissaan turnauksen olevan varsin heikkotasoinen. Hän käsitteli myös Brasilian ja Argentiinan ottelua. Hän kirjoitti, ettei etukäteen suuresti odotettu ottelu vastannut lainkaan odotuksia. Pikemminkin siitä tuli antiklimaksi, vaikka Brasilia olikin parempi ja olisi ansainnut voiton. Pääasiassa ottelu oli taistelua keskialueella maalipaikkojen ollessa harvassa. Byström totesi ottelun ja turnauksen heikkoa tasoa kuvastavan sen, että Brasilian oikea puolustaja Toninho oli ehdottomasti paras kenttäpelaaja.¹⁵⁹

DN:n mukaan Puola olisi voinut saavuttaa ainakin yhden pisteen Brasilialta. Joukkue hallitsi peliä ensimmäisellä puoliajalla ja Brasilia sai olla tyytyväinen 1-1 tulokseen. Brasilian Nelinho teki avausmaalin vapaapotkusta, mutta tämän jälkeen Puola sai useita hienoja hyökkäyksiä ja tasoitti ottelun ansaitusti. Puola jatkoi painostustaan toisella puoliajalla, mutta Brasilian Roberto teki yllättäen johtomaalin ja hän teki myöhemmin myös Brasilian kolmannen maalin. Ottelun tuomari oli huono. Hän jätti ensimmäisellä puoliajalla viheltämättä rangaistuspotkun Puolalle ja hänen olisi pitänyt myös ajaa Brasilian pelaaja ulos. IB:n mielestä Brasilia pelasi Puolaa vastaan kenties kisojen parhaan ottelunsa.¹⁶⁰

¹⁵⁷ DN 15.6.1978, s.31. ja IB 21.6.1978, s.7.

¹⁵⁸ DN 19.6.1978, s.29. ja IB 21.6.1978, s.8.

¹⁵⁹ DN 20.6.1978, s.29.

¹⁶⁰ DN 22.6.1978, s.22. ja IB 28.6.1978, s.6-7.

Dagens Nyheterin mielestä pronssiottelu oli erinomainen osoitus Brasilian vahvuudesta. Yleensä pronssiottelut ovat tylsiä, mutta tällä kertaa ottelu oli kiinnostava pääasiassa Brasilian ansiosta. Joukkue oli tullut koko ajan paremmaksi ja vain ensimmäisen puoliajan lopulla Italia sai otteen tapahtumista. Ensimmäisen puoliajan loppu ja muutamat hetket ottelun alussa olivat kuitenkin ainoat, jolloin Italia hallitsi peliä. Brasilia ei kuitenkaan saanut pitkään aikaan vaarallisia tilanteita ja joukkueen maalit tulivat kaukolaukauksilla. Brasilian ensimmäinen puoliaika oli pallonkäsittelyn näytöstä. Kun siihen tulivat toisella puoliajalla mukaan vauhti ja voima, kohosi joukkue maailmanmestaruusluokkaan. Mikäli joukkueella olisi ollut Jairzinhon tasoinen hyökkääjä, olisi se voittanut varmasti mestaruuden.¹⁶¹

7.3. Argentiinan kisat ovat tasoltaan heikot.

Vaikka Brasilia ei hävinnyt MM-kisoissa yhtään ottelua, joukkue ei selviytynyt loppuotteluun koska Argentiina voitti välierälohkon paremman maalieron turvin. Tämän jälkeen Argentiina voitti loppuottelun ja maailmanmestaruuden. Argentiinan ja Uruguayn harjoittaman *futbol rioplatensen* (Rio de la Platan joen jalkapallon) perustana oli loistava tekniikka, pallon hallussapito loputtomien kosketuksien ja nopeiden rytmimuutosten hyökkäyksessä. Argentiina ja Uruguay pelasivat eri tempoilla päätarkoituksenaan vastustajan yllättäminen. He pelasivat hyvin hitaasti keskikentällä ja erittäin nopeasti maalia lähestyttäessä. Erona brittien kick-and-run jalkapallolle olivat pelaaminen eri tempoilla ja pallon hallussapito, vaikka se vaatisi taaksepäin syöttämistä. Toisin kuin uruguaylainen, argentiinalainen jalkapallo tulkittiin jalkapalloksi ilman taktiikkaa.¹⁶² Argentiinalaiset joukkueet pysyivät pitkään 2-3-5 taktiikassa, tai pikemminkin pelkässä jalkapallon pelaamisessa. Lopulta vuonna 1939 Argentiinassa alettiin käyttää W-M taktiikkaa, tai pikemminkin sen italialaista muotoa *metodoa*.¹⁶³ Argentiinalaisessa jalkapallossa oli 1930-luvulla paljon tilaa puolustajien ja hyökkääjien välillä. Hyökkääjillä oli paljon tilaa liikkeisiinsä ja myös paljon aikaa ajatella mitä tehdä pallolla. Puolustajat eivät yrittäneet kaventaa tilaa eivätkä harjoittaneet miesvartiointia. Toinen maailmansota katkaisi pelaajien siirtymisen Eurooppaan ja Argentiina hallitsi Etelä-Amerikan jalkapalloa. Brasilia ja Uruguay kehittivät 4-2-4 kaltaisen taktiikan Argentiinan pysäyttämiseksi. 1930-luvulta 1950-luvun lopulle argentiinalainen jalkapallo eli eristyksissä eurooppalaisesta ja myytti argentiinalaisten ylivoimaisuudesta eli voimakkaana.

¹⁶¹ DN 25.6.1978, s.18. ja IB 28.6.1978, s.7.

¹⁶² Tribal Identities 2002 s.204-205.

¹⁶³ Wilson 2008, s.195-196.

Käännekohtana argentiinalaisessa jalkapallossa toimi vuosi 1958. Joukkueen heikko menestys Ruotsin MM-kisoissa oli suuri järkytys argentiinalaisille. Erityisen nöyryyttävänä pidettiin alkulohkon viimeisen ottelun 6-1 tappiota Tšekkoslovakialle.¹⁶⁴ Kisojen jälkeen muutos argentiinalaisessa jalkapallossa oli paljon suurempi, kuin pelkkä siirtyminen 4-2-4 taktiikkaan. Filosofi Tomas Abrahamin mukaan eurooppalainen kurinalaisuus saapui tällöin argentiinalaiseen jalkapalloon. Fyysisen kunnan ja puolustuspelin merkitykset korostuivat. Argentiinalaisilta jäi kuitenkin huomaamatta, että Brasilia voitti mestaruuden samantapaisella pelityylillä jolla Argentiina oli aikaisemmin pelannut. Argentiinalaiset seurajoukkueet 1960-luvulla, kuten Independiente ja Boca Juniors olivat kovaa taistelevia ja tiukasti puolustavia. Ne pelasivat vahvaa miesvartiointia ja käyttivät runsaasti vastahyökkäyksiä. Argentiinalaisesta jalkapallosta tuli myös äärimmäisen väkivaltaista. Englannin MM-kisoissa 1966 käytettiin ensimmäisen kerran perinteistä argentiinalaista 4-3-1-2 muodostelmaa, jossa keskikenttä oli timantin muodossa.

Se oli paljolti samanlainen kuin Englannin taktikka. Merkittävä ero oli siinä että Englannilla oli puolustava keskikenttäpelaaja Stiles, kun taas Argentiinalla oli hyökkäävä keskikenttäpelaaja Onega.¹⁶⁵ Argentiinalaisen jalkapallon viimeiset vuosikymmenet ovat olleet väittelyä kahden tyyliuunnan kannattajien kesken. Essentialistit haluavat jatkuvuuden säilymistä, kun taas relativistit haluavat seurata kansainvälistä kehitystä.¹⁶⁶ Argentiinan maailmanmestarijoukkueita 1978 ja 1986 ei muisteta loistavina joukkueina kuten Brasiliaa 1958, 1970 tai 1982, Unkaria 1954, Hollantia 1974, tai Ranskaa 1982. Vuoden 1978 mestaruus saavutettiin kammottavassa poliittisessä ympäristössä osan pelaajista esittäessä äärimmäisen kovia otteita.¹⁶⁷ Argentiinan välierälohkon viimeistä ottelua jossa joukkue voitti Perun 6-0, on myös usein väitetty sopuotteluksi. Oli kyseessä sopuottelu tai ei, Argentiina hyötyi räikeästi siitä että se sai pelata tämän ottelun Brasilia-Puola ottelun jälkeen. Näin joukkue tiesi alusta lähtien mikä tulos riittäisi loppuottelupaikkaan. Loppuottelussa Argentiina käytti epäurheilijamaisia keinoja häiritäkseen hollantilaisten keskittymistä. Myös ottelun erotuomari oli huono ja Argentiina hyötyi monista hänen tuomioistaan.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Tribal Identities 2002, s.206-209.

¹⁶⁵ Wilson 2008, s.202-204.

¹⁶⁶ Tribal Identities 2002, s. 213.

¹⁶⁷ Tribal Identities 2002, s.215.

¹⁶⁸ Wilson 2008, s.215-217.

Brasilian valmentajana toimi vuonna 1978 armeijan kapteeni Claudio Coutinho. Hän oli toiminut Brasilian kuntovalmentajana vuonna 1970¹⁶⁹. Hän pyrki aluksi pelityyliin, jota kutsuttiin nimellä *polyvalence*. Tämä termi tarkoitti käytännössä totaalista jalkapalloa. Hän kutsui mukaan taitavan vasemman puolustajan Francisco Marinhon karsintoihin. Kuitenkin harjoitusleirillä ennen kisoja hän palautti joukkueen takaisin fyysiseen peliin. Hänen joukkueensa ei ollut taitavampi eikä vähemmän väkivaltainen kuin vuoden 1974 joukkue. Coutinho oli riidoissa Zicon kanssa, Rivelino oli loukkaantunut ja oikeata puolustajaa Toninhoa peluutettiin oikeana laitahyökkääjänä.¹⁷⁰

Kisojen teknisen raportin mielestä jalkapallon taso ei ollut yhtä hyvä kuin Länsi-Saksassa 1974. Kisoissa ei myöskään pelattu yhtä paljon hienoja otteluita kuin Meksikossa 1970. Raportin mukaan ei kuitenkaan ole syytä huoleen kisojen tulevaisuudesta. Nähtävissä oli rohkaisevia merkkejä siitä, että useammat joukkueet ovat luopumassa negatiivisesta puolustuspelistä. Tätä myönteistä asennetta on vaalittava ja tuomarien on suojeltava hyökkääjiä väkivaltaiselta peliltä sekä epäreiluilta keinoilta maalipaikkojen estämiseksi. Useat 1974 MM-kisoissa pelanneista joukkueista eivät pelanneet tällä kertaa yhtä hyvin. Näin oli erityisesti Länsi-Saksan ja Puolan kohdalla. Argentiina ja Italia puolestaan pystyivät pelaamaan paremmin kuin neljä vuotta sitten. Vaikka Brasilia ei saavuttanut koskaan täyttä potentiaaliaan, niin joukkue pelasi tällä kertaa yhtenäisemmin. Hollanti hävisi pirteästi pelanneelle Skotlannille, mutta näytti kykynsä jatkolohkossa saavuttaen ansaitun loppuottelupaikan. Länsi-Saksan esitys avausottelussa Puolaa vastaan oli suuri pettymys, joka osoitti miten ulkoiset paineet ja pelko epäonnistuneesta alusta voivat saada hyvän joukkueen pelaamaan varovaisesti ja puolustusvoittoisesti.

Huippujalkapallon puolustusvoittoisuuden vaikuttaa lajin taloudellinen puoli. Joukkueet pyrkivät tukahduttamaan vastustajan pelin luottaen vastahyökkäyksiin ainoan maalin tekemiseksi. Lopputulokset ovat taloudellisesti niin tärkeitä, että taktinen peli nousee yksilötaidon edelle. Nykyisin useimmat joukkueet keräävät tietoa vastustajan taktiikasta ja pelaajien vahvuuksista. On helpompi kehittää puolustuskeinoja hyvien pelaajien pysäyttämiseksi, kuin kehittää avoimempaa peliä ja aloitteellisuutta. Keskikenttäpelaajia ja hyökkääjiä vaaditaan täyttämään puolustusveloitteensa ennemmin kuin menemään riskejä sisältäviin yhtenäisiin hyökkäyksiin. Puolustaminen on sekä teknisesti että taktisesti kehittynyt paljon hyökkäämistä enemmän. Näiden välinen kuilu on myös leviämässä entisestään. Lisäksi voittamisen paineet ovat lisänneet vastustajan

¹⁶⁹ Wilson 2008, s.258.

¹⁷⁰ Wilson 2008, s.262.

pelottelua väkivaltaisten taklausten ja epäreilujen keinojen käytön avulla hyvän hyökkäyspelin pysäyttämiseksi.

On kuitenkin yhä olemassa valmentajia jotka uskovat hartaasti optimaaliseen jalkapalloon, jossa kaikki pelaajat hyökkäävät ja puolustavat parhaan kykynsä mukaan. Argentiinan ja Hollannin hyökkäävä jalkapallo pyrki kukistamaan kokonaan vastustajan puolustuksen. Jos puolustaminen kuuluu kaikille, niin kuuluu myös hyökkääminen. Puolustajien ja keskikenttäpelaajien on hyökkättävä tilaisuuden tullen. Tällainen pelityyli vaatii rohkeutta ja suurta yksilötaitoa. Hollannin hyökkääjien liike jätti vain kolme pelaajaa puolustamaan vastahyökkäyksiä. Nämä pelaajat osasivat kuitenkin tulkita, pyrkiäkö nopeaan syötönkatkoon vai rauhoittaako tilanne kunnes joukkueoverit tulisivat apuun. Ominaista Hollannin pelityylille näissä kisoissa olivat kaukolaukaukset ja he tekivätkin niillä paljon maaleja tärkeillä hetkillä. Myös Dirceu teki pronssiottelussa hienon voittomaalin kaukolaukauksella. Vaikka tunnetut taidot nopeassa pallonhallinnassa ja temponvaihtelut lyhytsyöttöpelissä kuuluivat Brasilian peliin, ne eivät olleet yhtä tehokkaita kuin aikaisemmissa kisoissa. Kuitenkin pelaajat saivat liikkua laajalla alueella osallistuen hyökkäyksiin. Tämä oli myönteinen piirre, jota ei kuitenkaan vielä täysin hyödynnetty.

Raportin yleinen mielipide oli se, että näissä kisoissa nähtiin vähemmän jatkuvia laadukkaita esityksiä pelaajilta kuin neljä vuotta aikaisemmin. Tämä saattoi olla tilapäistä tai johtua suuntauksesta alistaa yksilö osaksi joukkuetta. Valmentajat haluavat nähdä enemmän yksilötaidon ja johtajuuden kehitystä joukkueen yhteisessä esityksessä. He näkevät vain vähän arvoa parhaan pelaajan palkinnossa. Tilastot lävistävistä hyökkäyksistä osoittivat taas hyökkäävien joukkueiden menestyvän. Tällä kertaa mikään joukkue ei kuitenkaan pystynyt tuottamaan jatkuvasti lävistäviä hyökkäyksiä kuten Länsi-Saksa ja Hollanti 1974. Argentiina ja Hollanti hallitsivat monissa otteluissaan tilastoja lävistävistä hyökkäyksistä ja laukauksista. Brasilialla oli avausotteluaan lukuun ottamatta jokaisessa ottelussa vastustajaa paremmat tilastot. Italia pelasi aikaisempia kisoja hyökkäävämmiin. Länsi-Saksa oli puolestaan selvästi aikaisempaa puolustusvoittoisempi. Kuitenkin useimmat joukkueet muodostivat puolustuksen johon kuului kuudesta kahdeksaan pelaajaa. Yleensä kaksi hyökkääjää pysyi ylhäällä, mutta joskus toinen tai molemmat putosivat alas.¹⁷¹

Brasilia kärsi kisoissa paljon vääryyttä jäädessään loppuottelun ulkopuolelle. Mikäli kisat olisi järjestetty oikeudenmukaisemmin, olisi Brasilia saattanut voittaa jopa maailmanmestaruuden.

¹⁷¹ http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/47/fwc_argentina_1978_a_part3_304.pdf

Joukkue ei silti vetänyt lähellekään vertoja vuosien 1958 ja 1970 maailmanmestarijoukkueille. Joukkueessa ei yksikään pelaaja pelannut todella hyvin. Länsi-Saksan MM-kisojen Hollanti-tappion jälkeen Brasilia pyrki pelaamaan aikaisempaa fyysisemmin. Kisojen taso oli muutenkin heikko ja vain harva joukkue nousi muiden yläpuolelle. Argentiina ei kyennyt 20 vuotta aikaisemmin havaitsemaan, että se voisi menestyä aikaisemmalla kauniilla pelityylillään. Joukkue ei havainnut, että Brasilia voitti Ruotsin kisoissa maailmanmestaruuden samantapaisella pelityylillä. Sen sijaan Argentiina voitti omissa kisoissaan maailmanmestaruuden pelaten äärimmäisen kovaa. Monet muutkin joukkueet pelasivat kisoissa kovaotteisesti. Tosin Brasilia ei lehtien mukaan pelannut yhtä väkivaltaisesti kuin neljä vuotta aikaisemmin. Brasiliaa syytettiin väkivaltaisuudesta vain ottelussa Argentiinaa vastaan. Toisin kuin neljä vuotta aikaisemmin, Brasilia kykeni myös hallitsemaan useimpia otteluitaan. Tosin vastustajat eivät olleet yhtä hyviä kuin neljä vuotta aikaisemmin. Lehdet kirjoittivat Brasiliasta pääasiassa samaan sävyyn. Silti muutamia erojakin löytyi. Suomalaiset lehdet eivät uskoneet Brasilian menestyvän alkulohkon jälkeen. Sen sijaan Idrottsbladetin Gunnar Nordahl uskoi Brasilian parantavan ja kykenevän tavoittelemaan jopa maailmanmestaruutta. Toisin kuin suomalainen lehdistö, ruotsalainen lehdistö myös piti pronssiottelua tasoltaan hyvänä. Voi olla, että ruotsalaiset toimittajat olivat seuranneet jalkapalloa enemmän ja he näkivät asioita eri tavalla kuin suomalaiset.

8. Johtopäätökset.

Suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön välillä esiintyi eroja, joista jotkut ovat mielestäni sangen merkittäviä. Sen sijaan maiden sisällä ei eroja juuri esiintynyt. Suomalainen lehdistö ei ollut kiinnostunut MM-kisoista. Vuoden 1958 kisoista kirjoitettiin vähän, vaikka kisat pelattiin naapurimaassa. Englannin kisoista lähtien MM-kisojen suosio lisääntyi merkittävästi. Silti suomalainen lehdistö kirjoitti myös myöhemmistä kisoista vain vähän. Näistä asioista voi päätellä, että lehtikirjoitusten vähäinen määrä ei johtunut pelkästään siitä, että Suomen joukkue ei pelannut kisoissa. Mukana oli myös aitoa kiinnostuksen puutetta. Suomalaisen lehdistön kirjoittaminen Brasiliasta oli ruotsalaista johdonmukaisempaa ja kritiikki asiallisempaa. Suomalainen lehdistö ei analysoinut joukkueiden taktiikkaa yhtä paljon kuin ruotsalainen lehdistö. Välillä suomalainen lehdistö analysoi samoja asioita kuin ruotsalainen lehdistö. Analysointi ei vain ollut yhtä huolellista. Suomalainen lehdistö kuvaili enemmän pelaajien suorituksia ja ottelutapahtumia.

Suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön eroja kuvasivat hyvin urheilun erikoislehtien vuosina 1970 ja 1974 Brasiliaan liittyneet kirjoitukset. Vuonna 1970 Suomen urheilulehden kirjoitus kehui Peleä. Gunnar Nordahl analysoi puolestaan *Idrottsbladet*issa tarkasti Brasilian pelityyliä. Vuonna 1974 Suomen urheilulehden Brasiliaan liittynyt kirjoitus oli pakinan kaltainen. Se tosin sisälsi myös oikeita asioita. Sen sijaan *Idrottsbladet*in kirjoitukset olivat selvästi analyttisempia. Myös sanomalehtien kirjoitukset Brasiliasta vuonna 1974 kuvasivat maiden lehdistöjen eroja. Suomalaiset lehdet kirjoittivat Brasilialta kärsineen laitahyökkääjien puutteesta. Ainoastaan puolustajat hyökkäsivät laidalta. Lehtien mukaan myös *Jairzinho* oli selvästi heikompi kuin Meksikon kisoissa. Sen sijaan *Dagens Nyheter* kirjoitti huomattavasti yksityiskohtaisemmin, miten tärkeitä hyvät laitahyökkääjät ovat menestyville joukkueille. Lehti kirjoitti *Jairzinhon* erinomaisuuden laitahyökkääjänä olleen tärkeä syy Brasilian maailmanmestaruuteen Meksikon kisoissa. Lehti myös kirjoitti tarkasti Brasilian hyökkäävien laitapuolustajien käytön sisältämistä riskeistä. Suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistöjen eroja kuvasi myös se, että eräs *Idrottsbladet*in kolumnisteista oli Gunnar Nordahl. Hän oli eräs ensimmäisiä pohjoismaalaisia ammattilaispelaajia ja hän pelasi hienon uran Italiassa. Sen sijaan suomalainen lehdistö ei käyttänyt asiantuntijakolumnisteja.

Ruotsalainen lehdistö oli nurkkapatrioottinen. Erityisen selvästi tämä ilmeni vuoden 1958 omien kisojen kohdalla. Ruotsalainen lehdistö kiinnitti selvästi eniten huomiota Ruotsin joukkueen otteisiin. Suhtautuminen joukkueeseen oli myös varsin kritiikitöntä. Sen sijaan Ruotsin kovan kilpailijan Brasilian saavutuksia vähäteltiin pitkään. Joukkueen esityksiä pyrittiin jopa

tarkoituksella mustamaalaamaan. Myös vuonna 1966 ruotsalaisessa lehdistössä esiintyi nurkkapatriottisuutta. Lehdistö arveli, että Ruotsi olisi mukana ollessaan saattanut voittoa jopa maailmanmestaruuden. Vuonna 1978 ruotsalainen lehdistö kehui myös omiaan suuresti Ruotsin pelattua tasapelin Brasiliaa vastaan. Toisaalta nämä kehut eivät olleet ylimitoitettuja. Ruotsi pelasi hyvin eikä lehdistö aavistanut, että seuraavissa otteluissa Brasilia tulisi olemaan huono. Ruotsalainen lehdistö oli selvästi suomalaista kriittisempää. Sävyltään se muistutti jopa iltapäivälehdistöä. Ruotsalainen lehdistö kiinnitti selvästi suomalaista enemmän huomiota Brasilian heikkouksiin. Ruotsalainen lehdistö tuomitsi voimakkaasti Englannin MM-kisoissa esiintyneet väkivaltaiset otteet. Myös Brasilian vuosien 1974 ja 1978 kisoissa harjoittamat väkivaltaiset otteet saivat jyrkän tuomion. Vuonna 1970 ruotsalainen lehdistö kiinnitti suomalaista lehdistöä selvästi enemmän huomiota Brasilian puolustuspelin heikkouksiin. Toisaalta vuonna 1966 ruotsalainen lehdistö kehui Brasiliaa selvästi suomalaista lehdistöä enemmän.

Vaikka ruotsalainen lehdistö oli nurkkapatriottista ja kriittistä, löytyi siitä myös asiallisia piirteitä. Lehdistö oli kiinnostunut Ruotsin otteluiden lisäksi myös muista otteluista. Niistä kirjoitettiin enemmän kuin suomalaisessa lehdistössä. Kritiikin lisäksi lehdistö osasi myös kehua. Vuoden 1958 kisojen lopussa Brasilia sai täyden tunnustuksen hyvyydestään. Meksikon kisoissa ruotsalainen lehdistö pääasiassa kehui Brasilian suorituksia huolimatta ajoittaisesta puolustuspelin kritisoinnista. Brasilian puolustuspelin kritisointi oli toisaalta aiheellista. Yleisesti se ei vetänyt vertoja kaikkein parhaille puolustuksille. Ruotsalainen lehdistö oli myös hyvin asiantuntevaa. Erityisen asiantuntevaksi osoittautui Idrottsbladetin Gunnar Nordahl. Meksikon kisojen jälkeen hän kirjoitti brasiliaalaisten joutuvan vaikeuksiin, mikäli heiltä suljetaan tila pois ja mikäli heitä taklataan päättäväisesti. Vastustajat tekivät juuri näin seuraavissa kisoissa, eikä Brasilia menestynyt. Vuonna 1978 Nordahl arvasi Brasilian olleen Ruotsille helpoin vastustaja. Hän aavisti alkulohkon jälkeen myös Brasilian parantavan peliään. Ruotsalaisesta lehdistöstä kävi selvästi ilmi, miten suosittua jalkapallo oli maassa ja miten toimittajat olivat perehtyneet siihen hyvin.

Maiden lehtien kirjoittelu ei yleisesti eronnut tutkimuskirjallisuudesta. Brasilian ensimmäinen maailmanmestarijoukkue 1958 on saanut runsaasti kehuja osakseen. Joukkueen on katsottu tuoneen jopa enemmän uusia asioita jalkapalloiluun kuin paljon ylistetyn vuoden 1970 maailmanmestarijoukkueen. Vuoden 1966 MM-kisoja puolestaan pidetään hyvin puolustusvoittoisina ja kovaotteisina. Vastustajien väkivaltaisuus oli tärkein syy Brasilian huonoon menestykseen. Vuoden 1970 maailmanmestarijoukkuetta on kehattu runsaasti. Lehdet pitivät joukkuetta uuden ajan ilmentymänä, vaikka se oli viimeinen jäännös menneisyydestä. Lehdet eivät

tieneet, miten paljon vaikeat olosuhteet vaikuttivat joukkueen kauniin pelityyliin menestykseen. Myös joukkueen puolustuspelejä oli luultavasti heikointa tutkimieni kisojen maailmanmestarijoukkueista. Lehdet arvasivat Meksikon kisojen osoittaneen hyökkäyspelin paremmuuden. Sen sijaan lehdet eivät aavistaneet, että vuoden 1974 MM-kisoissa eurooppalaiset joukkueet tulisivat olemaan selvästi eteläamerikkalaisia hyökkäävämpiä. Lehdet eivät myöskään aavistaneet, miten paljon heikompi Brasilian joukkue tulisi olemaan kaksissa seuraavissa kisoissa. Vuoden 1974 MM-kisoissa hyökkäävät eurooppalaiset joukkueet osoittivat Brasilian pelityyliin selvästi vanhentuneeksi. Omien suoritusten epäonnistumista Brasilia sortui väkivaltaiseen peliin. Vuoden 1978 MM-kisat olivat tasoltaan heikot. Vuoden 1974 MM-kisojen jälkeen Brasilia siirtyi aikaisempaa selvästi fyysisempään pelityyliin. Myös Argentiina oli paljon aikaisemmin siirtynyt kauniista pelityylistä kovaotteiseen pelityyliin, jolla se voitti mestaruuden omista kisoistaan. Argentiinan kisoissa oli vain vähän loistavia pelaajia, eikä mikään joukkue pystynyt pelaamaan useita hyviä otteluita.

Yhteenvedon suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön suhtautumisesta Brasiliaan voidaan pitää sitä, että vuodesta 1958 vuoteen 1970 Brasiliaa pidettiin kauniin pelityylin sanansaattajana. Brasilian pelaajia pidettiin luonnonlapsina, vaikka asia ei ollut näin. Vuonna 1958 Brasilian puolustus pelasi hyvin ja joukkue oli järjestelmällinen. Vuoden 1970 MM-kisoihin Brasilia oli valmistautunut huolellisesti ja pelaajat kykenivät pelaamaan millä paikalla tahansa. Brasilia toi paljon uutta jalkapalloiluun erityisesti voittaessaan 1958 ensimmäisen maailmanmestaruutensa. Ennen kaikkea joukkue toi runsaasti näyttävyyttä ja viihdyttävyyttä jalkapalloiluun. Brasilian viihdyttävyys koettiin hienoksi asiaksi, koska tuohon aikaan jalkapallo oli muuttumassa aikaisempaa selvästi puolustusvoittoisemmaksi. Epäonnistuminen vuoden 1966 MM-kisoissa ei vaikuttanut Brasiliaan suhtautumiseen. Lehdet katsoivat epäonnistumisen johtuneen pääasiassa vastustajien väkivaltaisuudesta ja erotuomarien huonoudesta. Sen sijaan vuosina 1974 ja 1978 lehtien suhtautuminen Brasiliaan muuttui selvästi. Lehdet havaitsivat, miten järjestäytyneet eurooppalaiset joukkueet olivat tehneet Brasilian pelityylin vanhanaikaiseksi. Brasilia joutui pelaamaan aikaisempaa fyysisemmin. Joukkue ei enää pelannut näyttävästi ja sen pelityyli oli aikaisempaa puolustusvoittoisempi ja väkivaltaisempi.

Lyhenteet

DN=Dagens Nyheter

HS=Helsingin Sanomat

IB=Idrottsbladet

UL=Suomen urheilulehti

US=Uusi Suomi

Lähteet ja kirjallisuus

Lähteet

Dagens Nyheter 9.6.1958–30.6.1958

Dagens Nyheter 13.7.1966-20.7.1966

Dagens Nyheter 4.6.1970-22.6.1970

Dagens Nyheter 14.6.1974-7.7.1974

Dagens Nyheter 4.6.1978-25.6.1978

Helsingin Sanomat 9.6.1958–30.6.1958

Helsingin Sanomat 13.7.1966-20.7.1966

Helsingin Sanomat 5.6.1970-23.6.1970

Helsingin Sanomat 14.6.1974-7.7.1974

Helsingin Sanomat 4.6.1978-26.6.1978

Idrottsbladet 9.6.1958–30.6.1958

Idrottsbladet 14.7.1966-6.8.1966

Idrottsbladet 3.6.1970-24.6.1970

Idrottsbladet 19.6.1974-10.7.1974

Idrottsbladet 7.6.1978-28.6.1978

Suomen urheilulehti 9.6.1958–30.6.1958

Suomen urheilulehti 12.7.1966-2.8.1966

Suomen urheilulehti 10.6.1970-24.6.1970

Suomen urheilulehti 19.6.1974-10.7.1974

Suomen urheilulehti 14.6.1978-28.6.1978

Uusi Suomi 9.6.1958–30.6.1958

Uusi Suomi 13.7.1966-20.7.1966

Uusi Suomi 5.6.1970-22.6.1970

Uusi Suomi 14.6.1974-7.7.1974

Uusi Suomi 4.6.1978-26.6.1978

Kirjallisuus

- Bellos, Alex. 2002. Futebol. Brasilialainen elämäntapa. Koala-Kustannus.
- Hesse-Lichtenberger, Ulrich. 2003. Tor! The Story of German Football. WSC Books.
- Historical Social Research. Special Issue: Football History. Vol. 31 2006 No. 1. Toim. Christiane Eisenberg & Pierre Lanfranchi.
- Huippu-urheilun maailma osa 2. 1979. Tarmo Mäki-Kuutti, Antero Raevuori. WSOY. Porvoo.
- Idrott Historia & Samhälle. Svenska idrottshistoriska föreningens årsskrift 2002. Toim. Pia Lundquist-Wanneberg, Björn Sandahl, Hanserik Tönnheim, Leif Yttergren.
- Jalkapallon MM-kisat Uruguay 1930-USA 1994. 1997. Esko S. Lahtinen, Juha Tamminen. Esa Print Oy Lahti.
- Jalkapallon pikkujättiläinen. 2003. Antti O. Arponen, Markku Heinonen, Juha Kanerva, Juha Tamminen, Vesa Tikander. WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Taylor, Matthew. 2008. The Association Game. A History of British Football. Pearson Education Limited.
- Tribal Identities. Nationalism, Europe, Sport. 2002. Toim. J.A. Mangan. Frank Cass & Co. Ltd.
- Urheilu 2000 osa 2. 1994. Antti O. Arponen, Matti Hannus, Antero Raevuori. WSOY. Porvoo.
- Urheilu 2000 osa 3. 1995. Antti O. Arponen, Matti Hannus, Antero Raevuori. WSOY. Porvoo.
- USA 1994 Jalkapallon MM-kisakirja. 1994. Esko S. Lahtinen, Esa Maaranen, Martti Paananen, Mitri Pakkanen, Juha Tamminen. Suomen International Publications. Lahti.
- Wilson, Jonathan. 2008. Inverting the Pyramid. A History of Football Tactics. Orion Books.

Internet

- <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/7539910.stm> Luettu 20.12.2009.
- http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/53/fwc_argentina_1978_a_p_art1_306.pdf Luettu 20.12.2009.
- http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/51/fwc_argentina_1978_a_p_art2_305.pdf Luettu 20.12.2009.
- http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/47/fwc_argentina_1978_a_p_art3_304.pdf Luettu 20.12.2009.
- http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/65/wc_74_tr_312.pdf Luettu 20.12.2009.

http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/67/wc_70_tr_313.pdf Luettu 20.12.2009.

http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/technicaldevp/50/09/71/wc_66_tr_314.pdf Luettu 20.12.2009.

<http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=15/overview.html> Luettu 20.12.2009.

<http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=26/overview.html> Luettu 20.12.2009.

<http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=32/overview.html> Luettu 20.12.2009.

<http://www.fifa.com/worldcup/archive/edition=39/overview.html> Luettu 20.12.2009.

http://www.planetworldcup.com/STATS/stat_misc.html Luettu 20.12.2009.

<http://www.rsssf.com/tables/w/worldcup.html> Luettu 20.12.2009.

